

*Magyar Regionális Fejlesztési és Urbanisztikai
Közhasznú Társaság*

Térségi Tervezési Iroda

1016 Budapest I., Gellérthegy u. 30-32.

ÖKO ZRt.

KÖRNYEZETI, GAZDASÁGI,
TECHNOLÓGIAI,
KERESKEDELMI SZOLGÁLTATÓ
ÉS FEJLESZTÉSI ZÁRTKÖRŰ
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG**

**MINŐSÉGÜGYI
RENDSZERÜNK**
önkéntesen tanúsítva
rendszeres felügyelettel
ISO 9001:2000 szerint

***A BALATON KIEMELT ÜDÜLŐKÖRZET
TERÜLETRENDEZÉSI TERVÉNEK
ELFOGADÁSÁRÓL ÉS A BALATONI
TERÜLETRENDEZÉSI SZABÁLYZAT
MEGÁLLAPÍTÁSÁRÓL SZÓLÓ
2000. ÉVI CXII. TÖRVÉNY MÓDOSÍTÁSA***

KÖRNYEZETI VIZSGÁLAT

Készítette a VÁTI Kht. megbízásából az ÖKO Zrt.

Budapest, 2006. december hó

ÖKO ZRT

**KÖRNYEZETI, GAZDASÁGI, TECHNOLÓGIAI,
KERESKEDELMI SZOLGÁLTATÓ
ÉS FEJLESZTÉSI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG**

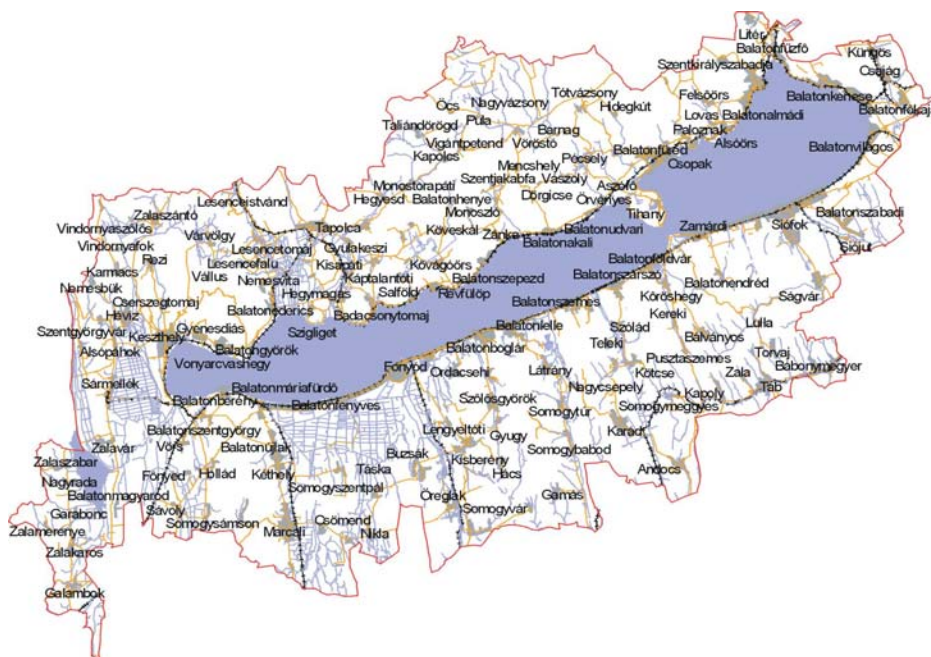
**MINŐSÉGÜGYI
RENDSZERÜNK**

önkéntesen tanúsítva
rendszeres felügyelettel
ISO 9001:2000 szerint

Munkaszám: 149/2006

A Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Területrendezési Tervének elfogadásáról és a Balatoni Területrendezési Szabályzat megállapításáról szóló 2000. évi CXII. törvény (továbbiakban Balaton-törvény) felülvizsgálata környezeti vizsgálata

**Készítette az ÖKO ZRt. részéről:
Dr. Tombácz Endre
Magyar Emőke
Nagy István**

Dr. Tombácz Endre
témafelelős

Dr. Ress Sándor
elnök-vezérigazgató

Budapest, 2006. december hó

Tartalomjegyzék

Bevezető	4
1. A környezeti vizsgálat kidolgozási folyamatának bemutatása	7
1.1. Előzmények, kapcsolódás a tervezési folyamathoz	7
1.2. A javaslatok hatása a törvénymódosítások alakulására	8
1.3. A környezet védelméért felelős szervek és a nyilvánosság által adott vélemények, szempontok figyelembevétele	8
1.4. Az SKV környezeti és fenntarthatósági értékrendje, figyelembe véve a vizsgálat speciális, a tervezett törvénymódosításra vonatkozó voltát.	9
1.4.1. A fenntartható fejlődés értelmezése	9
A fenntartható fejlődés	10
1.4.2. A fenntarthatósági kritériumok	10
1.4.3. A térségre vonatkozó környezetvédelmi célok	13
1.6. Felhasznált adatok, alkalmazott módszer.	17
Korlátok, bizonytalanságok.	17
2. A Balaton-törvény felülvizsgálata	18
2.1. A terv céljainak, tartalmának összefoglaló ismertetése, kiemelve a környezeti értékelés készítése szempontjából fontos részeket	18
2.2. A Törvény összefüggése más releváns tervekkel, programokkal, különös tekintettel az Országos Területrendezési Tervre, az Országos Területfejlesztési Konceptióra és a Balaton Régió Fejlesztési Stratégiájára	19
2.2.1. A Törvény illeszkedése a területrendezést befolyásoló jogszabályok körébe	19
2.2.2. Kapcsolódás a területfejlesztési koncepcióhoz, illetve a Balaton kiemelt üdülőkörzet stratégiai fejlesztési programjához	21
2.3. A Törvénymódosítás indokoltsága	23
2.3.1. A Törvény alkalmazásának tapasztalatai	23
2.3.2. A módosítás elvei, alapvető szempontjai, a módosítás indoklása	24
3. A terv megvalósítása, ill. a törvény alkalmazása során várható környezeti hatások, következmények feltárása és értékelése.	26
3.1. Az eredeti Törvény célrendszerének értékelése fenntarthatósági és környezetvédelmi szempontból.	26
3.1.1. A Törvény céljainak értékelése a fenntarthatósági elvek szempontjából	26
3.1.2. A Törvény céljainak értékelése az NKP II. szempontjából	27
3.2. A módosításokat kiváltó javaslatok indíttatása, elfogadásuk vagy elvetésük értékelése.	29
3.3. A módosítások összefogott, általános bemutatása, az érintett környezeti elemek, rendszerek, folyamatok azonosítása.	31
3.4. A jelenlegi és a várható környezeti állapot releváns elemeinek ismertetése.	31
3.4.1. A környezeti állapot általános értékelése, a tendenciák bemutatása	31
3.4.2. A fennálló lényeges környezeti konfliktusok leírása	48
3.5. A terv megvalósítása, ill. a Törvény alkalmazása során várható környezeti következmények előrejelzése és értékelése.	50
3.6. Az értékelés kiterjesztése a tervrendszer egészére.	67

4. Javaslat fenntarthatósági, környezeti szempontból elfogadható tervjavaslat kialakításra:	68
5. A terv érvényesítése során fellépő környezeti hatásokra vonatkozóan indikátorok meghatározása a rendszer egészét illetően	78
Összefoglaló	80

BEVEZETŐ

A munka célja a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Területrendezési Tervének elfogadásáról és a Balatoni Területrendezési Szabályzat megállapításáról szóló 2000. évi CXII. törvény (továbbiakban Balaton-törvény vagy Törvény) felülvizsgálata Környezeti Vizsgálatának elvégzése (SKV). Rövidebben és pontosabban a feladat a törvénymódosítás várható környezeti eredményeinek vizsgálata. A (Stratégiai)¹ Környezeti Vizsgálat (SKV) kötelezettséget, és annak tartalmát az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról 2/2005. (I. 11.) Korm. rendelet szabályozza.

A rendelet tartalma és így az SKV maga is elsősorban fejlesztési programokra vonatkozik, így jelen munka meglehetősen speciális esetet jelent. Jelen környezeti vizsgálat feladata a Balaton-törvény alkalmazása során bekövetkező sokrétű hatásmechanizmus feltételezhető környezeti következményeinek értékelése. Ennek során elsődlegesen a módosítási javaslat környezeti hatásainak vizsgálatára szükséges koncentrálni.

A stratégiai környezeti vizsgálat olyan eszköz, amely eredetét tekintve a környezeti hatásvizsgálatokból (KHV) nőtt ki és önállósult. A *beruházások* környezeti hatásvizsgálata során a legfontosabb eldöntendő kérdés az, hogy adott emberi tevékenység megvalósulása miatt kialakuló új környezetállapot elfogadható-e vagy sem számunkra. Más a helyzet, ha feljebb lépünk a tervhierarchiában a stratégiai környezeti vizsgálat irányába, ugyanis utóbbiak nem egy-egy konkrét beruházásra vonatkoznak, ahol a terv elfogadása vagy el nem fogadása a tét. A stratégiai hatásvizsgálatok alapját adó területi vagy ágazati programoknál, fejlesztési koncepcióknál és más, a beruházásnál magasabb szintű terveknél a döntés nem lehet a

¹ A vonatkozó 2/2005. (I. 11.) Korm. rendelet környezeti vizsgálatról szól. A szakmai nyelvhasználatban azonban már elterjedt a stratégiai környezeti vizsgálat kifejezés, ami - véleményünk szerint - jobban kifejezi a vizsgálat célját és ráadásul biztosan nem téveszthető össze a környezeti hatásvizsgálatokkal, így mi a továbbiakban a stratégiai környezeti vizsgálat, azaz SKV kifejezést és rövidítést használjuk.

tervek el nem fogadása, csak a tervek megvalósítási módjának („hogyanjának”) befolyásolása.

A törvénymódosítás környezeti értékelésének sajátosságai.

- A feladat speciális abból a szempontból, hogy a vizsgálat egy most már SKV köteles jogszabály módosítására vonatkozik, tehát **a fő feladat a változások értékelése. Ez természetesen nem képzelhető el a Törvény céljainak átfogó értékelése nélkül, annál is inkább, mert a tervezett módosítások nem változtatják meg alapvetően ezeket.** (Figyelembe kell venni jelen SKV elkészítésénél azt is, hogy a Balaton törvény megszületésekor, 2000-ben még ilyen típusú vizsgálati kötelezettség nem volt, tehát ez a módosítási SKV az első ilyen vizsgálat.)
- **Az SKV** nagyfokú döntéshozatalba integráltsága révén nem csupán, mint hatásvizsgálati eszköz jelentős, de **igen szorosan kapcsolódik a fenntarthatóság eszméjéhez**, s mint ilyen, a legközvetlenebb eljárás ahhoz, hogy a fenntarthatóság irányába való elmozdulás összehasonlítható módon értékelhető legyen. Esetünkben egy olyan törvény módosításáról van szó, amelynek eredetileg is saját környezetvédelmi és tágabb értelemben fenntarthatósági céljai is voltak. Ebből a szempontból tehát **a feladat az lehet, hogy általánosságban értékelve az eredeti terv fenntarthatósági és környezetvédelmi teljesítményét megvizsgáljuk a konkrét módosítások hatásait.**
- Az SKV egyik fő jellegzetessége, hogy nem konfrontál, hanem együtt készül a tervekkel, menet közben juttatja érvényre a környezeti érveket. A vizsgálatnak minden esetben környezetvédelmi szempontból is elfogadható kompromisszumokat és célokat tartalmazó programokat, terveket kell eredményeznie. **A munka egyik fő célja esetünkben a lehetséges környezeti konfliktusok létének és mértékének azonosítása és ezeknek, amennyire lehetséges, feloldása, valamint a pozitív változások jótékony környezeti hatásainak, a fenntartható térségi rendszerek kialakításában betöltött szerepének maximalizálása. A törvénymódosítás estében az is kérdés, hogy mennyire és hogyan képes ezeket kezelni.**
- Miután fenntarthatóság fogalma túlmutat a pusztán környezetvédelmi törekvések érvényesítésénél, a célok ilyen típusú értékelése és az alkalmazott értékrend is tágabb területet fog érinteni. A kialakítandó értékrend támaszkodik az uniós, a hazai fenntarthatósági stratégiákra. Az értékrend érvényesítése akkor lehet hatékony, ha az az SKV szakértők, és a tervezők számára közös értékrendé válik.
- Az SKV szakértők részéről a tervezés partnerségen alapuló, folyamatos kommunikációval, iterációval kísért segítségre van szükség, a kialakított stratégiai környezeti vizsgálatnál kialakított értékrend mentén.
- A kialakított értékrend érvényesítésén túl a stratégiai környezeti vizsgálat egy része környezeti hatásvizsgálat jellegű. Az ennek keretében kialakítandó módszertan alaplogikája, fogalomhasználata hasonló lehet a beruházásoknál alkalmazott rendszerhez. Alapvető különbség viszont az, hogy itt konkrét

hatótényezők² nem azonosíthatók, csak ezek feltételezett típusai, irányai adhatók meg. Ennek következtében az állapotváltozások előrejelzése természetesen bizonytalanabb a beruházások hatásvizsgálatához képest. Ugyanakkor beazonosíthatók azok a kritikus tartalmi programelemek, melyek esetleg káros/kedvezőtlen környezeti hatásokkal járhatnak, így végrehajtásuk elővigyázatossági elveire, esetleges környezeti tervezési eljárásokra javaslatok vázolhatók, illetve szélsőséges esetben ezek elhagyása is felmerülhet.

- A fentiek miatt a változásoknak nem valamilyen határértékrendszernek kell elsősorban megfelelnie, hanem meghatározott elveknek, prioritásoknak, céloknak. Az ezeket összefogó értékrend hiányában nem lehetne a változásokat minősíteni, mert hiányzik ehhez a viszonyítási alap. Az értékrendet tehát a stratégiai környezeti vizsgálati tevékenység megkezdése előtt konkrétan le kell fektetni.

² A hatótényező a tervezett tevékenység olyan önálló része, amely a környezeti elemek vagy rendszerek állapotváltozásának, azaz a hatásoknak az okaként tekinthető. **A hatótényező a változások kiváltó oka.**

1. A KÖRNYEZETI VIZSGÁLAT KIDOLGOZÁSI FOLYAMATÁNAK BEMUTATÁSA

1.1. Előzmények, kapcsolódás a tervezési folyamathoz

A területi tervek rendszerét törvényi szinten a területfejlesztésről és területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény szabályozta, amely megalkotta az országos és térségi területrendezési feladatok egységes szabályozását, az ország kiegyensúlyozott területi fejlődésének elősegítése érdekében meghatározva a területfejlesztés és területrendezés összehangolt állami és önkormányzati tevékenységének céljait és feladatait.

A területi tervek rendszerében elsőként a Balaton kiemelt üdülőkörzet területrendezési tervét fogadta el a Parlament (2000. évi CXII. törvény). A tervhierarchia csúcsán álló, a területrendezés számára irányadó Országos Területrendezési Tervről (továbbiakban OTrT) szóló törvény csak három évvel később lépett hatályba (2003. évi XXVI. törvény).

Ennél fogva mind módszertani megközelítése, mind tartalmi elemei és felépítése tekintetében szükségképpen lényegesen különbözik egymástól a két, törvénnyel elfogadott területrendezési terv. Jelenleg az OTrT területi hatálya nem is terjed ki a Balaton kiemelt üdülőkörzetre. Ebből következően az érintett megyei területrendezési terveket is csak a megyének a Balaton-törvény hatálya alá nem tartozó területrésze fogadhatta/fogadhatja el a megyei közgyűlés.

A területrendezési tervek egységes rendszerének megteremtése érdekében célszerű a két területrendezési terv metodikai összehangolása és az OTrT területi hatályának kiterjesztése a Balaton-törvény hatálya alá tartozó területre. Ennek során alapvetően fontos azonban a Balaton-törvény szabályozási eredményeinek, területi mélységének, övezeti rendszere sajátosságainak megőrzése.

A Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Területrendezési Tervének elfogadásáról és a Balatoni Területrendezési Szabályzat megállapításáról szóló 2000. évi CXII. törvény felülvizsgálatáról az 1033/2004. (IV. 19.) Korm. határozat intézkedett, amely áttekintette az 1075/2003. (VII. 30.) Korm. határozatban foglaltak időarányos teljesítését, és meghatározta a Balatonnal kapcsolatos további intézkedéseket. A Balatont érintő jogi eszközök körében rendelkezett arról, hogy **a hatálybalépést követő évek tapasztalatai alapján, az érvényes jogszabályok ismeretében, a jogalkalmazók, az önkormányzatok véleményének figyelembevételével felül kell vizsgálni a Balaton-törvényt, és szükség szerint kezdeményezni kell annak módosítását.**

A felülvizsgálat megalapozásának két alapvető szempontját egyrészt a fentiekben már érintett, **OTrT-vel való összehangolás**, másrészt **a Törvény hatályba lépése óta bekövetkezett változásokból származó módosítási igények** jelentik.

A Törvény hatályba lépése óta eltelt időszak törvényt befolyásoló változásainak feldolgozásából következő módosítási javaslatok több szempontból is indokolják a felülvizsgálatot.

- A módosítási javaslatok jelentős részét a kiemelt üdülőkörzet területén a Törvény hatályba lépése óta – elsősorban az infrastruktúra hálózatokat érintően – **megvalósult ágazati fejlesztések, valamint a továbbtervezés során bekövetkezett változások** indokolják, mind a közlekedési, mind pedig a közműhálózatok terén.
- Módosítási javaslatokat vetnek fel a **szakági koncepciókban bekövetkezett változások** is (ökológiai hálózat, közlekedés stb.)
- A sok tekintetben **megváltozott jogszabályi környezet**, a Törvényt befolyásoló ágazati jogszabályokban bekövetkezett változások (Szennyvízkezelés Nemzeti Megvalósítási Programjáról szóló kormányrendelet, levegőtisztaság-védelmi jogszabályok változása stb.) szintén szükségessé teszik a Törvény szabályozásának felülvizsgálatát.
- A társminisztériumok, országos hatáskörű szervezetek, megyei önkormányzatok és a Balaton Fejlesztési Tanács által **megküldött észrevételek** feldolgozásából számos módosító javaslat, pontosítás következik a térségi szerkezeti tervre, a térségi övezetekre, illetve a szabályozási előírásokra.
- A felülvizsgálat során figyelembe kell venni a megyei területrendezési tervek által felvetett felülvizsgálati javaslatokat, valamint a településrendezési tervek, vízpart-rehabilitációs tanulmánytervek készítése során a Törvény alkalmazásának tapasztalatait és az elkészült tervek térségi szerkezeti tervre, a térségi övezetekre, illetve a szabályozási előírásokra kiható döntéseit.
- A felülvizsgálat során végül fel kell tárni a Törvény esetleges belső ellentmondásait.

1.2. A javaslatok hatása a törvénymódosítások alakulására

A fejezetben az a megválaszolandó kérdés, hogy az értékelő munka mennyire hatott a törvénymódosításokra, annak készítői mennyire vették figyelembe vagy mennyire tudták figyelembe venni a javaslatainkat. **Az idő rövideje miatt csak egykörös javaslattételre volt mód, az ebbe foglalt javaslatok egy jó részét a készítők elfogadták, és a decemberi törvénymódosítási változatba át is vezették.** A javaslatok kifejezetten az egyes konkrét szövegmódosítások milyenségére vonatkoztak, sem szerkezeti, sem koncepcionális problémáink nem voltak.

1.3. A környezet védelméért felelős szervek és a nyilvánosság által adott vélemények, szempontok figyelembevétele

A törvény felülvizsgálata eleve vélemények összegyűjtésével indult, és a megkérdezettek által megküldött módosító javaslatok teljeskörű feldolgozásával.

Egyrészt az OTH megkeresésére a társminisztériumok és országos hatáskörű szervek részéről érkeztek vélemények, másrészt a BFT által koordinált véleményezői körből, önkormányzatoktól, hatóságoktól és egyéb területi szervezetektől jöttek javaslatok.

A javaslatok egy része pontosításokra, szakszerűbb fogalmazások alkalmazására vonatkozott. A javaslatok más része jogszabály-változás által indokolt módosításra irányult. Jelentős részük kívánta a szabályozást rugalmasabbá tenni, ez a legtöbb

esetben enyhítést jelentett. De voltak szigorítást javasoló véleményezők is. Az önkormányzati észrevételek legnagyobb része az építési lehetőségekre vonatkozott, és a korlátozások enyhítését célozta.

1.4. Az SKV környezeti és fenntarthatósági értékrendje, figyelembe véve a vizsgálat speciális, a tervezett törvénymódosításra vonatkozó voltát.

1.4.1. A fenntartható fejlődés értelmezése

Miután a környezeti vizsgálat egyik átfogó célja a törvénymódosítás fenntarthatósági alapú értékelése, először tisztáznunk kell mi is az a fenntartható fejlődés, hiszen maga az anyag is sokszor megemlíti, használja a fogalmat.

Az ENSZ Környezet és Fejlődés Világbizottsága 1987-ben „Közös jövőnk” című jelentésében a fenntartható fejlődés fogalmát a következőképpen határozta meg: ***„a fenntartható fejlődés olyan fejlődés, amely kielégíti a jelen szükségleteit, anélkül, hogy veszélyeztetné a jövő nemzedékek esélyét arra, hogy ők is kielégíthessék szükségleteiket”***. Miután maga a fogalom meghatározása is sokat fejlődött azóta, és a megfogalmazás is általános, keresnünk kell egy számunkra kezelhető meghatározást.

A fejlődésről

A fogalom használói „fejlődés” alatt valójában az életminőség valamilyen javulását értik. Ez azonban sokban különbözhet a gazdasági értelemben vett fejlődéstől. A fő problémánk, amely a különböző, pl. ENSZ, EU, OECD dokumentumok elemzése során érzékelhető, az, hogy a fejlődés fogalma ezekben az anyagokban burkoltan megegyezik a gazdasági növekedéssel, és még inkább a fogyasztás alakulásával. A piacgazdaság lételemé a fogyasztás növekedésére épülő gazdasági növekedés, e nélkül nem képes működni. Szélsőségesen fogalmazva: a fenntartható fejlődés fogalma mögött gyakran azt a törekvést lehet felfedezni, hogy: **miként lehet a fogyasztást úgy növelni, hogy a felhasznált, illetve érintett természeti erőforrások fajlagosai csökkenjenek.** Ez a „fejlődés = növekedés = életminőség javulás” hibás logika a hazai tervezés szinte minden szintjén megjelenik, nyilvánvalóan átvéve az általánosan jellemző megközelítést.

Véleményünk szerint a fejlődés csak az emberi és társadalmi szinten értelmezhető fogalom. Ebből a szempontból a fejlődés célja az emberhez méltó életkörülmények és életmódok biztosítása mellett a kulturális és etikai színvonal emelése is. Ez utóbbi lenne hivatott biztosítani a szükségletek megfelelő önkontrolját is az emberek részéről.

A fenntarthatóságról

A fenntarthatóság a társadalmi és gazdasági folyamatoknak olyan belső önszabályozó képességét kell, hogy jelentse, amely biztosítja egyrészt a környezeti folyamatok problémamentes működését, másrészt segít az emberi értékek fennmaradásában. Ez azt jelenti, hogy amíg a társadalmi és gazdasági folyamatok csak állandó beavatkozások árán terelhetők fenntartható irányba, addig az alkalmazott rendszer nem fenntartható.

Itt találkozunk a fenntartható fejlődés alapkonfliktusával, miszerint a jelenlegi piacgazdasági rendszer paradigmája ellentmond a fenntartható fejlődés alapelveinek.

A fenntarthatóságot olyan állami vagy önkormányzati közegben, ahol - a szükséges gazdaszemlélet helyett - minden döntést csak a piacgazdasági mechanizmusok uralnak, nem lehet érvényesíteni. Ez jelenleg azért is fontos, mert a rendszerváltás utáni gyakorlatra a piacgazdasági szemlélet túlhangsúlyozása jellemző, sőt ezeket az elveket ott is használni kívánják, ahol ez kifejezetten kárt okoz. Nem szabad elfelejteni, hogy van olyan működő gazdálkodási forma, amely etikai, tradicionális és értékmegőrző elveket is érvényesíteni tud: ez a családi gazdálkodás.

A Törvény eredeti céljai jól tükrözik a fenti problémát, hiszen pontosan korlátokat kíván emelni a magára hagyottan nem fenntartható és fejlődésnek sem nevezhető folyamatoknak.

A fenntartható fejlődés

A fenntartható fejlődés az eddigiek alapján az emberi élet színvonalának, olyan belső értékeket is figyelembe vevő emelését jelenti, amely harmóniában van a környezeti és természeti folyamatokkal és megőrzi az ember által létrehozott értékeket is. Ez tekinthető a társadalom céljának, és ehhez a gazdaság eszközt, a természeti környezet társat jelent. A cél elérése csak átfogó, komplex eszközök alkalmazásával lehetséges.

1.4.2. A fenntarthatósági kritériumok

Az alábbiakban megkísérlünk egy olyan általános kritériumrendszert megadni, amely egyfajta tervezési követelményként alkalmazható. Az általános környezetvédelmi prioritások, fenntarthatósági kritériumok sokkal inkább egy szemléletmódot kívánnak rögzíteni, semmint mérhető és számonkérhető feltételeket.

Általános fenntarthatósági kritériumok

<p>I. A szükségletek kielégítése és a természeti/ környezeti értékek megőrzése között hosszú távú egyensúlyt kell elérni.</p> <p>(a) <i>a környezet igénybevétele ne haladja meg a források keletkezésének a mértékét, illetve</i></p> <p>(b) <i>a környezet terhelése ne haladja meg a környezet asszimilációs kapacitását.</i></p>	<p>1. A lételemnek tekintett, feltételesen megújuló környezeti elemek (levegő, víz, föld, élővilág) készleteit és állapotát és az általuk alkotott környezeti rendszer potenciálját, önszabályozó képességét, a rendszer terhelhetőségének határán belül fenn kell tartani, illetve ahol ez szükséges és lehetséges, állapotukat javítani kell.</p> <p>2. A természeti erőforrásokkal való gazdálkodásban általánosan a feláldozott és a létrehozott értékek pozitív egyenlege kell, hogy érvényesüljön, miközben a meg nem újuló erőforrások igénybevétele nem haladhatja meg azt az ütemet, amennyivel azok megújuló erőforrásokkal való helyettesíthetősége megoldható.</p> <p>3. A természetbe hulladékként visszakerülő anyagok mennyiségének és veszélyességének csökkennie kell.</p> <p>4. A rendelkezésre álló terület felhasználásánál az igénybe vehető területek nagyságát kemény felső korlátnak kell tekinteni, így a fejlesztéseknél a területkímélő megoldásokat kell előnyben részesíteni.</p>
<p>II. A kardinális értékek elvesztésével járó folyamatok nem tűrhetők el.</p> <p><i>Minden kipusztított faj belőlünk vesz el valamit.</i></p>	<p>5. A biológiai sokféleség megőrzésének feltételeit: a természetesen előforduló fajok, és tenyésztett vagy természetes hagyományos fajták megőrzését és védelmét, a természetes és természeteszerű élőhelyek sokszínűségét, és térbeli koherenciáját biztosítani kell.</p> <p>6. Az építészeti, táji és kulturális értékek fennmaradását biztosítani kell.</p>
<p>III. Meg kell adni mindenkinek a lakóhelyén az emberhez méltó élet lehetőségét mind a jelenben, mind a jövőben.</p> <p><i>Egy fejlesztésnek akkor van értelme, ha jobb lesz tőle ott élni.</i></p>	<p>7. A fejlesztésnek meg kell őriznie a helyi kultúrát, azokat a termelői és fogyasztói mintázatokat, amelyek a környezethez való alkalmazkodás során alakultak ki, s hosszú távon biztosították a helyi közösség és környezet harmóniáját. Emellett vagy amennyiben ez már nem lehetséges a fejlesztéseknek a fenntartható termelői és fogyasztói mintázatok kialakítását kell támogatni. A termelői és fogyasztói mintázatok átalakításának iránya az anyag és energia intenzív termékek és szolgáltatások körétől, az anyag és energia szegény inkább tudás és kultúra alapú termelés, és fogyasztás irányába kell, hogy mutasson.</p> <p>8. A helyi közösségeknek ne szűküljenek a lehetőségei az igényelt és választható életmódok tekintetében, amennyiben ezek nem zárják ki egymást, és megfelelnek mind a fenntarthatóság, mind a fejlődés kritériumainak.</p> <p>9. Minden a környezetgazdálkodással összefüggő tevékenységet azon a szinten kell megvalósítani, ahol a probléma kezelése a legnagyobb környezeti és egyéb haszonnal, és a legkisebb környezeti kockázattal ill. kárral jár.</p> <p>10. A helyi szinten kezelhető erőforrások használata elsősorban a helyi közösség hasznát szolgálja.</p>
<p>IV. A fenntartható fejlődést csak felelősségteljes ember érheti el.</p> <p><i>Az egyén életminőségének javulása sem a saját, sem a mások által preferált környezeti javak sérelmére nem történhet.</i></p>	<p>11. A régió, nem veszélyezteteti - sem közvetlen, sem közvetett formában - más régiókban ugyanezeknek a követelményeknek az érvényesülését.</p> <p>12. Meg vannak az eszközök ahhoz, hogy a fenntarthatóság elvei tudatosuljanak, és erkölcsi normává váljanak a társadalom tagjaiban, és ezzel párhuzamosan az érintetteknek a döntésekben való részvétele biztosítva legyen.</p>

Fenntarthatósági értékrend a Balaton törvény vonatkozásában

Általános fenntarthatósági értékcsoportok	A Balaton törvényre konkretizált értékcsoportok	A szabályozás egészére konkretizált értékek
<p>A szükségletek kielégítése és a természeti-környezeti és kulturális értékek megőrzése között hosszú távú egyensúlyt kell elérni.</p> <p><i>(Gazdaság és környezet egyensúlya)</i></p>	<p>I., A szabályozásnak mind a korlátozások, és mind az inspirációk terén a környezetileg fenntarthatónak tekintett fejlesztéseket, így a térség eltartó képességét figyelembe vevő turista forgalom kialakulását kell szolgálnia.</p>	1. A szabályozási keretben megvalósuló fejlesztések nem eredményezhetnek nem kívánatos vízminőségi és ökológiai változásokat a területen.
		2. A környezetbarát, megújuló energiaforrások hasznosításának és az energiatakarékos technológiák terjedését kell elérni a térségben.
		3. A térség hulladékgazdálkodási rendszereinek törekedni kell a lerakással ártalmatlanított hulladék minimalizálására, nem alkalmazva a térségben hulladékégetőket.
		4. A területhasználatra, a telekalakításra, a beépítésre, annak feltételeire és módjára vonatkozó előírásoknak el kell érniük, hogy a beépített területek ne növekedjenek tovább ott, ahol ez fenntarthatósági szempontból nem kívánatos, és a fejlesztéseknél a területkímélő megoldásokat részesítsenek előnyben.
<p>A kardinális értékek elvesztésével járó folyamatok nem tűrhetők el.</p> <p><i>(Értékmegőrzés)</i></p>	<p>II. A szabályozás adta fejlesztések nem járhatnak kardinális értékek elvesztésével.</p>	5. A speciálisnak tekinthető „Balaton víz” minősége megőrzendő kardinális érték. A biológiai sokféleség megőrzésének feltételeit mind a Balaton, mind a terület egésze szempontjából biztosítani kell.
		6. A balatoni térség vonzerőt is jelentő építészeti, táji és kulturális értékek fennmaradását, adott esetben rehabilitációját biztosítani kell.
<p>Mindenkinek meg kell adni a lakóhelyén az emberhez méltó élet lehetőségét mind a jelenben, mind a jövőben.</p> <p><i>(Egy fejlesztésnek akkor van értelme, ha jobb lesz tőle ott élni)</i></p>	<p>III. A térségre jellemző és a fenntarthatóság szintjéig elfogadott turisztikai és idegenforgalmi megélhetőségi lehetőségek megtartása, javítása.</p>	7. A térség turizmusának a megőrzött helyi kultúrára az eddigiéknél jobban kell építenie, csökkentve ezzel a tó vizének, mint egyedüli vonzerőnek a kizárólagosságát.
		8. A helyi közösségeknek ne szűküljenek a lehetőségei az igényelt és választható életmódok tekintetében, amennyiben ezek nem zárják ki egymást, és megfelelnek mind a fenntarthatóság, mind a fejlődés kritériumainak.
		9. Minden a környezetgazdálkodással összefüggő tevékenységet azon a szinten kell megvalósítani, ahol a probléma kezelése a legnagyobb környezeti és egyéb haszonnal, és a legkisebb környezeti kockázattal ill. kárral jár.
		10. A helyi szinten kezelhető erőforrások használata elsősorban a helyi közösség javát kell, hogy szolgálja.
<p>A fenntartható fejlődést csak felelősségteljes, tudatos ember érheti el.</p> <p><i>(Az egyén életminőségének javulása sem a saját, sem a mások által preferált környezeti javak sérelmére nem történhet.)</i></p>	<p>IV. A fejlesztésekhez el kell nyerni a helyi közösségek támogatását, a szükséges területi- és tájhasználati változásokat a helyi közösségek érdekeinek és véleményének alapulvételével kell megvalósítani.</p>	11. A fejlesztéseket úgy kell megvalósítani, hogy a szomszédos térségek érdekei ne sérüljenek. (Azaz ezek a területek nem hozhatók a jelenleginél rosszabb környezeti állapotba.)
		12. A fenntarthatóságnak a törvényben is megjelenő elveit tudatosítani kell az érintettekkel, hogy megértsék azok szükségességét.
		13. Az érintetteknek a döntésben való részvételét biztosítani kell.

1.4.3. A térségre vonatkozó környezetvédelmi célok

Általánosságban a különböző programok SKV-ja során környezetvédelmi viszonyítási alapoknak a következőket szokták tekinteni:

- EU 6. Környezetvédelmi Akcióprogramja
- Nemzeti Környezetvédelmi Program
- Nemzeti Természetvédelmi Alapterv
- Nemzeti Környezetegészségügyi Akcióprogram

Jelen esetben azonban ezek túl általánosak lennének ahhoz, hogy az értékeléshez felhasználhatóak legyenek. Az értékelő részben az NKP viszonylatot inkább példa értékkel elemezzük. A Balatonra nézve sok olyan elfogadott dokumentum van, amely konkrét környezetvédelmi célokat tartalmaz a jelen időszakra nézve. Ezekkel kapcsolatban az a fő probléma, hogy a célok teljesülésének jelenlegi állapota nem ismert igazán. A célok egy részét maga a Balaton törvény mondja ki.

A Balatonnal kapcsolatos környezetvédelmi célok

A feldolgozott dokumentumok a következők:

- Balatoni Intézkedési Terv (kormányhatározatok)
- Balatoni Vízgazdálkodási Fejlesztési Program (2001-2010)
- Kis-Balaton Védelmi Rendszer II. ütem (kormány határozat)
- Balaton Régió stratégiai fejlesztési programja (2002-2006)
- Balaton törvény (területfejlesztésről)
- Kormányhatározat a Balatonnal kapcsolatos intézkedésekről

A dokumentumokban található célok közül azokat vettük jelen elemzésnél figyelembe, amelyek konkrét probléma megoldását irányozzák elő (pl. csapadékvíz elvezetés), ugyanakkor nem vettük figyelembe a tervezési, elemzési vagy ellenőrző rendszerek hatékonyságát növelő, ún. intézményrendszer fejlesztési feladatokat (pl. vízminőség-védelmi akcióprogram kidolgozása)

A táblázatban használt rövidítések:

BIT:	Balatoni Intézkedési Terv
BVFP:	Balatoni Vízgazdálkodási Fejlesztési Program (2001-2010)
KVBR:	Kis-Balaton Védelmi Rendszer II. ütem (kormány határozat)
BRFP:	Balaton Régió stratégiai fejlesztési programja (2002-2006)
BT:	Balaton törvény (területfejlesztésről)
BFI	Balaton fejlesztési intézkedések /1075/2003. (VII.30.) Kormány határozat/

A Balatonra vonatkozó környezetvédelmi célok a jelen időszakra nézve

Cél megnevezése	Cél részletezése	Felelős és Határidő
Tápanyagterhelés csökkentése és Klorofil-a töménység adott állapota	A biológiailag hozzáférhető foszforterhelés 2010-ben ne haladja meg a következő értékeket: a Keszthelyi-medencében 21 t/év, a Szigligeti-medencében 15 t/év, a Szemesi-medencében 8 t/év, a Siófoki-medencében 12 t/év. Az ilyen terhelés mellett várható évi átlagos klorofill-a töménységek: a Keszthelyi-medencében 7-14 mg/m ³ , a Szigligeti-medencében 6-12 mg/m ³ , a Szemesi-medencében 4-8 mg/m ³ , a Siófoki-medencében 3-6 mg/m ³ .	BVFP: 2010 BRFP (2002-2006)
Szennyvízelvezetés és tisztítás	Azon települések esetében, ahol a tisztított szennyvíz más vízgyűjtőre vezethető, továbbra is ezt a műszaki megoldást kell alkalmazni	BVFP: folyamatos BRFP (2002-2006) BT
	Az üdülőkörzet területére kívülről - a regionális szennyvízgyűjtő és tisztító rendszerre szennyvízcsatorna-hálózaton keresztül történő csatlakozás kivételével – szennyvizet bevezetni tilos.	
	A partközeli településeken és a vízgyűjtő városaiban el kell érni a 95%-os csatornázottságot, A vízgyűjtő terület egyéb településeinél - 1000 lakos felett - a csatornázottságot 60%-ra kell kiépíteni.	BVFP: 2005. december 31. BRFP (2002-2006) BVFP: 2010. december 31. BRFP (2002-2006)
	A Balatonba közvetlenül bevezetett tisztított szennyvizeknél el kell érni, hogy összes foszfor töménysége ne haladja meg a 0,5 mg/l értéket. A Balaton vízgyűjtőjén levő szennyvíztisztító telepeknél el kell érni, hogy a kibocsátott összes foszfor töménysége ne haladja meg a 0,5 mg/l értéket, ha a telep kapacitása eléri a 300 m ³ /d-t.	BVFP: 2005. december 31. BRFP (2002-2006) BVFP: 2010. december 31.
	Az üdülőkörzetben 2010-re el kell érni a 150 em ³ /nap tisztítókapacitást.	BRFP (2002-2006)
	A tóba közvetlenül bevezetett tisztított szennyvizeknél 2010-ig 95%-os, a közvetve bevezetettekénél 80%-os tápanyag eltávolítást kell megvalósítani,	BRFP (2002-2006)
	Sürgős megoldást kíván a szippantott szennyvizek megfelelő elhelyezése, továbbá a szennyvíziszapok kezelése (pl. komposztálás) és ártalommentes elhelyezése,	BRFP (2002-2006)
	Az üdülő körzet településeinek közigazgatási területén a megépült szennyvízcsatorna-hálózatra való rákötés kötelező.	BT BRFP (2002-2006)

A Balatonra vonatkozó környezetvédelmi célok a jelen időszakra nézve (folyt.)

Cél megnevezése	Cél részletezése	Felelős és Határidő
Szennyvízelvezetés és tisztítás	<p>A település beépítésre szánt területe legfeljebb 10%-kal, partközelinek nem minősülő településeken legfeljebb 15%-al növelhető az üdülőkörzet azon településeiben, ahol a szennyvízcsatorna-hálózat nem épült ki vagy a csatornába bekötött lakások és üdülő egységek száma nem éri el a 60%-ot, illetve a szennyvízcsatorna hálózat nem megfelelő kapacitású tisztítóműre csatlakozik.</p> <p>2005-ig az új épületek esetében, ha megfelelő szennyvíztároló, illetve szennyvíztisztító berendezés létesült, 2005 után új épület építésére építésügyi hatósági engedélyt adni csak a szennyvízcsatorna-hálózat és megfelelő kapacitású tisztítómű megléte esetén lehet. Ahol nincs lehetőség a közcsatornára történő csatlakozásra ott megfelelő vízzáró szennyvíztároló, illetve egyedi szennyvíz-elhelyezési kislétesítmény (korszerű csatorna-közműpótló) kötelező.</p>	BT
Lepelkotrás	A tó belső terhelését csökkentő lepelkotrási stratégia módosítása alapján a kostrást - a vízminőségi állapot figyelembevételével - be kell fejezni;	BVFP: 2005. december 31. BIT: folyamatos BRFP (2002-2006) BFI: folyamatos
Nádas-állomány védelme	A Balaton parti zónájának védelmére készített program keretében meg kell akadályozni a tó nádas-állományának további romlását. Ki kell dolgozni a nádas-rehabilitációs programot a Balaton parti sávjában, és javaslatot kell készíteni a program végrehajtására.	BIT
Kis-Balaton Védelmi Rendszer	Módosítani szükséges a KBVR II. ütemet a Balaton vízminőségének védelme és a természetvédelem szempontjai alapján, és elő kell segíteni a beruházás befejezésének gyorsítását.	BRFP (2002-2006) KVBR: 2003. december 31.
Csapadékvíz-elvezetés	<p>A felszíni csapadékvizeket közvetlenül a tóba vezetni csak a szükséges előzetes tisztítás után, az illetékes vízügyi és környezetvédelmi hatóságok által meghatározott feltételek szerint lehet.</p> <p>A belterületről a csapadékvízzel érkező foszforterhelés a Balaton Kiemelt Üdülőkörzetébe tartozó partközeli településeken igényel megkülönböztetett figyelmet. A belterületről származó foszforterhelés csökkentése érdekében vízrendezés és vízminőség-védelmi létesítmények (hordalékfogók, ülepítők, partvédőművek) rekonstrukciója, további kiépítése szükséges.</p>	BT BRFP (2002-2006)
Vízfolyások rendezése	Az ökológiai szempontok figyelembevételével folytatni kell a vízfolyások rendezését	BVFP: folyamatos BRFP (2002-2006)
	Be kell fejezni a Sió csatorna mederrendezését és -bővítését, továbbá a siófoki zsilip rekonstrukcióját a vízszintszabályozás biztonsága, az időszakos hajózás feltételeinek javítása, valamint az árvíz- és belvízveszély elkerülése érdekében	BVFP: 2005. december 31. BRFP (2002-2006) BFI: 2007. december 31.

A Balatonra vonatkozó környezetvédelmi célok a jelen időszakra nézve (folyt.)

Cél megnevezése	Cél részletezése	Felelős és Határidő
Megfelelő vízszint biztosítása	A tó vízkészlet-gazdálkodásának alapvető célkitűzése az üdülés, az idegenforgalom számára ökológiai szempontból is megfelelő vízszint biztosítása , figyelembe véve annak vízminőségre gyakorolt hatását.	BRFP (2002-2006)
Vízhasználat	Hasznosítható vízkészletek meghatározása, illetve a kivehető vízmennyiség limitálása szükséges.	BRFP (2002-2006)
Egyéb vízminőség-védelem	Folytatni kell a vízminőség védelmi célú tározók, szűrőmezők és torkolati művek építését.	BRFP (2002-2006)
Vizes élőhelyek védelme	Gondoskodni kell a szárazodás és az eutrofizáció miatt különösen veszélyeztetett vízterek, lápok, vizes élőhelyek élővilágának megőrzéséről, védetté nyilvánításáról. A vizes élőhelyek, lápok fennmaradásához, fenntartásához biztosítani kell az ökológiai szempontú vízgazdálkodást.	BRFP (2002-2006)
Degradált területek rehabilitációja, erózió elleni védelem	A nagyobb kiterjedésű bányászati tevékenység által roncsolt, a víz-, szél-erózió által degradált, ipari tevékenység által igénybevett területeken a jelenlegi használatnál kedvezőbb, komplex tájrehabilitációval egybekötött újrahazsnosítást kell megvalósítani, különös tekintettel a Balaton parti csúszásveszélyes magaspartok stabilizálására. (Az erózióvédelmi feladatokat a Balaton törvény a felszínmozgásokra érzékeny területek övezetén belül, erózióknak fokozottan kitett területek alövezetébe sorolja, a települések mintegy 90%-át.)	BRFP (2002-2006) BFI: 2004. április 30, a tervezési munkákra
Erdősítés	A Balaton régióban az erdőterületek nagyságát a jelenlegi erdőterület 2,7 %-ával, mintegy 2.050 ha nagyságú erdőterület telepítésével indokolt növelni a 2002-2006 közötti időszakban. A telepítendő faállomány 70 %-a faanyaggyártási, 30 %-a védelmi és közjóléti funkciót lát el.	BRFP (2002-2006)
	Cselekvési programot kell kidolgozni a Balaton vízgyűjtő területére elkészített vízminőség-védelmi komplex meliorációs és erdősítési tanulmányban	BIT: 1999. december 31.
	A meglévő erdő területek beépítésre szánt területté való átminősítése tilos. Az egyes településeken lévő erdő terület nagysága összességében nem csökkenhet.	BT
Mezőgazdaság tevékenységből származó terhelés csökkentése	Ki kell dolgozni a Balaton vízgyűjtő területére az üzemi méretű állattartás alkalmazható technológiáját, állattartó telepek létesítésének, működtetésének feltételeit és szabályait.	BIT: 1999. december 31.
Halászat és horgászati tevékenység	Meg kell vizsgálni, hogy a balatoni halászat és horgásztevékenység milyen további szabályozást igényel az ökológiai és vízminőség-védelmi elvek érvényesítése érdekében.	
Ivóvízhasználat szabályozása	Vízellátás esetében a karsztvíz bázis minél nagyobb mértékű kihasználása (a gazdaságosság figyelembe vételével), részben kiváltva ezáltal a felszíni vízkivételt	BRFP (2002-2006)
Hulladékgyűjtés	A települések közigazgatási területén új hulladéklerakók és hulladék-ártalmatlanítók nem létesíthetők és a meglévők nem bővíthetők.	BT BFI: korszerűsítés folyamatos, külön terv szerint

1.6. Felhasznált adatok, alkalmazott módszer.

A módszertan egyrészt az EU előírásoknak, másrészt a hazai tervezési eljárásoknak megfelelően készül. Az alapot a már említett 2/2005. (I. 11.) Kormányrendelet tartalmi követelményei jelentik. **A használt módszertant elsősorban az értékelés szerkezete és az eddig bemutatott viszonyítási alapok jeleníti meg.**

Háttéranyagul a szakértők segítségére szolgálnak az Európai Bizottság 2. sz. módszertani munkaanyaga alapján javasolt anyagok, melyek mindegyike központi eszközként foglalkozik a Stratégiai Környezeti Vizsgálat fogalmával:

- „The Handbook on environmental assessment of regional development plans and E.U. Structural Funds programmes”. Európai Bizottság, DG Környezet.
- „Evaluating socio-economic programmes: Transversal evaluation of impacts on environment, employment and other intervention priorities”, MEANS collection, Vol.5.

A törvénymódosítás maga azonban az SKV szempontjából meglehetősen speciális esetet jelent, ezt fejezet elején elemezzük is. Erre vonatkozó módszertani útmutatók tudomásunk szerint még nincsenek, így ennek kialakítását nekünk kellett elvégezni. Jelen esetben az adaptálás nehézségét még fokozta, hogy a szükségeshez képest rövidebb idő állt rendelkezésünkre és, hogy a tervezési folyamatnak csak a végén kapcsolódtunk a munkába.

Az alkalmazott módszer kialakításánál, figyelembe vesszük, hogy teljesen nem tekinthetünk el az egész tervrendszer, illetve az azt megjelenítő törvény értékelésétől, ugyanakkor a módosításokat az egész rendszer szempontjából, mint elmozdulást is értékelni kell. Ennek megfelelően a következő lépéseket tervezzük:

- Az egész rendszer törekvéseinek, céljainak értékelése
- A módosítások, okozta változások összefoglalása
- A módosítások hatásainak értékelése
- A változások kiterjesztése, az elmozdulás értékelése a teljes rendszer szempontjából

Korlátok, bizonytalanságok.

Az értékelésnek a legfontosabb korlátja, onnan eredeztethető, hogy a Törvény megszületésének pillanatában nem történt olyan állapotfelvétel, amely alapján a változások mára már értékelhetőek lennének. Így meglehetősen kevés tapasztalat áll rendelkezésre, a Törvény, illetve egyes rendelkezéseinek hatékonyságáról. Hasonló a helyzet az 1.4.3. fejezetben lévő táblázatban összefoglalt a Balatonnal kapcsolatos környezetvédelmi célokkal is. Ezek meglehetősen konkrétan megfogalmazott célok voltak és egy jó részük a jelenlegi időpillanat környékére vonatkozik, mégsem tudni, mi és mennyire teljessé vált ezekből, és min kellene változtatni.

2. A BALATON-TÖRVÉNY FELÜLVIZSGÁLATA

A hatásvizsgálati módszer alkalmazásánál az értékrendek, viszonyítási alapok meghatározása után elengedhetetlen a vizsgált objektumnak (tervezett tevékenység, terv, program, jelen esetben törvénymódosítás) áttekinthető, közérthető ismertetése. A következőkben a törvénymódosítás előzményeit, szükségességét és főbb tartalmi elemeit foglaljuk össze röviden.

2.1. A terv céljainak, tartalmának összefoglaló ismertetése, kiemelve a környezeti értékelés készítése szempontjából fontos részeket

A Balaton-törvény preambulumban rögzítettek szerint – a területrendezés alapvető feladatainak és szabályainak megállapításával – **a Törvény elsődleges célja a Balaton kiemelt üdülőkörzet területén a táji, természeti és települési környezet védelmének és a térség kiegyensúlyozottabb területi fejlődésének elősegítése. A megelőzés elvének érvényesítésével a Törvény olyan véges és nehezen megújuló környezeti értékek megóvását szolgálja, amelyek a jelentős gazdasági potenciált képviselő üdülés és idegenforgalom minőségi fejlesztésének is elengedhetetlen feltétele.** A térség kiegyensúlyozottabb területi fejlődése érdekében a Törvény meghatározza a területi adottságokhoz alkalmazkodó, optimális területhasználat módját, az alapvető védelmi szempontoknak megfelelően lehatárolt térségi övezeteket, azok általános és részletes szabályait, valamint az előírások érvényesítésének garanciáit.

Az alapvető célok meghatározása (I. fejezet) után a Törvény rögzíti a területrendezési terv elfogadásának és alkalmazásának rendjét (II. fejezet). A Törvény lényegi részét a Balatoni területrendezési szabályzat megállapítása (III. fejezet) képezi.

A **Balatoni Területrendezési Szabályzatban** a Balaton kiemelt üdülőkörzetének területére és a Balaton kiemelt üdülőkörzetének partközeli településeire vonatkozó szabályozási előírások és a térségi övezetek (védelmi, funkcionális és egyéb övezetek) szabályozási előírásai együttesen határozzák meg a területrendezési szabályokat és az építés feltételeinek térségi szabályait. A Törvény előírja, hogy adott területre vonatkozó szabályozási előírások közül mindig a szigorúbb előírást kell alkalmazni.

A Balatoni Területrendezési Szabályzat először általánosan az üdülőkörzet területének egészén, majd a partközeli településeken és ezt követően a valamilyen védelmi vagy területhasználati funkcionális szempontból adott területen érvényesítendő szabályokat rögzíti. Ez utóbbiak a térségi övezeti szabályok. A szabályozás tartalmazza a terület-használatra, majd a telekalakításra, a beépítésre, annak feltételeire és módjára vonatkozó részletes előírásokat, valamint a településrendezés számára előírt feladatokat.

A szabályozás során a Törvény nem a tiltásokra, hanem elsősorban az építés és fejlesztés korlátokhoz kötött feltételeinek meghatározására helyezi a hangsúlyt, az alapvető védelmi szempontok szem előtt tartásával. **A megalkotott területrendezési szabályozás területileg differenciált.** A tó vízminőségének védelme szempontjából legérzékenyebb, partközeli településeken a legszigorúbb. A tóparthoz közeledve ugyanis egyre több védelmi célú – a területhasználatot korlátozó – övezet érinti a települések közigazgatási területét. A part felé közeledve ezáltal válik szigorúbbá a szabályozás, illetve a parttól távolodva enyhülnek a területhasználat és a beépítés szigorú korlátozó előírásai.

A Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Területrendezési Tervének elfogadásáról és a Balatoni Területrendezési Szabályzat megállapításáról szóló 2000. évi CXII. törvény általános indokolása kimondja:

A Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Területrendezési Terve elfogadásával a Balaton kiemelt üdülőkörzetében differenciált térségi területrendezési szabályozás lép életbe, amely lehetővé teszi, hogy az üdülónépesség száma csak olyan mértékben növekedjék, amilyen mértékben az infrastruktúra is fejlődik, továbbá lehetővé teszi, hogy szabályozott mederben legyenek tarthatók az egyes ingatlanokkal kapcsolatos tulajdonosi szándékok is.

A területrendezési terv szabályozási javaslata és előírásrendszere

a) megengedő jellegű abban a vonatkozásban, hogy

- meg kívánja teremteni a települések fejlődésének térbeli lehetőségét, a területrendezési terv csak azokon a külterületeken tiltja a beépítésre szánt területek kijelölését, illetve belterületbe vonást, ahol ez környezetvédelmi és tájésztétikai szempontból kedvezőtlen lenne;
- tudomásul veszi azt a körülményt, hogy a lakó- és üdülőfunkció az adott térségben egyrészt nem választható el egyértelműen, másrészt bizonyos külterületi földrészekre is megjelenik, azaz a használat ilyen szempontokból való kategorikus korlátozása nem lenne életszerű;
- nem az építési tilalomra, illetve korlátozásra, hanem a feltételekhez kötött építés lehetőségére helyezi a hangsúlyt,

b) szigorú abban a vonatkozásban, hogy

- továbbra is csak olyan területeken enged építkezni, ahol a szükséges infrastrukturális feltételek megvannak;
- a partközeli települések belterületén - rövid türelmi időt követően - nem enged meg közműpótló berendezést, ezeken a területeken az építés feltétele a közcsatornába történő rákötés;
- a beépíthető külterületi földrészlet-nagyság a táj jellegének megőrzése érdekében differenciált és az országos átlaghoz képest általában jóval nagyobb;
- a települések központi területéhez kapcsolódó belterületi parthossz 30%-án, a parti sétány kialakítása érdekében, változó szélességű zöldterület kialakítását írja elő, vagyis továbbra is tiltja ezen területek üdülőterületként történő hasznosítását;
- a helyi önkormányzatok számára a településrendezési tervek és helyi építési szabályzatok felülvizsgálatát, módosítását, elkészítését a törvény határidőhöz köti,

c) differenciált abban a vonatkozásban, hogy

- a víztől távolodva egyre enyhébb megkötéseket tartalmaz (a szabályozás részletessége és szigorúsága tekintetében megkülönböztet a kiemelt üdülőkörzetbe tartozó településeket és ezen belül partközeli településeket);
- megkülönböztetett figyelemmel kezeli a települések külterületét, ahol még nagyobb esély van a káros jelenségek (földrészek elaprózódása, beépülés, infrastruktúra fejlesztés elhanyagolása) megakadályozására.

2.2. A Törvény összefüggése más releváns tervekkel, programokkal, különös tekintettel az Országos Területrendezési Tervre, az Országos Területfejlesztési Konceptióra és a Balaton Régió Fejlesztési Stratégiájára

2.2.1. A Törvény illeszkedése a területrendezést befolyásoló jogszabályok körébe

A Balaton kiemelt üdülőkörzet területrendezési terve kidolgozásának jogszabályi alapját a területfejlesztésről és területrendezésről szóló törvény 1996-ban történt elfogadása jelentette (1996. évi XXI. törvény, továbbiakban Tft.), amely a területfejlesztés és területrendezés intézményrendszerén belül a kiemelt térségek tervezésével kapcsolatos feladatokról is rendelkezett. A Tft.-vel összhangban az 1068/1996. (VI.21.) Korm. határozat elrendelte a Balaton kiemelt üdülőkörzet területére új területrendezési terv készítését. 1998-ban a területfejlesztési koncepciók, programok és a területrendezési tervek tartalmi követelményeiről szóló 18/1998.

(VI.25.) KTM rendelet megjelenésével teljessé vált a területrendezési terv készítésének jogszabályi háttere.

A Balaton kiemelt üdülőkörzet területrendezési tervének elfogadása idején azonban a tervhierarchia csúcsán álló, a területrendezés számára irányadó Országos Területrendezési Terv kidolgozása még folyamatban volt, és csak három évvel később lépett hatályba az Országos Területrendezési Tervről (továbbiakban OTrT) szóló törvény (2003. évi XXVI. törvény).

Ennél fogva a két, törvénnyel elfogadott területrendezési terv, mind módszertani megközelítése, mind tartalmi elemei és felépítése tekintetében szükségképpen különbözik egymástól. **Az OTrT területi hatálya jelenleg nem is terjed ki a Balaton kiemelt üdülőkörzetre.**

Az OTrT határozza meg az ország egészére – a léptékének megfelelő területi mélységben rögzítve az országos kereteket – a területhasználat és az országos jelentőségű műszaki infrastruktúrahálózat térbeli rendjét, valamint az annak megvalósulását szolgáló szabályokat.

Az országos szinten, országos érdekből meghatározott szabályok a kiemelt térségek és megyék területrendezési terveinek, és ezen keresztül közvetve a településrendezési tervek helyi építési szabályzatának mozgásterét is megszabják. Az OTrT szabályozása tehát – megfelelő szintű pontosítását és annak adott szinten történő elfogadását követően – döntően az alacsonyabb szintű területrendezési, valamint a településrendezési terveken keresztül érvényesül.

A Tft. két kiemelt térségről – a Balaton kiemelt üdülőkörzetről és a Budapesti agglomerációról – rendelkezett oly módon, hogy ezek területrendezési tervét törvénnyel fogadja el az Országgyűlés.

A két kiemelt térség területrendezési terve az OTrT-hez való viszonyában – tartalmi felépítés tekintetében és módszertani vonatkozásokban – alapvetően különbözik egymástól abból adódóan, hogy a Balaton-terv az OTrT elfogadását megelőzően, a készítése idején hatályos 18/1998. (VI.25.) KTM rendeletben rögzített tartalmi követelményeknek megfelelően – sőt az előírtnál részletesebb (5 ha-os) területi mélységgel – készült, és került törvénnyel elfogadásra. A Budapesti agglomeráció terve viszont az OTrT alapján, a Tft-t módosító 2004. évi LXXV. törvény és a 18/1998. (VI.25.) KTM rendeletet módosító 1/2003. (IX.9.) TNM rendelet hatályba lépését követően, a módosított tartalmi követelmények szerint került kidolgozásra és törvénnyel elfogadásra.

A jogszabályi és tervhierarchia vonatkozásában alapvető különbség a két kiemelt térségi terv között, hogy a Budapesti agglomeráció területrendezési tervére kötelezőek az OTrT-törvény előírásai, az abban meghatározott térségi területfelhasználási kategóriák és térségi övezeti rendszer, valamint ezek területi lehatárolása, a Balaton kiemelt üdülőkörzetre viszont nem vonatkozik az OTrT területi hatálya.

A területrendezési tervek egységes rendszerének megteremtése érdekében az OTrT- és a Balaton-törvény egymással párhuzamosan történő felülvizsgálata során célszerű a két törvényt megalapozó területrendezési terv összehangolása és az OTrT területi hatályának kiterjesztése a Balaton-törvény hatálya alá tartozó területre. Ennek során alapvetően fontos azonban a Balaton-törvény szabályozási eredményeinek, területi mélységének és az övezeti rendszer sajátosságainak megőrzése.

A Balaton-törvény hatályba lépését követő jogszabály-alkotást tekintve a felülvizsgálat szempontjából két törvénynek van kiemelt fontossága és hatása: a területfejlesztés és területrendezés alapjogszabályát jelentő 1996. évi XXI. törvény módosításának (2004. évi LXXV. törvény) és az OTTrT-t jóváhagyó 2003. évi XXVI. törvénynek.

A 2004. évi LXXV. törvénynek közvetlen befolyása is volt a Balaton-törvényre: egyrészt a két kiemelt térség meghatározásával, másrészt az (al)övezeti határok és az infrastruktúrahálózati nyomvonalak pontosításának eljárási szabályaira vonatkozóan a Balaton-törvény záró rendelkezéseinek módosításával, amit beépített a területfejlesztési törvénybe. Közvetett lényeges hatását a felülvizsgálat során kell figyelembe venni, az 1996. évi XXI. törvény 23.§-át kiegészítő területrendezési szabályokra vonatkozóan.

A felülvizsgálat során a jogszabályi környezetből következő valamennyi módosítási igény közül az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény területi hatályának kiterjesztése és a két törvény összehangolása jelenti a legnagyobb mértékű módosítást, amely a törvény szerkezeti felépítését és tartalmi vonatkozásait egyaránt érinti.

A Törvény felülvizsgálata során szükséges az ágazati jogforrások változása által indokolt korrekciók elvégzése, és a Balatoni Területrendezési Szabályzat kapcsolatát a jogszabályi környezettel abból a szempontból is felül kell vizsgálni, hogy külön jogszabályok szabályozási elemeit nem szükséges és nem is javasolt megismételni a törvényben, csak abban az esetben, ha a Balaton-törvény szigorítja a szabályozást, vagy az alacsonyabb rendű jogszabály rendelkezését törvényi szintre kívánja emelni a jogalkotó. Más esetben a külön jogszabályhoz tartozó szabályozási elemek törlése javasolt a Törvény előírásai közül (így pl. a 40.§ a) és b) pontja közművezetékek és -létesítmények elhelyezésére vonatkozó előírásának törlése).

2.2.2. Kapcsolódás a területfejlesztési koncepcióhoz, illetve a Balaton kiemelt üdülőkörzet stratégiai fejlesztési programjához

A Balaton kiemelt üdülőkörzet az ország második legjelentősebb idegenforgalmi régiója. Nemcsak az aktív külföldi idegenforgalom vonatkozásában tekinthető Budapest után az ország legkedveltebb turisztikai célterületének, hanem a belföldi vendégforgalom utazásai is igen nagy arányban ide irányulnak. **Az ország idegenforgalmi bevételeinek mintegy harmada keletkezik az üdülőkörzetben.** A térség gazdag és változatos táji, természeti, valamint kulturális örökségi értékeire minőségi turisztikai kínálat építhető. Ehhez alapvető feltétel viszont a Balaton ökológiai állapotának, vízminőségének javítása; az ökológiai egyensúly megőrzése érdekében a természeti környezet megóvását szem előtt tartó, fenntartható gazdaság- és turizmusfejlesztés megvalósítása.

Nem véletlen tehát, hogy a Balaton kiemelt üdülőkörzet fejlesztésére hosszú idő óta

A Törvény mellett a másik meghatározó alapidokumentum **az üdülőkörzet hosszú távú (2002–2010) területfejlesztési koncepciója**, amely alapját képezte a Balaton Régió Stratégiai Fejlesztési Programja kidolgozásának. A hosszú távú területfejlesztési koncepciót a Kormány a 2153/2002. (V. 15.) Korm.határozattal fogadta el, amelyben rendelkezett arról, hogy az érintett miniszterek működjenek közre a stratégiai és operatív programok kidolgozásában és azok költségvetésének előkészítésében.

A koncepció fejlesztési prioritásainak megfelelően a Balaton régióra kidolgozott **Stratégiai Fejlesztési Program** meghatározta azok megvalósításához/végrehajtásához szükséges intézkedéseket és operatív programokat.

A stratégiai fejlesztési program átfogó célja volt a Balaton ökológiai állapotának védelme és a vízminőség javítása, a természeti és épített környezet védelme, a turizmus és a természetvédelem harmonikus fejlesztése, valamint a humán-erőforrás képzettségének javítása, tudás alapú vállalkozások megtelepedésének elősegítése. A fejlesztési program az átfogó cél elérése érdekében öt stratégiai cél köré csoportosítva határozta meg a fejlesztési feladatokat.

A stratégiai program által koordinált fejlesztések és a Balaton-törvény előírásai között a kapcsolódási pontokat áttekintve – a műfaji különbségek ellenére – megállapítható, hogy a stratégiai program fejlesztési céljai és feladatai számos helyen kapcsolódnak a Balaton-törvényhez.

Főleg az első három stratégiai célt és ezen belül is a környezet állapotának megóvását, javítását megfogalmazó stratégiai célt kibontó részcélokról és ezek megvalósításához a fejlesztési program által hozzárendelt intézkedésekről, operatív programokról mondható el, hogy összhangban vannak a Balaton-törvény fő célkitűzéseivel.

A 96/2005. (XII.25.) OGY. határozattal elfogadott Országos Fejlesztéspolitikai Koncepciónak specifikusan a Balaton-térség fejlesztésével foglalkozó fejezete szerint a Balaton – a természeti, táji, kulturális, turisztikai, valamint szőlő- és borkészítési adottságaira építkező gazdasága révén – a nemzetgazdaság jelentős tényezője, amelynek fejlesztése országosan kiemelt cél. **Kiváló adottságai ellenére azonban a balatoni turizmus jelenleg nem versenyképes.**

Ezért a Balaton kiemelt üdülőkörzet fejlesztésének alapvető célja, hogy – a környezet, a táj értékeinek megőrzésével és fejlesztésével, a turisztikai kínálat diverzifikálásával a térség adottságainak szélesebb körű hasznosításával, valamint az érintett számos szereplő partnerségét biztosító stabil intézményrendszer megteremtésével – fenntartható módon versenyképes térségi rendszer jöjjön létre. Ennek érdekében a következő célok elérése kívánatos:

- a minőségi turizmus feltételeinek megteremtése, a turisztikai szezon meghosszabbítása;
- a turisztikai forgalom területi szétterítése a háttérterületek – adottságokon alapuló – sokszínű turisztikai kínálatának kialakításával;
- a tó és a környezetében található egyéb vizes élőhelyek ökológiai állapotának és vízminőségének megóvása;
- a természetvédelemre, táji adottságokra épülő gazdálkodási módok kialakítása, fejlesztése;
- a Balaton-térség aktív tájképvédelme és a kulturális örökség védelmének magas szintű biztosítása;
- a közlekedési-, info-kommunikációs és közszolgáltatási hálózatok kialakítása a környezeti és fenntarthatósági szempontoknak megfelelően;
- a nemzetközi jelentőségű balatoni természettudományi, különösen ökológiai-hidrobiológiai, valamint társadalomtudományi regionális kutatások, a Balatonnal kapcsolatos monitoring és információs rendszerek fejlesztése és fenntartása.

Jelenleg folyamatban van a Balaton régió új fejlesztési stratégiájának kidolgozása, amely – a területfejlesztési és területrendezési elgondolásokat már a korai tervfázisban egyesítve – struktúratervszerűen kíván az egyes fejlesztések elhelyezésére vonatkozó térhasználati elveket megfogalmazni. Eszerint:

- Minden fejlesztésnek összhangban kell állnia a Balaton törvénnyel.
- A parti településeken a fejlesztések nem eredményezhetik a beépítettség növelését, minthogy a természeti környezetet károsító terhelés tovább nem növelhető. A fejlesztések elsősorban a területen meglévő funkciók hatékonyságának növelését célozzák, és ne új funkciókat vezessenek be, kivéve ha az új funkcióval a terület közösségi hozzáférhetősége növekszik, vagy a tevékenység helyébe, alacsonyabb környezetterhelésű tevékenység lép.
- Turisztikai beruházások meglévő turisztikai funkciókra települhetnek, vagy meglévő beépített lakó- ill. üdülőterületekbe. Nem támogatható korábbi kemping-terület beépítésének növelése.
- Vízparti területen csak közösségi hozzáférést biztosító, lehetőleg zöldterület-kialakításával is együtt járó fejlesztés támogatható.
- A nagy területigényű turisztikai beruházások (sportpályák, golfpályák) elhelyezése esetén törekedni kell arra, hogy a természetközeli területeket minél kisebb mértékben érintse, és a közösségi hozzáférést minél kisebb mértékben akadályozza.
- A háttértelepüléseken szintén csak beépített területen megvalósuló, azaz „barnamezős” beruházások támogathatók.
- A parti területek terhelésének csökkentését célzó fejlesztések nem növelhetik a háttérterületek terhelését. Így például a parti zsúfoltság csökkentése érdekében nem kívánatos megnövelt forgalmi terhelésnek kitenni a háttértelepüléseket.

Ez utóbbi szempont alapján a stratégiai fejlesztési program nem támogatja a tervezett 77. sz. főút kiépítését, ami viszont a Balaton-törvény fontos térszerkezet-fejlesztési javaslata.

2.3. A Törvénymódosítás indokltsága

2.3.1. A Törvény alkalmazásának tapasztalatai

A területrendezési tervek meghatározzák a térségi szereplők és az eltérő érdekszférák számára a terület- és településrendezési lehetőségeket, kereteket. A Balatoni Területrendezési Szabályzat országos és regionális szintű érdekeket képvisel, egyúttal megfelelő mozgásteret biztosít a települési önkormányzatok számára ahhoz, hogy – a területrendezési terv szabályozási előírásainak átfogóbb keretei között – a településrendezési tervekben és a helyi építési szabályzatokban megfelelő fejlesztési lehetőségeket biztosítsanak a lakosság és a vállalkozói szféra számára, illetve meghatározzák a beépítés részletes szabályait.

A Balaton kiemelt üdülőkörzet területéhez tartozó települések településrendezési terveinek és helyi építési szabályzatainak a Balaton-törvény rendelkezése szerinti felülvizsgálata jelenleg folyamatban van. Két település – Karmacs és Szentbékáll – kivételével, ahol a tervekészítés a településkoncepció szintjén megtorpan, a települések többségében elfogadási fázisban van a felülvizsgálat, sőt számos települési önkormányzat már megalkotta a törvénnyel összhangban lévő helyi építési szabályzatát.

Ennek során a településrendezési tervek – a jogszabályok adta 5 %-os mozgástéren belül – a léptékváltásnak megfelelően pontosították a Törvény térségi övezeteinek határait, és a Törvény előírásait beépítették a helyi építési szabályzatukba.

Elkészültek a partszabályozási és ezzel összhangban a vízpart-rehabilitációs tanulmánytervek, amelyek meghatározták a tó szabályozási partvonalát és a parthasználatot, ezen belül a kikötésre alkalmas partszakaszokat, illetve a közösségi célú turisztikai parthasznosítás területeit. A vízpart-rehabilitációs tanulmánytervek szintén beépültek/beépülnek a településrendezési tervekbe.

2.3.2. A módosítás elvei, alapvető szempontjai, a módosítás indoklása

Az OTrT és a Balaton-törvény folyamatban lévő felülvizsgálata során megteremthető a területrendezési tervek egységes rendszere a két törvény tartalmi – metodikai összehangolásával. Ezáltal az OTrT valóban országos hatályúvá válik, minthogy területi hatálya kiterjedhet a Balaton kiemelt üdülőkörzet területére.

A metodikai összehangolás során **alapelvnek kell tekinteni, hogy a Balaton-terv területi mélysége, továbbá a parti és háttérterületek vonatkozásában a szabályozás területi differenciáltsága, valamint az övezeti rendszer sajátosságai és az elért szabályozási eredmények megőrizhetők maradjanak.**

A módszertani és tartalmi összehangoláson túl igen fontos a két törvény soron következő felülvizsgálatának időbeli összehangolása. A Balaton-törvény felülvizsgálata során a tartalmi – metodikai összehangot ugyanis a felülvizsgálattal módosított OTrT-törvénnyel kell megteremteni, és a **két törvénymódosítást együtt célszerű a Parlament elé terjeszteni.**

Nem hagyható azonban figyelmen kívül, hogy a Törvény szerkezetének átalakítása, a Törvény egyes paragrafusainak módosítási javaslatai a jogszabály megnyitását jelenti, ami a szabályozás gyengítését célzó módosító indítványok sokaságát is elindíthatja. Ezért az összehangolás során **a javaslatba hozható változtatások számbavételekor célszerű a lehető legkevesebb változtatásra törekedni.**

A hatályos jogszabályoknak megfelelően, közelíteni kell az alkalmazott fogalmak értelmezését, a térségi szerkezeti terv elemeinek, alkalmazott kategóriáinak és a térségi övezeteknek a megnevezését, össze kell hangolni ezek tartalmát. Összhangba kell hozni a térségi területfelhasználási kategóriák rendszerét és megnevezését. Célszerű kiegészíteni a Balaton-törvényt fogalommagyarázattal, továbbá az országos és térségi infrastruktúrahálózat Balaton kiemelt üdülőkörzet területét érintő elemeire vonatkozó szöveges melléklettel.

A Balaton-törvény szabályozási eredményeinek és sajátosságainak megtartása azonban továbbra is szükségessé teszi az OTrT-től, ill. a területrendezést szabályozó más hatályos jogszabályoktól való eltérések fennmaradását. A fontosabb eltérések a következők:

- **meglévő és tervezett elemek megkülönböztetett ábrázolása;**
- **a területfelhasználás lényegesen nagyobb területi mélysége (az OTrT-ben és a tartalmi követelményekben a kiemelt térségi területrendezési tervek számára előírt 50 ha-ral szemben a Balaton-törvényben a területfelhasználás legkisebb területi egysége 5 ha);**
- **egyedileg meghatározott területfelhasználási kategória lehatárolása;**

- a szerkezeti tervlapon az üdülőkörzet teljes közúthálózatának szerepeltetése az egyéb mellékút-hálózattal együtt;
- a területrendezési szabályzat területi differenciáltsága a tóparttól való távolság függvényében;
- az OTrT-ben előírt kiemelt térségi övezeteken kívül egyedileg meghatározott övezetek lehatárolása;
- a Tft. 2004. évi módosítása szerint közigazgatási határok mentén kijelölendő övezetek – felszínmozgásra érzékeny területek, vízerózióknak fokozottan kitett területek – nem közigazgatási határokhoz kötötten történő meghatározása.

A felülvizsgálat során fontos szempont a fentiekben már érintett, OTrT-vel való összehangolás, valamint a törvény hatályba lépése óta bekövetkezett változásokból származó módosítási igények figyelembevétele. Fontos továbbá a Balaton régió stratégiai fejlesztési programjával való kapcsolat megteremtése, amelynek kidolgozása a Törvény felülvizsgálatával párhuzamosan jelenleg folyamatban van. A két tervezési folyamat kedvezően összehangolható, és ezáltal orientálható a fejlesztések térszerkezeti tervnek megfelelő területi elhelyezése.

A Balaton Üdülőkörzet bővítési javaslata

A Törvény felülvizsgálata során felmerült az üdülőkörzet területi kiterjedésének újragondolása is. Az átértékelésnek, újragondolásnak több oka is volt, egyrészt voltak települések, amelyek már 2000-ben csatlakozni kívántak az üdülőkörzethez; azonban a hosszas egyeztetési folyamatba már nem volt beilleszthető az övezeti szabályozás. Másrészt a Törvény elfogadása óta több község részéről felmerült az igény, hogy csatlakozna az üdülőkörzethez, amennyiben az üdülőkörzetbe tartozás számára kedvezőbb helyzetet teremt. Harmadsorban a tervezők is felvetették, néhány, elsősorban az üdülőkörzet nyugati részén levő település bevonásának szükségességét, az ott megindult nagyobb arányú fejlesztések (Sármellék nemzetközi repülőtérre válása, termálfürdők Zalacsány, Kehidakustányban, golfpálya építés stb.) következtében.

Összességében 24 település adottságait vizsgálták. Alapvető szempont volt, hogy amely település meggondolta magát és mégsem kíván csatlakozni vagy eleve nem akart csatlakozni (például Kehidakustány), azokat – tiszteletben tartva az önkormányzat döntését – nem javasolták bevonni az üdülőkörzetbe. Ugyancsak elvetették azon települések bevonását, amelyek adottságai, jellemzői a termelőtájhoz, azon belül is inkább az ipari tájhoz közelítenek és környezetminősége kevésbé vonzó.

3. A TERV MEGVALÓSÍTÁSA, ILL. A TÖRVÉNY ALKALMAZÁSA SORÁN VÁRHATÓ KÖRNYEZETI HATÁSOK, KÖVETKEZMÉNYEK FELTÁRÁSA ÉS ÉRTÉKELÉSE.

3.1. Az eredeti Törvény célrendszerének értékelése fenntarthatósági és környezetvédelmi szempontból.

3.1.1. A Törvény céljainak értékelése a fenntarthatósági elvek szempontjából

A vizsgálat első fejezetében meghatároztuk azokat a fenntarthatósági elveket, amelyek az adott konkrét esetre alkalmazhatók az értékelés céljára. A következő táblázatban a Törvény egésze szempontjából értékeljük az elvek teljesülését, annál is inkább, mert a módosítások ilyen szempontból nem érik el az értékelhetőségi szintet.

Az alkalmazott jelölések:

Kód	
+	A Törvény jelentősen hozzájárul az elv teljesüléséhez.
+	A Törvény segíti az elv teljesülését.
0	A Törvény hatása nem értékelhető az elv szempontjából.
-	A Törvény az elv teljesülését korlátozhatja.
-	A Törvény jelentősen ellentétes hatású az elv teljesülésével.

A Balaton törvény, mint szabályozás egészére konkretizált fenntarthatósági elvek	A Törvény céljainak és eszközeinek értékelése	Kód
1. A szabályozási keretben megvalósuló fejlesztések nem eredményezhetnek nem kívánatos vízminőségi és ökológiai változásokat a területen.	A szabályozás mind a telepíthetőség, mind a várható környezeti hatások tekintetében igyekszik a nem kívánatos fejlesztéseket kizárni.	+
2. A környezetbarát, megújuló energiaforrások hasznosításának és az energiatakarékos technológiák terjedését kell elérni a térségben.	A Törvény tartalmának megfelelően nem foglalkozik a kérdéssel, de a Balaton Régió Részletes Fejlesztési Terve célul tűzi ki.	0
3. A térség hulladékgazdálkodási rendszereinek törekedni kell a lerakással ártalmatlanított hulladék minimalizálására, nem alkalmazva a térségben hulladékégetőket.	A szabályok közvetetten segítik a feltétel érvényesülését, például nem engedve hulladékégetőt a térségbe.	+
4. A területhasználatra, a telekalakításra, a beépítésre, annak feltételeire és módjára vonatkozó előírásoknak el kell érniük, hogy a beépített területek ne növekedjenek tovább ott, ahol ez fenntarthatósági szempontból nem kívánatos, és a fejlesztéseknél a területkímélő megoldásokat részesítsenek előnyben.	A Törvény egyik leglényegesebb törekvése e kérdés megfelelő szabályozása, a közeg ezzel ellentétes törekvéseinek a kivédése. A módosítások is részben a gyakorlathoz való jobb alkalmazkodást, a problémák jobb kezelését szolgálják.	+
5. A speciálisnak tekinthető „Balaton víz” minősége megőrzendő kardinális érték. A biológiai sokféleség megőrzésének feltételeit mind a Balaton, mind a terület egésze szempontjából biztosítani kell.	A térség természeti értékek védelme és megtartása a Törvény egyik fő célkitűzése.	+
6. A balatoni térség vonzerőt is jelentő építészeti, táji és kulturális értékek fennmaradását, adott esetben rehabilitációját biztosítani kell.	Az ilyeneket rejtő övezetek önálló szabályozásával kívánja a védelmi célt a Törvény biztosítani.	+

A Balaton törvény, mint szabályozás egészére konkretizált fenntarthatósági elvek	A Törvény céljainak és eszközeinek értékelése	Kód
7. A térség turizmusának a megőrzött helyi kultúrára az eddigieknél jobban kell építenie, csökkentve ezzel a tó vizének, mint egyedüli vonzerőnek a kizárólagosságát.		+
8. A helyi közösségeknek ne szűküljenek a lehetőségei az igényelt és választható életmódok tekintetében, amennyiben ezek nem zárják ki egymást, és megfelelnek mind a fenntarthatóság, mind a fejlődés kritériumainak.	A kérdésben közvetett hatásról lehet beszélni, a Törvény célkitűzései a jellemzőnél jobb helyzetet teremtenek a fenntartható fejlődés szempontjából.	+
9. Minden a környezetgazdálkodással összefüggő tevékenységet azon a szinten kell megvalósítani, ahol a probléma kezelése a legnagyobb környezeti és egyéb haszonnal, és a legkisebb környezeti kockázattal ill. kárral jár.	A kérdéskör kívül esik a szabál	0
10. A helyi szinten kezelhető erőforrások használata elsősorban a helyi közösség javát kell, hogy szolgálja.		+
11. A fejlesztéseket úgy kell megvalósítani, hogy a szomszédos térségek érdekei ne sérüljenek. (Azaz ezek a területek nem hozhatók a jelenleginél rosszabb környezeti állapotba.)	Ez a szabályozás egyetlen eleme, amely magában hordozhat negatívumokat, a szennyezések bizonyos részének a területről való kivezetésével.	-
12. A fenntarthatóságnak a Törvényben is megjelenő elveit tudatosítani kell az érintettekkel, hogy megértsék azok szükségességét.		0
13. Az érintetteknek a döntésben való részvételét biztosítani kell.	Maga a módosítás is egy viszonylag tág körből vett	+

A fentiekből jól érzékelhető a Törvény egésze a fenntartható fejlődés szempontjából kedvező helyzetet teremt, jóval kedvezőbbet, mint a Magyarországra jellemző területrendezési tervektől elvárhatnánk. A szabályozás célja alapvetően egyezik a bemutatott elvekkel, voltaképpen a nem fenntartható fejlesztések kizárása, korlátozása a Törvény egyik legfontosabb feladatának tekinthető.

A Balaton-törvény preambulumban rögzítettek szerint – a területrendezés alapvető feladatainak és szabályainak megállapításával – a Törvény elsődleges célja a Balaton kiemelt üdülőkörzet területén a táji, természeti és települési környezet védelmének és a térség kiegyensúlyozottabb területi fejlődésének elősegítése.

3.1.2. A Törvény céljainak értékelése az NKP II. szempontjából

Az NKP II. és a szabályozás céljainak összevetésekor azt vizsgáltuk, hogy Törvény egyes céljai, a szabályozás maga, hogyan hat az NKP céljainak végrehajtására, segíti, vagy gátolja azokat. Az összehasonlítás eredménye, - mint az várható is volt – az lett, hogy egyetlen gátolt céllal nem találkoztunk, viszont nagy számban voltak olyanok, amelyekhez a Törvény végrehajtása az érintett térségben hozzájárul. (Lásd a következő táblázat!) Külön jelöltük a módosításnak köszönhető hozzájárulásokat.

. táblázat **Az NKP II. és a Törvény célrendszer összevetése**

Célkitűzés	Alapállapot (1999/2000)	Célállapot (2008, az eltérő évszám külön jelölve)	A Törvény a célokhoz H hozzájárul O ellentétes M módosítás
1. A légszennyezés csökkentése			
a szennyezett levegőjű területek aránya az ország területéhez viszonyítva	11%	5-8%	H
a légszennyezés által érintett lakosság aránya az ország népességéhez viszonyítva	40%	20-25%	
3. A felszíni vizek minőségének javítása			
felszíni minőségi kategóriák (I-IV)	Kissé szennyezett, tűrhető minőség	a vízminőség nem romolhat; a vízminőség javítása ott, ahol ez gazdaságosan megvalósítható	H
az 50 mg/l nitrát-koncentrációt meghaladó mértékben szennyezett vízműutak aránya	3,6%	2% alatt	H
6. Talajvédelem			
talajpusztulással veszélyeztetett terület	vízérózió:2,3, szélérózió:1,5 millió ha	10 %-os csökkenés	H M
a környezetvédelmi előírásokat ki nem elégítő, üzemelő hulladéklerakók aránya	85%	az előírásoknak meg nem felelő lerakók bezárása, felszámolása, utógondozása	H
7. Az országos jelentőségű védett természeti területek oltalma és bővítése			
egyedi jogszabállyal védett természeti terület kiterjedése, aránya az ország teljes területéhez	857 327 ha 9,2%	1 024 000 ha 11%	H
8. Egyéb természeti és természetközeli területek és értékek védelme			
összefüggő természetes/természetközeli élőhely-együttesek aránya az ország területéhez viszonyítva	13,98%	Szintentartás	
9. Erdők természetvédelme			
a faállománnyal borított és erdő-felújítási kötelezettség alá tartozó terület aránya (erdősültség)	19,2%	20%	H
az őshonos fafajokkal borított erdőterületek aránya az ország területéhez viszonyítva	9,5%	10,5%	H M
10. Érzékeny természeti területek rendszerének kialakítása			
a védelmi és a külterjes agrárzónába tartozó mező-gazdasági területek aránya az ország összterületéhez képest	2,5% 25%	4% 28%	H
18. Települési környezetminőség javítása			
az egy városi lakosra jutó közhasználatú zöldterület nagysága	38,7 m ² /fő	45 m ² /fő	H
a nappali 75 dB(A) feletti zajterheléssel érintettek száma a 65 dB(A) feletti zajterheléssel érintettek száma	20 000 fő 1,7 millió fő	ne legyen érintett (0 fő) 1,4 millió fő	H
a megfelelő mértékben tisztított települési szennyvíz aránya - érzékeny területen (a csatornázott településeken keletkező összes szennyvíz 4,1%-a) - normál területen (a csatornázott településeken keletkező összes szennyvíz 95,9%-a)	68% 46%	100% 83% (2015)	H
a csatornahálózattal nem rendelkező településeken, településrészekben keletkező szennyvíz ártalommentes elhelyezése	12%	100% (2015)	H

3.2. A módosításokat kiváltó javaslatok indíttatása, elfogadásuk vagy elvetésük értékelése.

A Törvény módosítására vonatkozó konkrét javaslatok a következő típusúak voltak:

- Az előírásokat **szigorító** javaslatok elsősorban a környezetvédelemben érdekelt szervezetek és az MTA részéről;
- **Lazító**, az előírásokat enyhítő megoldások, elsősorban az önkormányzatok, és a fejlesztésekben érdekelt vagy azokhoz kapcsolódó szervezetek részéről;
- **Bővítő**, a Törvényt kiegészíteni kívánó javaslatok;
- **Jogszabályi alkalmazkodásra** vonatkozó javaslatok;
- Övezeti **pontosításokra**, fogalmi pontosításokra, az eltelt időszakban a gyakorlatban beállt változások miatti pontosításokra vonatkozó javaslatok.

Az utolsó két pont nem igényel különösebb magyarázatot, viszont a másik háromra érdemes néhány példát áttekinteni.

Szigorító javaslatok (E: elfogadott, N: elutasított, R: részben elfogadott)

Javasló	Javaslat	Sorsa	Kommentár
Magyar Tudományos Akadémia	Kiegészítés: Az erdőterületet a megfelelő védelmi célú övezetekben őshonos fafajokból álló természetyszerű erdőtelepítéssel növelni kell.	E	Környezeti szempontból megfelelő a javaslat, problémákat a végrehajtása nem okoz. Az ökológiai folyosókra és a védelmi célú erdőtelepítésre vonatkozóan beépítik a javaslatot.
Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium	A beépítésre szánt területek kijelölésének szabályozását javasolja a települések összenövésének megakadályozása érdekében.	E	Ez például a Budapesti agglomerációban is komoly probléma. Beépítették a települési térségre vonatkozó szabályozásba.
Magyar Tudományos Akadémia	Út menti, nagyméretű hirdetőtáblák tiltását javasolják.	E	A tájképnek, a természetes tájjellegnek mindenképpen ártanak a táblák. A térség vonzerejét ezek nem javítják, tiltásuk helyi érdekeket nem sért.
Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium	Új vadaskert létesítése tilos.	E	
Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium	Hírközlési tornyokat nem önálló tartóoszlopokon, hanem meglévő épületeken javasolja elhelyezni.	E	A tornyok elhelyezése, így új mesterséges objektumok megjelenése nélkül megoldható.
Magyar Tudományos Akadémia	A turisztikai fejlesztési területek alövezetén 50% helyett 65% növényzettel fedett kialakítást javasol.	N	Megfelelőnek tartják az eddigi szintet.

Enyhítő javaslatok (E: elfogadott, N: elutasított, R: részben elfogadott)

Javasló	Javaslat	Sorsa	Kommentár
Magyar Turisztikai Hivatal	A 25 m ² -es bővítési lehetőséget 50 m ² -re javasolja növelni.	N	Megfelelő csatornázottság hiányában nem célszerű nagyobb terheléssel járó bővítést engedélyezni.
Magyar Bányászati Hivatal	Bányatelek-megállapítás csak az ország más területén föl nem lelhető minőségű ásványi nyersanyag, illetve a helyi, tájba illő építkezés nyersanyagai (kő, homok, kavics) lelőhelyének területén engedélyezhető.	R	A szakszerűbb megfogalmazást célzó javaslatot beépítik, azonban a kő-, homok- kavicsbánya engedélyezésének törlését javasolták.
Több önkormányzat	2500 m ² -nél nagyobb összes szintterületű, csarnok jellegű épületek építését Az előírás hatályon kívül helyezését több település is kéri.	N	A hatályon kívül helyezését ugyan nem fogadták el, de a szabályozás lazult, miután korábban a „hol lehet” került megfogalmazásra (városok beépítésre kijelölt területén), most viszont a „hol ne” kerül nevesítésre a javaslatban.
Balatonföldvár Város Önkormányzata	Legyen lehetőség a zöldterület helyének rendezési terv alapján történő módosítására. Legyen meghatározva a település beépítésre szánt területe arányában a minimális zöldterület nagysága (%), az ezt meghaladó zöldterületek rendezési terv alapján váljanak más terület-felhasználási egységbe sorolhatóvá.	N	Kialakult zöldterületet nem lehet áthelyezni. Nem lehet, amúgy sem cél a minimális szint elérése, vagy az oda való visszaesés. Olyan területeken pedig, ahol minimális szint eleve nincs meg, nincs mód annak elérésére.
Magyar Turisztikai Hivatal	A telekalakítás 3000 m ² -es korlátozását közforgalmú kikötők esetén 500 m ² - re javasolja csökkenteni.	E	A korlátozás hatálya alól kivételként kiemelik a közlekedési, közmű és vízgazdálkodási célú műtárgyak elhelyezését szolgáló telekalakítást.
Zalakaros Város Önkormányzata	Az üdülkörzet településeinek beépítésre nem szánt területein a belterületi határ kialakítása során 2000 m ² -nél kisebb telket kialakítani nem szabad	N	A fentiek kivételt jelentenek, amit a gyakorlat kíván meg, további enyhítésre nincs szükség.
Szőlősgyőrök Község Önkormányzata	Belterület növelhetőségének 15%-os korlátját javasolja lényegesen növelni.	N	Ezzel a Törvény egyik legalapvetőbb törekvése, miszerint kiegyensúlyozottabb területi fejlődést és optimálisabb területhasználatot kíván elérni, válna megvalósíthatatlanná.
Közép-Dunántúli Vízügyi Igazgatóság	"a már meglévő feltöltött zagyterek területén medencés kikötők alakíthatók ki. A kikötőn kívüli területeket településrendezési terveknek zöldterület vagy erdőterület egységbe kell sorolni.	N	Nem javasolt. A 2005. évi CLXI. törvény által történt módosítás nem teszi lehetővé zagytereken medencés kikötő kialakítását (mivel zöldterületen megtiltja medencés kikötő létesítését).

Bővítő javaslatok (E: elfogadott, N: elutasított, R: részben elfogadott)

Javasló	Javaslat	Sorsa	Kommentár
Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztérium	Ingázás fontos feltételét jelentő összekötőút-fejlesztések ütemezését kéri.	N	A stratégiai fejlesztési programban ütemezhető a fejlesztések megvalósítása.
Karád Község Önkormányzata	Szennyvízhálózat kiépítését az állam 100%-ban támogassa.	N	Egyetértenek a javaslattal, de ez nem a Törvény kompetenciája.

A fenti példából érzékelhető, hogy a módosításnál **a kidolgozók törekedtek a Törvény eredeti céljainak és elveinek következetes megtartására**, az ezekkel ellentétes módosítások elutasítására. A Törvény szigorának enyhítésére csak akkor került sor, amikor olyan konkrét, gyakorlati problémákat okozott a szabályozás, amely valamely fontos, a térség számára szükséges lépést korlátozott, és maga az enyhítés nem járt kezelhetetlen környezeti problémákkal.

A szigorítások esetében elsősorban az új helyzethez alkalmazkodtak (pl.: óriásplakátok) a tervezők, **nem volt cél koncepcionálisan szigorítani a Törvényt**, ahogy nem volt cél a Törvény feladatrendszerének bővítése sem, tehát az ilyen törekvéseknek is ellenálltak.

3.3. A módosítások összefogott, általános bemutatása, az érintett környezeti elemek, rendszerek, folyamatok azonosítása.

3.4. A jelenlegi és a várható környezeti állapot releváns elemeinek ismertetése.

3.4.1. A környezeti állapot általános értékelése, a tendenciák bemutatása

A Balaton Közép-Európa legnagyobb édesvízű tava, hazánk egyik legnagyobb természeti kincse. A Balaton vonzerejét kellemes hőmérsékletű vize, kedvező klimatikus adottsága és a változatos szépségű táj, továbbá jelentős kultúrtörténeti értékek hosszú sora jelenti. A Balaton Kiemelt Üdülőkörzet értékét nemcsak a táj egyedi szépsége, a déli-part kellemes homokfövenye, a Balaton-felvidék lankás szőlői, hanem vizének minősége és mennyisége is meghatározza.

A Balaton szinte teljesen hazánk területén fekvő vízgyűjtő területe mintegy 10-szerese a tó felületének, 5776 km². Vízgyűjtője 3 fő részre osztható, így az északi (1100 km²), a déli (1454 km²) és a nyugati - Zala - (2622 km²) vízgyűjtőre.

Az 588,5 km² felületű (75 cm-es síófoki vízállásnál), 3,3 m átlagmélységű Balaton jellegzetes sekély tó. A vízgyűjtő területre jellemző mérsékelt nedves kontinentális éghajlat **legfőbb jellemzője az időbeli változékonyság, amely alapvetően meghatározza a tó vízjárását**. A napsütéses órák száma évente a 2000 órát is meghaladja. A Bakony és az Alpok közelségének köszönhetően az ország egyik legtisztább levegőjű területe. Vize selymes, lágy, oxigénben dús, kalcium-, magné-

zium-hidrokarbonátos. A víz hőmérséklete a sekély mélység miatt gyorsan követi a levegő hőmérsékletét, így nyaranta nem ritka a 23-25 °C vízhőmérséklet sem.

A Balaton felülete 600 km², partvonalának hossza 235 km, víztömege 2 milliárd m³. A Balaton Kiemelt Üdülőkörzet területe: 3780 km² (a tó területével együtt). A Balaton Kiemelt Üdülőkörzet három megye (Somogy, Veszprém, Zala) és három tervezési-statisztikai régió (Dél, Közép és Nyugat Dunántúl) részét képezi. Települései 14 statisztikai kistérséghez tartoznak. Az üdülőkörzet területe nem a KSH kistérségeiből került kialakításra.

A földrajzi, az időjárási viszonyok, a népesség alakulása, életminőségének módosulása, a gazdasági infrastruktúra és az idegenforgalom folyamatos változása egyaránt visszahat a környezet állapotára. A különböző környezeti ártalmak közül a természeti hatásoknál sokkal jelentősebb az ember gazdasági tevékenysége és életvitele.

A rendszerváltás óta lezajlott társadalmi-gazdasági átalakulás jelentősen megváltoztatta a környezet állapotát befolyásoló hatótényezők jellegét és nagyságrendjét. Bizonyos környezeti terhelések jelentősen csökkentek (pl. nehézipar levegőszennyezése, műtrágya-felhasználás stb.), ugyanakkor új típusú környezeti problémák jelentek az elmúlt évtizedben a termelői és fogyasztói szokások megváltozásával.

A jelenlegi környezeti problémák tehát részben a múltban gyökereznek, részben pedig napról napra újratekertnek. Múltból eredő legfontosabb probléma az üledékben felhalmozott foszfor okozta belső terhelés, és a korábban erősen szennyező ipari területek talaj és talajvíz szennyezése. A vízminőségi gondok mellett egyre erősödő környezeti konfliktust jelent hulladékgazdálkodás, illetve a szennyvízkezelés megoldatlansága, növekvő közúti forgalom légszennyező hatása, zaj- és rezgésterhelése is. További környezeti probléma a megváltozott mezőgazdasági földhasználat következtében fellépő nagyobb arányú talajerózió. A Balaton térségében e problémákat tovább súlyosbítja az idelátogató turisták szezonális környezetterhelése.

A Balaton kiemelkedő természeti, táji és kulturális értékeinek megőrzése a jelen és a jövő generációk számára megköveteli e környezeti problémák kezelését, a természeti értékek hatékony védelmét. A régió társadalmi-gazdasági fejlődésének alapja a Balaton, ezért a tó vizének minőségi és mennyiségi védelme, a táji, természeti és települési adottságok gazdag kínálatának megőrzése kiemelkedő fontosságú. A térségben továbbá kiemelkedően fontos a gazdasági és a környezetvédelmi érdekek közötti konfliktus oldása, valamint olyan gazdaság – főként turizmus – fejlesztési megoldások alkalmazása, melyek szem előtt tartják a környezeti szempontokat, a fenntarthatóság érvényesítését az adottságok hasznosítása során.

A Balaton régió infrastruktúrájában központi helyet foglal el a víziközművek helyzete, az ellátottság szintje és biztonsága, a helyben lakó népesség és a nyári szezonban a további látogatók ellátásának biztosítása. Ezért folytatni kell a megkezdett szennyvíz-gazdálkodási (pl. Dél-Balaton térség szennyvízelvezetés és tisztítás projekt), vízminőség-védelmi, valamint a csapadékvíz-elvezetési projekteket. Ugyanez vonatkozik a szilárd hulladék kezelésére is, a környezeti ártalmak csökkentése érdekében szükséges a hulladéklerakók európai uniós követelményeknek való megfeleltetése, a veszélyes hulladékok összegyűjtése és ártalmatlanítása, valamint a több településen megkezdett szelektív hulladékgyűjtés további elterjesztése.

Mind a part menti, mind a parttól távolabbi települések gazdasági megújítása és a lakosság életminőségének javítása érdekében szükséges **a történeti település-szerkezet, illetve települési arculat, utcaképek megóvása, az épített örökségi értékek védelme**. Ugyanakkor az élhető települési környezet és a turisztikai célok megvalósítása érdekében rehabilitálni kell a folyamatosan romló állapotú üdülőtelleket, településrészeket. A rehabilitáció jelenti a nagyvárosi központok, valamint turisztikai szempontból frekventált falusi településközpontok fizikai és társadalmi-gazdasági szempontú megújulását a zsúfolt területhasználat oldását, az önkormányzatok települési problémáinak kezelésére irányuló innovatív stratégiáinak ösztönzése révén. A parti városhalmazt élő zöld szigetekkel, ökológiai folyosókkal szabdalni kell varázsolni, ahonnan a jelenlegi nyomasztóan nagy forgalmat el kell terelni illetve ki kell zárni. Hangsúlyt kell fektetni turisztikai célból frekventált településrészekre és a hasznosítható part menti, be nem épített zöldterületi sávokra valamint az omlásveszélyes partfalak biztosítására az épületállomány és az épített infrastruktúra védelme érdekében.

A Balaton régió természeti értékei különösen fontosak a turisztikai vonzerők vonatkozásában, mivel e területnek egyedülálló a környezeti, táji, növény- és állatvilága, földrajza, éghajlata. Annak érdekében, hogy ezeket **a természeti értékeket, a biológiai sokszínűséget és egyéb fontos tájjellemzőket megőrizhessük**, erősíteni kell a lakosság és az ide látogatók környezet-tudatosságát. Kitérés pontként lehet megfogalmazni a tihanyi „Európa Diplomá”-ra és a Balaton-felvidéki Nemzeti Parkra alapozva a Tapolca-medence felvételét a világörökségi jelöltek listáján a természeti, kulturális örökségek (kultúrtáj) közé³. A lakó- és a természetes környezet megóvása érdekében a **tájrehabilitáció részeként legsürgetőbb feladat a tájsebek kezelése és a régió biodiverzitásának megőrzése**.

3.4.1.1. Levegőminőség

A Balaton üdülőkörzetben, különösen a parti sáv (a Balaton északi partjának megközelítését biztosító 71. sz. Lepsény-fenekpusztai II. rendű főút menti, és a déli parton a 7. sz. főút menti) településeinek a levegőminőség alakulását a közúti **közlekedés** kibocsátásai határozzák meg. A partközeli települések, illetve azok parti sávja és a természetvédelmi területek levegőtisztaság-védelmi szempontból kiemelten védetteknek minősülnek. A Balaton Régióra vonatkozó Törvény az üdülőkörzet teljes területén az ország egyéb területeinek szabályozásához viszonyítva szigorúbb levegőtisztaság-védelmi előírásokat tartalmaz.

A térségben nagy ipari kibocsátóként a **balatonfűzfői ipartelepek, valamint Tapolca város** ipari üzemével kell számolni, másutt az ipari légszennyezés nem meghatározó. A légszennyező források összesített kibocsátásait az 1. táblázat, a közúti közlekedésből származó kibocsátásokat pedig a 2. táblázat mutatja részvízgyűjtőnként.

³ A Tapolca-medence Világörökségre történő felterjesztése folyamatban van.

1. táblázat **A különböző légszennyező források összesített kibocsátásai komponensenként**

Megnevezés	Légszennyezőanyag kibocsátás (t/év)			
	Kén-dioxid	Szén-monoxid	Nitrogén-oxidok	Szilárd
Északi vízgyűjtő	1218,4	1217,4	1525,2	1970,4
Déli vízgyűjtő	1108,7	1055,2	1055,2	816,7
Nyugati vízgyűjtő	19,4	3019,5	3019,5	13,6

Forrás: Nyugat-, Közép-, Dél-dunántúli Környezetvédelmi Felügyelőség, 2000

2. táblázat **A közvetlen Balaton parti települések közötti közlekedésből származó károsanyag kibocsátás**

Megnevezés	Légszennyezőanyag kibocsátás (t/év)			
	Szén-monoxid	Szén-hidrogének	Nitrogén-oxidok	Részecske
Északi vízgyűjtő	7409,3	-	862,5	360,8
Déli vízgyűjtő	4.257,2	564,6	900,2	126,6
Nyugati vízgyűjtő	2.990,1	305,8	384,1	58,9

Forrás: Nyugat-, Közép-, Dél-dunántúli Környezetvédelmi Felügyelőség, 2000

A kén-dioxid, a korom és a szilárd (nem toxikus) por kibocsátás elsősorban a lakosság fűtéséből származik. Ezeknél a légszennyező anyagoknál az emisszió lényegesen csökkent az 1990-es évek elejéhez viszonyítva, mert a szén, a fa és a tüzelőolaj visszaszorult a földgáz használat növekedésével. Ennek "környezetvédelmi ára", hogy a lakosság hőenergia igényének biztosítása során a nitrogén-oxidok kibocsátása kis mértékben nő.

A szén-monoxid koncentrációt elsődlegesen a közlekedés határozza meg. Éves átlagban a közlekedés okozta fajlagos, 1 hónapra vonatkoztatott kibocsátás sokszorosa a fűtési emisszióknak. A földgáz tüzelés további elterjedése a szén-monoxid kibocsátás további csökkenését okozza.

A nitrogén-oxidok kibocsátásának döntő többségét a közlekedés okozza, ugyanakkor a földgáz tüzelés részarányának növekedésével is nő a NO_x emisszió. Jelenleg már az NO_x koncentrációk jelentik a meghatározó levegőtisztasági problémát.

A térségben elsősorban az idegenforgalom fejlődött és fejlődik, ezért a háttérbe szorult, kis volumenű ipar miatt a szerves oldószer, a szerves savak és a nehézfémek emissziója nagyon alacsony. Az ólom kibocsátás pedig az ólmozatlan benzinnel elterjedésével illetve az ólmozott benzinnel beszűntetésével megszűnt.

3.4.1.2. Éghajlati jellemzők

A Balaton térsége a mérsékelt meleg éghajlati típusba tartozik. Felszínét évente 2050 - 2100, nyáron 800-820 óráan át süt a nap. Télen kevéssel 200 óra fölötti a napsütéses órák száma. A vízfelszín feletti levegő hőmérséklete nyáron alacsonyabb, télen (amíg a vízfelszín be nem fagy) általában magasabb, mint a környező tájakon.

A Balaton Régió sokéves átlaghőmérséklete 10°C körüli, amely egyezik hazánk klíma normáljával. A téli félév hőmérséklete alapján a vizsgált térség a Kárpát-medence enyhébb területeihez sorolható, ahol a leghidegebb január havi középhőmérséklet -1 –

-2°C közötti. Az év legmelegebb hónapja a július, melynek sokéves átlaghőmérséklete 20-21°C. A kontinentalitás - a szélső értékű hónapok adatai szerint - az üdülőkörzetben csupán mérsékelt. Az 50 éves klíma adatok szerint a Balaton térségére sokévi átlagban 731 mm csapadék hullik évente. A nyári félév mintegy 100 mm-rel csapadékosabb, mint a téli. A megfigyelési időszak alatt a legkevesebb és a legbőségebb évek csapadékösszege közti különbség 533 mm volt, ami nagyon magas, a teljes évi összeg 73%-a.

Az Atlanti óceán felől érkező légmozgások az Alpok vonulataiba ütközve a Dévényi kapun áthaladva hatolnak a Dunántúl Balaton térségeibe. A Dévénynél még főképpen ÉNY irányú szelek a Kisalföldön elfordulnak, s északi szelekként válnak uralkodóvá a területén. Évi átlagban a vízgyűjtőn mért évi átlagos szélsébség 2-4 m/s közötti. Külön szükséges kiemelni Keszthely uralkodó szélirányainak (É, ÉÉNY) a környező területekre jellemző szélereőségénél jóval csendesebb voltát (átlagos szélsébség 1,8 m/s).

A globális felmelegedés az elkövetkezendő 30-35 évben várhatóan 0,1-0,35 °C/évtized közötti hőmérséklet emelkedést jelenthet. A globális felmelegedés regionális és lokális (Balaton vízgyűjtője) következményei csak nagy bizonytalanságokkal jelezhetők előre. A Balaton térsége azonban már 30 év óta mutatja a felmelegedés első jeleit a csapadékösszeg csökkenésével, a talajvíz szintjének süllyedésével, a Sió leeresztett víz folyamatos csökkenésével. (lásd önálló fejezet!)

3.4.1.3. Felszíni vizek

Vízföldrajz

A tó hozzáfolyását biztosító felszíni vízfolyások közül a legjelentősebb a keszthelyi medencébe torkolló Zala folyó, amely az összes hozzáfolyás 50-60 %-át szállítja. A tó északi és déli partján ezen kívül több kisebb-nagyobb hozamú és változó vízminőségű vízfolyás (51 vízfolyás, amelyből 20 állandó) található, amelyek egy része a régióon kívül ered.

A déli parti települések mélyebb területein a talajvízszint emelkedés és belvízveszély is problémát okoz főként nagy intenzitású csapadékok jelentkezése esetén. A vízfolyások és a mesterséges vízvezető árkok medrének felújításával a probléma enyhíthető lenne. Az üdülőterület víztelenítése csak a tóba történő szivattyús átemeléssel biztosítható.

Vízháztartás

A tó vízháztartását a következő sokéves (80 év) átlagos adatok jellemzik:

- csapadék 621 mm,
- hozzáfolyás 908 mm,
- párolgás 901 mm,
- leeresztés (a Sió csatornán) 612 mm.

A vízkivétel (ivóvíz, ipari, mezőgazdasági) nem jelentős, néhány 10 mm-nek felel meg. A vízháztartási elemek éves alakulását 1994-2004 között a 3. táblázat mutatja.

3. táblázat **A Balaton vízháztartási elemeinek éves alakulása 1994-2004. években (tó mm)**

Megnevezés	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Csapadék	567	773	688	471	734	707	457	521	541	509	660
Hozzáfolyás	729	794	1212	658	962	1151	553	355	293	293	552
Párolgás	933	922	875	906	919	851	1033	887	922	982	778
Leeresztés	369	484	1014	213	667	937	375	0	1	0	0
Vízfelhasználás	34	31	31	30	30	30	32	29	31	30	24
Természetes vízkészletvált.	363	645	1025	223	777	1007	-23	-11	-88	-180	434

Forrás: Közép-dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság, Balatoni Vízügyi Kirendeltsége, 2005

A tó éven belüli vízállás-változásai általában 40 cm-ig terjednek, de korábban a 104 cm-t is elérték. A Sión maximálisan 80 m³/s (gyakorlatilag 50 m³/s) vízhozam vezethető le, ha azt a tó vízszint emelkedése indokolja.

Vízhiány 2000-2003

A tó vízháztartása 2000. és 2003. között olyanná vált, amelyre a mérésekkel fedett időszakban még nem volt példa. 1921. óta olyan összefüggő három éves időszak sem volt, melyben a tó vízmérlege minden évben negatív lett volna. A csapadék és hozzáfolyás ilyen tartósan alacsony voltára nem volt példa. A 2000-2002 közötti három év csapadékösszege az átlagos értéknek csupán 77%-a. A Nyugat-Dunántúli Vízügyi Igazgatóság adatai szerint a vízgyűjtő terület lefolyása fokozatosan csökkent, **a fajlagos lefolyás Zalaapátiban a sokéves átlag 40%-ára, Fenékpusztán a 31%-ára esett vissza.** A közelmúltban megállított és a kilencvenes évek közepén nagy aggodalmat kiváltó nagymértékű vízminőség romlás következtében akkor jelentős idegenforgalmi visszaesés következett, amelyet tovább tetézt a rendszerváltást követően a főleg kelet-német turistákra épülő tömegturizmus visszaesése. A hosszan tartó száraz időszak miatt a Balaton környékén élők és a környezetükért aggódók teljes joggal azt érezhették, hogy a korábbi kedvezőtlen vízminőség újra kialakulhat, de most már egy jóval alacsonyabb vízszinttel párosulva.

A Balaton jellegzetes sekély tó, amely érzékenyen reagál – többek között - a vízháztartás alakulását befolyásoló hidrometeorológia tényezők ingadozására. A tó vízháztartásában és ebből következően vízjárásában azok az időszakok teremtenek szélsőséges helyzetet, amikor egy-egy vízháztartási tényező évi értéke jelentős egyirányú eltérést mutat az átlagtól.

A vízháztartás elemeinek 1921 - 2002 közötti átlagos és szélső értékét az alábbi táblázat tartalmazza.

4. táblázat **A vízháztartási mérleg elemei és a vízkészlet-változás 1921–2002**

mm/év	Átlag	Maximum	Minimum
Csapadék	619	905	433
Hozzáfolyás	893	1974	293
Párolgás	901	1073	723
Vízhasználat*	31	51	15
Leeresztés	597	1791	0
ΔKT	611	2156	-347

* 1971 – 2002 között

A Balaton természetes vízkészlet-változásának sokévi (1921-2002) átlaga 612 mm/év, a minimum -88 mm 2002-ben, a maximum 2031 mm 1965-ben fordult elő.

A vízhiány idején stratégiai vizsgálatok készültek a vízpótlás megvalósítása érdekében. A vizsgálatok azonban azt jelezték előre, hogy a vízpótlás környezeti következményei miatt, valamint az időjárási szélsőségek statisztikai valószínűségét is figyelembe véve, nem létszik célszerűnek a vízpótlás. A 2004, 2005 évek viszonylagos vízbősége valamelyest rendezte a problémát. Ugyanakkor a szélsőségek gyakoriságának növekedésével a vízhiányos állapotokat csak a leeresztési lehetőség bővítésével, a Sió csatorna rendbetételével lehet elérni.

Vízgazdálkodás

A Balaton vízkészlet-gazdálkodásának alapvető célkitűzése, hogy az üdülésnek megfelelő vízszint (fürdőzésre, vízi sportolásra alkalmas állapot) és a kommunális vízigény kielégítése biztosítva legyen. Az ivó-, ipari- és mezőgazdasági vízkivétel mértéke évente együttesen átlag évi 25-40 tó mm. Felszíni vízkészletekből az ivóvízkivétel nagysága évek óta nem változik. Csúcsfogyasztás esetén a felszíni vízművek adják a szükséges ivóvíz közel 54 %-át (70.000 m³/nap), kiegészülve a nyírádi karsztvízbázis 29 %-os (38.000 m³/nap), valamint a réteg- és forrásvizek 17 %-os (22.000 m³/nap) kapacitásával.

Vízminőségvédelem

A Balaton vize jellemzően (Ca,Mg)HCO₃-os kemény víz, pH-ja enyhén lúgos. Természetes sótartalma 450 mg/l körül van, keménysége 15-16 nk° körül ingadozik. Így kémiai tulajdonsága is kellemes fürdővízzé teszi.

Kalcium-magnézium hidrokarbonátos jellege miatt az alga növekedésével járó széndioxid elvonás következtében a biogén mészkiválás folyamatos, miáltal a víz állandóan zavarosnak tűnik, átlátszósága ritkán haladja meg az egy métert.

A Balaton vízminőségét befolyásoló tényezők közül különös szerepet játszanak a mikrobiológiai jellemzők, a klorofill-a tartalom alakulása és az azt befolyásoló nitrogén és foszforháztartás jellemzői. A klorofill-a tartalom jelentősen függ az időjárástól és annak hatására bekövetkező biológiai, kémiai és egyéb folyamatok változásától. Ezek határozzák meg lényegében a víz minőségét, ez az alapja az MSZ 12749:1993 szabvány szerinti minősítésnek.

Rendszeres vizsgálat 79 mintavételi helyen történik, ebből 10 a nyílt vízen, 28 a strandokon és 50 a tó befolyóárait. A vizsgálatok során 30 vízminőségi jellemzőt elemeznek. Az idegenforgalmi szezonban a vizsgálatok heti rendszerességgel zajlanak, öt vízminőségi osztályt alapul véve. Az utóbbi években a szakértők folyamatos javulást állapítottak meg, a tó egészét fürdőzésre alkalmasnak minősítették.

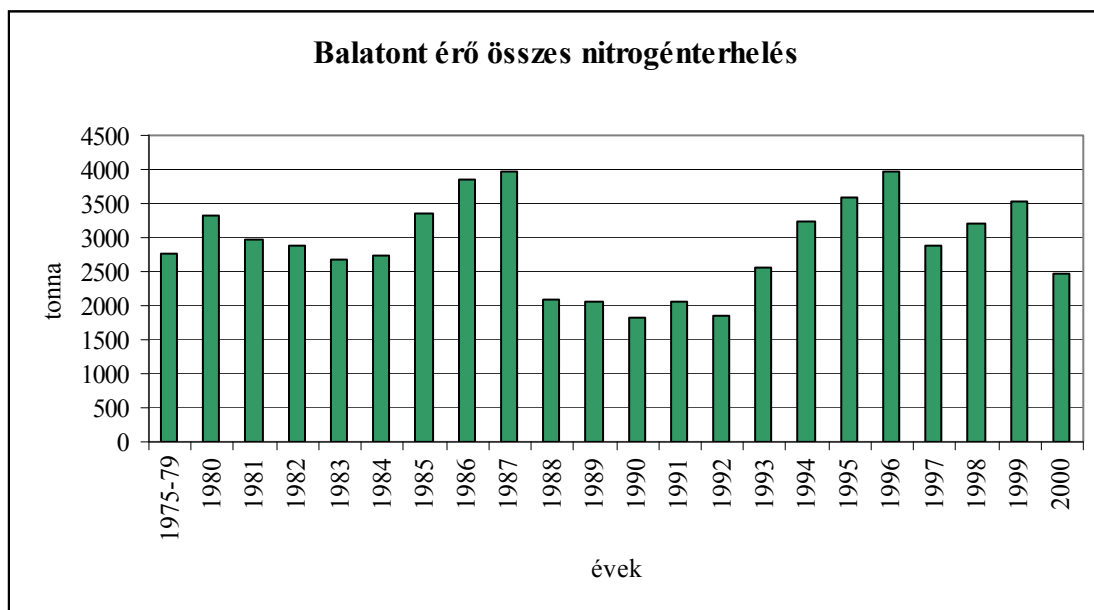
A legutóbbi „A Balaton Vízminőségi Tájékoztató Rendszere” keretében 2003-ban végzett részletes vizsgálatok szerint a Balaton vízminősége a tájékoztatási rendszerbe bevont 28 strand vizsgálati eredményei alapján összességében megfelelőnek tekinthető. A 28 strand közül 7 a kiváló, 19 a megfelelő minősítési kategóriába tartozott, és 2 strandnál voltak vízminőségi problémák. 2005-ben 29 balatoni strand kapott Kék Hüllám zászló minősítést, mely minősítéshez környezetvédelmi, környezet-menedzsment és vízminőségvédelmi feltételeknek együttesen kell megfelelni.

Tápanyagterhelés

A tó tápanyagterhelése a befolyó vizekből, a közvetlen vízgyűjtőről, a városias területekről, a bevezetett szennyvizekből és a levegőből bejutó foszfor (számítások szerint 12 t/év, forrás: KDT-VIZIG) és nitrogén terhelésből származik. Az alga szaporodást a tápanyagok és a problémát okozó kék algák tekintetében a foszfor - ezen belül is az oldott ortofoszfát-foszfor (PO₄-P) – befolyásolja alapvető mértékben. A tó tápanyagmérlege az utóbbi években javult részben az emberi szabályozási beavatkozások, részben az időjárási körülmények változása miatt.

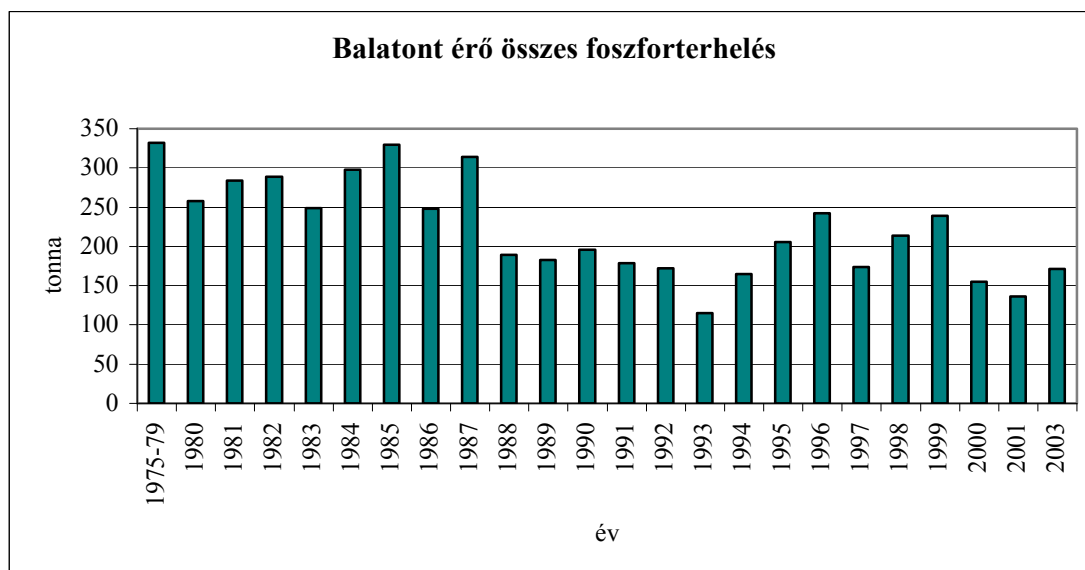
A Balatont érő össznitrogén ill. foszfor-terhelésre vonatkozó adatokat az 1. és 2. ábra mutatja. Nitrogén terhelés tekintetében elég változó a kép. A kilencvenes évek elején bekövetkező csökkenést az évtized második felében megnyilvánuló növekedés követte. A foszforterhelés azonban javuló tendenciát mutat az 1995-2000 közötti emelkedés ellenére is.

1. ábra:

forrás: Közép-dunántúli Vízügyi Igazgatóság adatai alapján

2. ábra:

A javuló képben az is közrejátszik, hogy a tó vízgyűjtőjén már 15 éve drasztikusan csökkent a műtrágya használat. (A Balatont érő nitrogén- és foszforterhelés eredetét a 5. táblázat foglalja össze.)

5. táblázat A Balatont érő összes tápanyag terhelés t/év

Balatont érő összes nitrogén terhelés					
Eredet	I.	II.	III.	IV.	Balaton
Vízfolyások	138.8	115.9	45.3	4.7	304.8
Közvetlen szennyvíz	0	1	3	0	4
Városias terület bemosódása	14.9	8	18.6	29.5	71
Egyéb közvetlen vízgyűjtő bemosódás	22.8	10.7	33.1	19.2	85.8
Légköri terhelés*	98.7	329.7	451.7	567.6	1447.7
Összesen	275.3	465.3	551.6	621	1913.2

Balatont érő összes foszfor terhelés					
Eredet	I.	II.	III.	IV.	Balaton
Vízfolyások	10.7	5.2	1.5	0.2	17.6
Közvetlen szennyvíz	0	0	0.4	0	0.4
Városias terület bemosódása	4.3	3.2	5.1	9.6	22.2
Egyéb közvetlen vízgyűjtő bemosódás	9	3.7	12.8	7.2	32.7
Légköri terhelés**	0.8	2.8	3.9	4.8	12.4
Összesen	24.9	15	23.6	21.8	85.3

*N: kérdéses változó

** P: csak nedves ülepedés

Forrás: Közép-dunántúli Környezetvédelmi Felügyelőség, 2003

A táblázatból látható, hogy jelenleg a **Balaton erő tápanyagterhelés legnagyobb része a kisvízfolyásokon keresztül szennyvíz-bevezetésekből és a közvetlen lefolyásból éri a tavat.** A foszfor - a tó belső terheléséből (iszap) adódó - szennyező hatását mederkotrással igyekeznek csökkenteni. A Balatonba folyó állandó és időszakos vízfolyásokon több helyen szűrő-nádistavakat alakítottak ki, amelyek a külső terhelés csökkentését célozzák.

Az algásodás első jelei az 1960-as évben kezdődtek, eleinte a Balatonban őshonos fajok (kovamoszatok, zöld algák) egyedszámainak és biomasszájának növekedésével. Később a fonalas kékalgák kerültek túlsúlyba. Az 1980-as és 90-es években a trópusokról behurcolt *Cylindrospermopsis raciborskii* **nevű kékalga okozott tömeges vízvirágzásokat, amelyek közül a legsúlyosabb 1994-ben volt,** amikor az egész tavat hipertróf klorofil-a koncentrációértékek jellemezték. 1994 óta nem mértek hipertróf értékeket (de eutróf értékeket igen), ez a tó vízminőségének trofitás szempontjából bizonyos mértékű javulását mutatja.

Mindez azonban nem ad okot különösebb optimizmusra, mert az eutrofizálódás szempontjából legfontosabb tápanyag (a $PO_4\text{-P}$) koncentrációja az utóbbi években a környezetvédelmi felügyelőség mérései szerint a tó minden mérőállomásán jelentősen, 2-3-szorosára emelkedett. A látszólagos javulásban valószínűleg a hosszantartó magas nyári vízhőmérsékletek elmaradása játszott szerepet, mert a tó trofitási állapotát a fény és a hőmérséklet határozza meg miután a tápanyagok jelenléte nem limitálja az algaszaporodást. Hozzájárulhatott még a kedvezőbb állapotok kialakulásához a Kis-Balaton Védőrendszer (korábbi) tápanyag visszatartása is.

Az utóbbi évek igen alacsony vízállásai következtében a mederfenék fény-ellátottsága megnövekedett, és a fenéklakó fonalas algák terjedése okozta a fő problémát. A partszakasz sekély vizeiben (0-30 cm vízmélység között) több mint 50%-os a fonalas algák elszaporodása, **amelyek a fürdözést – elsősorban esztétikai szempontból - nagymértékben zavarták** (2002-2003-ban történt eliszapolódás).

Tehát **a Balatonnal kapcsolatos legfőbb környezeti probléma az eutrofizálódás.**

Megoldás az algásodásra, eliszaposodásra csak a vízszint megemelkedése (természetes vagy mesterséges úton) lehet, mivel a strandok kotrása egyrészt csak átmeneti megoldást eredményez (gyors visszatöltődés), másrészt költségei, az iszap elhelyezés nehézségei, a különösen sekély vízi kotrás technikai problémái miatt nem tekinthető reális, fenntartható alternatívának.

A tó hidrológiai szempontból négy különböző vízkicserélődési idejű medencére különül el, aminek az eddigi tapasztalatok szerint igen jelentős vízminőségi vonzata van. Az egyes medencék trofitása a külső és belső tápanyagterhelés függvénye. Legnagyobb a fajlagos terhelés a Keszthelyi medencében – Zala és vízfolyásai által szállított tápanyagterhelés miatt.

Kis-Balaton Vízvédelmi Rendszer (KBVR) jelentősége

A KBVR kialakításának alap gondolata az volt, hogy a kialakuló vizes élőhely (mocsaras-nádas terület) a Zalán érkező tápanyagokat feldolgozza, az eutrofizációs folyamatokat a Balaton elé, a Zala alsó szakaszán kialakítandó vízvédelmi rendszer

területére helyezze át. Mivel a tápanyag nagy része a mezőgazdasági, városias területről való bemosódás, tehát diffúz módon került a Zalába, a tápanyag kivonására csak tározós megoldás jöhetett szóba.

A védőrendszer kialakítása két ütemben valósul meg. Az I. ütem, Hídvégi-tó építése 1981-ben kezdődött el, és üzembehelyezése 1985-ben megtörtént. A II. ütem, a Fenéki-tó építése 1984-ben megkezdődött és jelenleg is folyik. 1992 végén egy 16 km² nagyságú részterület az Ingói berek ideiglenes üzembehelyezése az ÉNy-i részen fokozatos feltöltés után megtörtént.

A KBVR elkészült létesítményei működésének jelentős szerepe van abban, hogy a Balaton vízminőség romlása megállt, sőt bizonyos években javulás is tapasztalható volt. Ezt igazolja, hogy a Kis-Balaton 15 éves működése során (1985-2000) a Zalán érkező tápanyagok jelentős részét - összfoszforból több, mint 485 tonnát, össznitrogénből közel 3.025 tonnát, lebegőanyagból mintegy 130 ezer tonnát - visszatartotta a Balaton előtt. A Kis-Balaton vízvédelmi rendszer árvízcsökkentő előtározóként - természetvédelmi szempontok miatt - nem vehető figyelembe.

Összességében elmondható, hogy a Balaton nyíltvizének minőségét alapvetően az algák szervesanyag termelése és a vízgyűjtőről származó oldott szerves (humin) anyagok határozzák meg. Célállapotként a hatvanas évek vízminősége jelölhető meg. Algásodás tekintetében a tó 2000-ig közelített ehhez a célállapothoz. Az oldott szervesanyag terhelés csökkentésére nincs reális lehetőség tekintettel arra, hogy a Kis-Balaton szerves anyag forrásként üzemel.

3.4.1.4. Felszín alatti vizek

A régióban a felszín alatti vizek a vízellátás szempontjából közepes jelentőséggel bírnak. A vízellátás jórészt a régió kívülről karsztvízből és a tisztított Balaton vízből biztosítják. Helyi jelentőségű felszínalatti vízbázisok, karsztforrások és kutak elsősorban az É-i parton találhatóak. A karsztos területek veszélyeztetettsége különböző (legérzékenyebb a nyílt karszt). Ezekon a területeken számos, közüzemi vízellátást biztosító sérülékeny vízbázis található, mely a felszíni eredetű szennyezésekkel szemben nem rendelkezik kellő földtani védelemmel. Egyéb rétegvíz kivételek is előfordulnak a területen. A talajvizek minőségére jellemző a magas, növekvő nitrát tartalom.

3.4.1.5. Föld

A Balatontól északra eső területek egyes részei a kis tengerszint feletti magasság ellenére - a változatos morfológiának köszönhetően - hegyvidéknek tűnnek. E felszíni változatosság jellemző a régió földtani felépítésre is, ami különösen értékessé teszi a területet. Külön említést érdemel a vulkanikus eredetű Tihanyi félsziget belső tavaival és gejzír-kúpjaival. A Badacsony és Tapolca környékének vulkáni tanúhegyei uralják a tájat, jellegzetes alakjukkal messziről is meghatározzák a tájképet. Híresek bizarr bazaltoszlopaik, az ún. bazaltorgonák.

A Keszthelyi-hegység dolomittömege változatos mikroreliefjével tűnik ki, ahol kipreparált dolomit kőoszlopok és látványos természetes kőzetfeltárások is megtalálhatók. A változatos karsztjelenségeket (barlangok, víznyelők, töbrök) mutató terjedelmes

hátaikat helyenként vad szurdokvölgyek szaggatják. Szintén különleges értéket képviselnek a keleti és déli part meredek löszfalai.

A balatoni magaspartokhoz (Balatonfüzfő, Balatonkenese, Balatonvilágos, Balatonszárszó, Balatonföldvár, Fonyód) szorosan kapcsolódó felszínmozgások egy természetes felszínfejlődési folyamat részei, amelyet az emberi tevékenység kedvező és kedvezőtlen irányban egyaránt befolyásolt. (A magaspart a talaj gyenge szerkezetének következtében jelentős erózióknak van kitéve).

A víz eróziós hatásának azonban nemcsak a magaspartok, hanem a Balaton Régió területének nagy része kitéve, mivel a térség enyhén tagolt dombvidék. A vízerózió jelentős talajpusztuláshoz vezet. Országos felmérések szerint Veszprém megye második, Zala a harmadik, Somogy pedig a hatodik helyet foglalja el a megyék erodáltságának sorrendjében.

A Balaton-felvidéket kedvezőtlenül érintette a több évtizeden keresztül folytatott felszíni bányászati tevékenység, melynek sebhelyeit az erdőgazdaság által végzett fásítási tevékenység sem tudta teljesen eltüntetni. A MÁFI Területi Szolgálat által végzett felmérés alapján kb. 120 bánya (működő és felhagyott) szerepelt a Balaton-felvidéken, ezek nagy részén a rekultiváció elvégzése elmaradt. Ezenkívül a Balaton északi peremvidékén a Nitrokémia iparvállalat működése járult hozzá a talajfelszín sérüléseihez, melynek rehabilitációját -a kárrendezési és kárelhárítási feladatokat – kormányhatározat szabályozza.

A Balaton környékének talajtani viszonyait a nagyfokú változatosság jellemzi.

3.4.1.6. Természeti értékek

A Balaton közvetlen parti sávja nagymértékben beépült művi környezet (a tó 235 km hosszú partvonalából a jelenleg szabályozott parthossz összesen 107,5 km). A beépítések, engedély nélküli feltöltések, engedély nélküli csónak és vitorlás kijárók létrehozása és idegenforgalmi fejlesztések hozzájárultak ahhoz, hogy a vízminőség és a természetvédelem szempontjából egyaránt fontos vízparti átmeneti területek (a nádas, sásos társulások és a vízparti gyepek) jelentős része napjainkra kipusztult.

A parti sáv beépítése mellett felértékelődnek az ún. „háttérterületek”, amelyek a **partvonaltól távolabb** fekszenek, **viszonylagos eredetiségüket jobban megőrizték** (a Káli-medence természeti és népi építészeti értékei).

Balaton-felvidéki Nemzeti Park

A természetes környezet és az élővilág megőrzését szolgálja a térségben 1997-ben életre hívott Balaton-felvidéki Nemzeti Park, amelynek területe a tó északi partján 1-15 km szélességű sávban, Balatonszőlőstől a Kis-Balatonig húzódik. A Balaton Kiemelt Üdülőkörzetben 61.601 ha védetté nyilvánított terület található, melyből 56.997 ha-on a Balatoni Nemzeti Park terül el. A nemzeti park területe öt nagyobb tájegységet foglal magába: Balaton-felvidék, Déli-Bakony, Tapolcai-medence, Keszthelyi-hegység és a Kis-Balaton. A park összterületének 19,8%-a természeti övezet (I. zóna), 35,4%-a kezelt természeti övezet (II. zóna) és 44,8%-a bemutató övezet (III. zóna).

A Balaton Régió természeti értékei a növényvilág tekintetében a tölgyerdő zónába tartozik (mészkedvelő és karszttölgyesek). A déli oldal nedves völgyei, mocsaras berkei a lápi mocsári növényzet menhelyei. A Balaton Régió szárazföldi és vízi állatvilágát az átalakultság és a sokféleség jellemzi. Az erdők-mezők vadállománya megfogyatkozott az évszázadok során. Bizonyos mértékig az úszó vízimadarak megritkulása is érthető, bár a Kis-Balaton madárrezervátuma ezen igyekszik segíteni. A partok kiépítése, a láprétek leeresztése megapasztotta a tó halállományát.

A NATURA 2000 hálózat

A Natura 2000 hálózat az Európai Unió ökológiai hálózata, azaz értékes természeti területek, élőhelyek többé-kevésbé összefüggő láncolata, amelyek az eredeti európai élővilágot őrzik. A hálózat területeit a tagállamoknak az EU két természetvédelmi irányelve alapján kell kijelölni:

- az 1979-ben megalkotott madárvédelmi irányelv (79/409/EGK) végrehajtásaként a **különleges madárvédelmi területeket** és
- az 1992-ben elfogadott élőhelyvédelmi irányelv (43/92/EGK) alapján a **különleges természetmegőrzési területeket**.

Magyarországnak az Európai Unióhoz 2004-ben történt csatlakozása következtében hazánkban is életbe léptek az EU természetvédelmi irányelvei (is). A 275/2004 (X.8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről a hálózatba tartozó területek, fajok fenntartásához, megőrzéséhez szükséges szabályokat határozza meg. A jogszabály mellékletei tartalmazzák a kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek listáját, valamint a kijelölt területek helyrajzi számos listáját.

A kijelölt Natura 2000 területek mintegy 1,95 millió hektárt tesznek ki, mely az ország területének 21%-a. A két területtípus átfedése közel 42%. A Natura 2000 hálózat részben a védett természeti területek már meglévő hálózatára épül (a jelölt területek 39%-a), de eddig még nem védett területek is részét képezik.

A Natura 2000 területek kihirdetésétől fogva a tagállamok meghozzák a szükséges védelmi intézkedéseket. A Natura 2000 terület kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése vagy elérése érdekében hozott intézkedéseket vagy korlátozásokat a természetvédelmi hatóság a területről készített kezelési tervben határozza meg. Az Élőhelyvédelmi Irányelv egyértelműen kifejezi, hogy a Natura 2000 területek kijelölésével nem a gazdasági fejlődés leállítása, nem zárt rezervátumok létrehozása a cél, ahol minden tevékenység tiltott. A gazdálkodás bizonyos formái a területen továbbra is folytathatók, ha az összeegyeztethető a védelemmel. A védelmet kizárólag azon fajok és élőhelytípusok szempontjából kell biztosítani, amelyek alapján a területet kijelölték.

A madárvédelmi irányelv általános célja a tagállamok területén, természetes módon előforduló összes madárfaj védelme. Különleges madárvédelmi területnek azok a régiók számítanak, amelyek az irányelv 1. mellékletben felsorolt, a tagállam területén rendszeresen előforduló és átvonuló fajok nagy állományainak adnak otthont, valamint a vízimadarak szempontjából nemzetközi jelentőségű vizes élőhelyeket foglalnak magukban.

Ilyen élőhely Balatoni Kiemelt Üdülőkörzet területén:

- a Balaton egész területe,
- a Kis-Balaton, illetve
- a Balatoni üdülőkörzetet délről érintő Balatoni berkek elnevezésű terület.

Az élőhelyvédelmi irányelv fő célkitűzése a biológiai sokféleség megóvása, a fajok és élőhelytípusok hosszú távú fennmaradásának biztosítása, természetes elterjedésük szinten tartásával vagy növelésével. Az irányelv írja elő az európai ökológiai hálózat, a Natura 2000 létrehozását, melynek a madárvédelmi irányelv rendelkezései alapján kijelölt területek is részei. A különleges természet-megőrzési területeket az 1. mellékleten szereplő közösségi jelentőségű természetes élőhelytípusok és a 2. számú mellékleten szereplő közösségi jelentőségű állat- és növényfajok védelmére kell kijelölni. Azok az élőhelytípusok és fajok, melyek fennmaradását csak azonnali intézkedéssel lehet biztosítani kiemelt jelentőségűek és az unióban elsőbbséget, prioritást élveznek.

A vonatkozó kormányrendelet melléklete a Balaton-felvidéki Nemzeti Park területén 42 területet nevez meg, amelyek közül az alábbi, 6. sz. táblázatban szereplők találhatóak a Balatoni Kiemelt Üdülőkörzetben.

6. táblázat **Natura 2000 területek a Balatoni Kiemelt Üdülőkörzetben**

Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság		
70	HUBF20002	Papod és Miklád*
73	HUBF20006	Tihanyi-félsziget
74	HUBF20007	Fekete-hegy
75	HUBF20008	Csatár-hegy és Miklóspál-hegy*
78	HUBF20012	Sásdi-rétek*
79	HUBF20014	Pécselyi-medence
81	HUBF20016	Öreg-hegyi riviéra*
82	HUBF20017	Kádártai-dolomitmezők
83	HUBF20018	Megye-hegy*
84	HUBF20020	Szent György-hegy
85	HUBF20021	Péti-hegy*
86	HUBF20022	Mogyorós-hegy*
89	HUBF20025	Badacsony
90	HUBF20026	Bogaras*
91	HUBF20027	Szár-hegy*
92	HUBF20028	Tapolcai-medence
94	HUBF20033	Dörögdi-medence
95	HUBF20034	Balatonfüredi-erdő
96	HUBF20035	Keszthelyi-hegység
97	HUBF20037	Alsó Zala-völgy*
99	HUBF20040	Vétyem*
103	HUBF20046	Oltárc*
104	HUBF20047	Felső Zala-völgy*
105	HUBF20048	Kebele*
107	HUBF20050	Csörnyeberek*
108	HUBF20052	Sárvíz-patak mente*
110	HUBF30002	Balaton
111	HUBF30003	Kis-Balaton

A madárvédelmi területekkel ellentétben e területek kijelölése hosszadalmas folyamat. A hazai Natura 2000 hálózat véglegesítése jelenleg is zajlik, a munka legkésőbb 2013-ig befejeződik. A különleges természetmegőrzési területek átlagos kiterjedése kisebb, mint a madárvédelmi területeké. Magyarországon jelenleg 467 különleges természetmegőrzési területet jelöltek ki.

3.4.1.7. Épített környezet értékei

A Balaton Régió páratlan tájképi adottságai, valamint történelmi emlékei révén is hazánk kiemelkedő gyöngyszeme, szabadtéri múzeuma. A római időkből fennmaradt építészeti emlékek a középkori várromok és templomok maradványai, valamint a közelmúlt építészeti emlékei, a részben még megmenthető paraszti gazdaságok, pincék, nemesi kúriák, egyházi épületek és kőkeresztek mind-mind hozzátartoznak az itteni tájhoz és meghatározzák annak arculatát.

3.4.1.8. Zajterhelés

A környezeti zajártalom nagy része a közlekedési (közúti, vasúti, légi) zajból származik. Fokozott mértékben van jelen ez az idegenforgalmi jelentőséggel bíró Balaton parton is. Legterheltebb az M7 autópálya és Tihany közötti szakasz, Balatonederics és Keszthely közötti szakasz, valamint a déli oldalon Balatonföldvár és Balatonszárszó közötti szakasz. A parti településekre ható zajártalom nagy része az átmenő gépjármű forgalomból ered, csak kisebb és kevésbé jelentős a célforgalom által okozott zaj mértéke. A közutak zsúfoltsága szezonális jellegű, a nyári idegenforgalmi idényre jellemző. A közúti zajszinteket jelentős mértékben befolyásolja a nehézgépjárművek aránya. A személygépkocsik zaja 80-82 dB, míg a tehergépkocsiké és autóbuszoké 85-88 dB. A hétvégi teherforgalom szabályozása észlelhető javulást eredményez. (Lásd még 7. sz. táblázat.)

7. táblázat **A közúti közlekedés által okozott zajterhelési adatok**

Megnevezés		Zajterhelés L_{Aeq} (7,5) Nappal (dB)
Északi vízgyűjtő	Siófok-Balatonvilágos	73*
	Balatonkenese-Balatonfűzfő	78,2
	Balatonalmádi-Paloznak	70**
	Csopak-Aszófő	73,1
	Örvényes-Balatonakali	65**
	Zánka-Balatonrendes	69,6
	Ábrahámhegy-Balatonhenye	60**
	Badacsonytomaj-Tótvázsony	67,5
	Szigliget-Tapolca	-
	Balatonederics-Uzsa	70,8
Déli vízgyűjtő	Zamárdi-Szántód	74,8
	Balatonföldvár	74,2
	Balatonszárszó-Balatonszemes	72,6
	Balatonlelle nyugat	72,7
	Balatonboglár	72,7
	Fonyód	72,4
	Balatonfenyves-Balatonkeresztúr	71,9
	Nyugati vízgyűjtő	Balatongyörök
Gyenesdiás	76,2	
Keszthely	73,6	
Vonyarcvashegy	76,2	

Forrás: Nyugat-, Közép-, Dél-dunántúli Környezetvédelmi Felügyelőség, 2001

*Siófok Települési Környezetvédelmi Program, 2003

**mérésekből számolva

A Balaton Régióban a lakó- és üdülőterületeken a fő zajproblémák:

- közúti közlekedés zaja
- vasúti közlekedés zaja (kürtöléssel együtt)
- az alvás, pihenés csendes környezet-igénye és a zajos szórakozások iránti igény közötti ellentét megoldatlansága
- az üdülő- és lakóterületen működő, szolgáltató, szórakoztató és üzemi létesítmények, tevékenységek zaja
- a hatósági, adminisztratív eszközök nem hatékonyak, az idény-jellegű létesítmények, tevékenységek elleni eljárás ideje legtöbbször hosszabb az idénynél.

3.4.1.10. Az éghajlatváltozás komplex hatásai a Balaton térségében⁴

Széleskörű szakmai konszenzus alakult ki arra nézve, hogy a globális felmelegedés mértéke az elkövetkező 30-35 évre 0,1-0,35 °C/évtized között valószínűsíthető. A globális felmelegedés regionális és lokális (vízgyűjtő szintű) következményei ugyanakkor csak nagy bizonytalansággal jelezhetők előre.

Az éghajlatváltozás a Balaton vízmérlegén túlmenően számottevően befolyásolhatja a tó tágabb térségének ökológiai állapotát, illetve a Balaton régió társadalmi-gazdasági helyzetét. Az éghajlatváltozás következményeinek jellegzetessége,

⁴ Ebben a fejezetben Pálvölgyi (2000) kutatásaira támaszkodtunk

hogy a hatások egymással szinergikus kölcsönhatásban, komplex módon jelentkeznek, és igen nehéz meggyőződni arról, hogy egy megfigyelt következmény vajon ténylegesen az éghajlatváltozás „rovására” írható, avagy esetleg egy más folyamatra vezethető vissza.

Ökológiai hatások

A Balaton vizes élőhelyeit (pl. nádasok) az éghajlatváltozás a megváltozott vízhőmérsékleten és vízjáráson, illetve a módosuló vízszinten keresztül érintheti. **A Balaton vizének felmelegedése elősegítheti az eutrofizációs folyamatok felerősödését. Az alacsony vízszint a vízminőség lokális leromlását és a tó biológiai produktivitásának csökkenését idézheti elő.**

A Balaton északi oldalán az éghajlatváltozás befolyásolhatja majd az erdők növekedési és reprodukciós kapacitását, az éghajlatváltozás üteme valószínűleg meghaladja majd a fafajok növekedési és reprodukciós sebességét. Ily módon az erdők faösszetétele valószínűleg módosulni fog; teljes erdőtípusok tűnhetnek el, míg új fajtársulások és új ökoszisztémák jelenhetnek meg. Az erdei biomassa mennyisége valószínűleg csökkenni fog; tekintettel a fábetegségek és kórokozók gyakoribb és kiterjedtebb fellépésére, illetve a sűrűbben kitörő és hevesebb erdőtüzekre. **A Balaton-felvidéken elhelyezkedő erdők esetében a várható éghajlati módosulások azoknak a – részben mediterrán jellegű - fajoknak kedvez, amelyek a nyári aszályos meleget és a tavaszi, őszi csapadéktöbbletet igénylik, illetve elviselik.** A téli felmelegedés nem zárja ki a (nagy) fagyok lehetőségét, de lényegesen csökkenti a fagyos napok számát, így előretörhetnek a délies fajok. A melegkedvelő és aszálytűrő fajok ebben az esetben még fokozottabban jutnak élettérhez, az érzékenyebbek rovására.

Jelentősen változhat a fajtaösszetétel, életforma és flóraelem spektrum. Valószínűleg növekedni fog a földbeni részek aránya a fitomasszában, növekszik a rövid tenyészidejű fajok aránya. A Balatontól délre eső területeken – amennyiben az aszályhajlam erősödik - a természetközeli élőhelyek degradációja és szétDarabolódása megszünteti az ún. „fauna folyosókat”, ezáltal az éghajlatváltozás kedvezőtlen hatásai sokkal szélsőségesebb módon jelentkezhetnek.

Társadalmi-gazdasági következmények

A növekvő hőmérséklet és a csökkenő csapadék jelentős mértékben fokozza a termelés kockázatát, az aszályveszélyt. Egyes vizsgálatok szerint az őszi búza esetében az éghajlatváltozás 15-20%-os, termés-csökkenést eredményezne, amelyet az emelkedő szén-dioxid koncentráció fotoszintézis-élénkítő hatása bizonyos mértékben ellensúlyoz. A kalászos gabonák, a cukorrépa és a napraforgó esetében a hőmérséklet emelkedésben, csapadékcsökkenésben, illetve a légköri szén-dioxid koncentráció emelkedésében jelentkező éghajlatváltozás valószínűleg termés-csökkenéshez vezet. A növekvő szén-dioxid koncentráció megemelheti a takarmány szén/nitrogén arányát, ami csökkenti e növényeknek, mint táplálékoknak az értékét. **A téli félév enyhén növekvő csapadéka a felső termőréteg nedvességkészletét kissé növeli, azonban a 1,5-2 m alatti rétegekben az aszályhajlam miatt egyre kevesebb a felhasználható nedvesség.** A gyümölcsfák, a szőlő legfőbb gyökérszónája ebben a rétegben helyezkedik el és a rossz nedvességellátottság rossz termést okoz.

Az éghajlatváltozás hatására a balatoni halászat hozama – feltéve, hogy a vízminőség nem romlik - valószínűleg növekszik. Az éghajlatváltozás kedvező halászati hatásait (például a hosszabb tenyészidőszak, a téli halállomány-veszteség csökkenése, illetve az egyedek gyorsabb növekedési üteme) jelentik.

Az éghajlatváltozás a rovarok elterjedését, szaporodási és túlélési rátáját – ezáltal kártételük gyakoriságát és mértékét – jelentősen befolyásolja. **Az utóbbi tizenöt évben a honos erdei rovarfajok kárterületének megnövekedésén túl számos, korábban nem honos faj megtelepedett, illetve robbanásszerűen elterjedt Magyarországon. Ilyen „jövevény” például az akácokat pusztító aknázómoly, illetve a vadgesztenyét károsító gesztenyemoly. A Balaton térségében a maláriával fertőzött szúnyogok megjelenése is elképzelhető.**

Az éghajlatváltozás valószínűleg többféleképpen (és túlnyomórészt kedvezőtlenül) befolyásolja majd az emberi egészséget. A közvetlen egészségügyi hatások körében az intenzívebb és tartósabb hőhullámokra visszavezethető (főként keringési eredetű) halálozások és megbetegedések növekvő száma említhető. A szélsőséges időjárási események halmozódása a vízbalesetek számának növekedését hozhatja magával. További közvetett hatások - a légszennyező anyagok, pollenek és spórák növekvő mennyisége következtében fellépő - légzőszervi, keringési és allergiás rendellenességek kapcsán feltételezhetők. Az előrevetített következmények számszerűsítése különösen bonyolult, ugyanis a klimatikus eredetű egészségügyi rendellenességek számos egymástól függetlenül létező, de egymásra kölcsönösen ható tényezőtől függenek.

A hőmérséklet és csapadékviszonyok változása illetve a Balaton vízszintjének csökkenése következtében elálló esztétikai veszteség kedvezőtlenül érintheti a kapcsolódó idegenforgalmat. A Balaton déli oldalán számíthatunk a bozót és láptüzek megszorodására is.

Végül meg kell jegyezni, hogy az éghajlatváltozással kapcsolatos kutatási eredmények „tervezési” hasznosíthatóságát világszerte két szempont korlátozza. Egyrészt az éghajlat regionális megváltozását vizsgáló modellek és módszerek térbeli felbontása ma még nem teszi lehetővé a kb. 100 km-es felbontásnál finomabb előrebecslések készítését. **Egy nemzetközileg is mérvadó hazai éghajlatmodellezés eredményei szerint a Kárpát-medence egyes régióiban eltérő módon jelenik majd meg az éghajlatváltozás, ennek térbeli pontosítása azonban még várat magára.** Bár az éghajlatváltozás és következményei becslését számottevő bizonytalanság terheli, elégséges információ áll rendelkezésre, hogy a Balaton vízgazdálkodásának kialakítása során a változó éghajlat jellegzetességeit megkerülhetetlen tervezési követelményként vegyük figyelembe.

3.4.2. A fennálló lényeges környezeti konfliktusok leírása

A legalapvetőbb környezeti konfliktus a Balaton vízminősége, és ezzel is összefüggésben az ökológiai állapota és a turisztikai környezet hasznosítás között feszül.

Az elemzett dokumentumok azt mutatták, hogy főszezon idején a vízparton található vendégek száma sokszor elérte a 800-1.000 ezer főt. Ugyanakkor egy a Balatoni Turizmus Fejlesztési Konceptiója készítésekor végzett elemzés szerint **a tó terhelhetősége szempontjából egyidejűleg maximum 600 ezer fő befogadására alkalmas,**

míg a strandok befogadóképessége meglévő infrastruktúrájuk alapján 2003-ban ennek fele, mintegy 250-300 ezer fő volt.

A Balaton vízminősége 1995 után stabilizálódott, a vízminőség ekkor került az elfogadható tartományába. Ezen időszakban a vendégéjszakák száma is viszonylag stabilnak nevezhető, a regisztrált kereskedelmi szálláshelyek alapján a 600 ezer fő körüli értéken. A 2000-2002 aszályos periódus idején viszont a vendégéjszakák száma jelentősen, mintegy 20-25 %-kal nőtt, miközben a tó vízminőségében kisebb romlások jelentkeztek. Ez a kis mértékű romlás feltételezhetően egyrészt az alacsony vízállásnak, másrészt a növekvő turizmusforgalomnak volt köszönhető.

A problémákat fokozza a szálláshelyi kapacitás és a vendégforgalom erős koncentrációja a part menti sávban. A minőségi szálláshelyi kínálat szűkösége mellett további gondot jelent a turisztikai kapacitások rendkívül egyenlőtlen területi eloszlása, a szálláshelyek több mint 85%-ának a part menti sávra való koncentrációja. Jellemző, hogy számos település – többnyire a Balaton-felvidéki aprófalvak – a településrendezési tervük felülvizsgálatakor nem használták ki a Törvény biztosította lehetőségeket, míg a turisztikailag frekvenciát, part menti településeken számos esetben felmerült az igény a Törvényből származó szigorú korlátozások túllépésére. Nem véletlen, hogy alapvető cél, hogy a parti településeken a fejlesztések nem eredményezhetik a beépítettség növelését, minthogy a természeti környezetet károsító terhelés tovább nem növelhető.

Mindezek mellett figyelemfelkeltő az a tény, hogy a regisztrált kereskedelmi szálláshelyek vendégszáma az elmúlt másfél évtizedben soha nem tapasztalható mértékben nőtt, míg a vendégéjszakák száma csökkentést mutatott. Alapvető probléma tehát nem az, hogy nem látogat elegendő turista a Balatonra (a tó terhelhetősége számára talán még túl sok is), hanem az, hogy a sokszínű programok, kikapcsolódási lehetőségek stb. hiányában nem vagyunk képesek megtartani, a megfelelő színvonal hiányában pedig a turizmus jövedelemtermelő képességét növelni.

Másik probléma, hogy a parti öv diverzitásának növekedése szöges ellentétben áll a fürdőzők igényeivel a jelenlegi fürdési szokások mellett. Ezek lényege, hogy az ember olyan közel telepedik a vízhez, amennyire csak lehet, hogy néhány másodpercen belül elérhesse gyerekes családok esetében a fél méter, úszni vágyók esetében a 70-80 cm körüli vízmélységet. Ha a tó ökológiai állapota, ezen belül a parti öv magas diverzitása tényleg olyan fontos számunkra, fürdőzési szokásainkon kellene változtatnunk a szigorú vízszinttartás erőszakolása helyett.

A parti öv élővilága evolúciósan éppen az alacsony vízszinttel is együtt járó jelentős vízszintingadozáshoz alkalmazkodott, szemben az emberrel, aki évszázadok óta a számára kényelmesebb és általában gazdaságilag is indokolható szűk vízszintingadozás érdekében szabályozza a tavakat.

A Balaton halállománya a megelőző évtizedekhez képest lényegesen csökkent, különösen az őshonos halak esetében. A csökkenés részben a szaporodás és az ivadék életben maradásának esélyei romlásával, részben a túlhorgászással, túlhalászással, az illegális halfogások növekedésével magyarázható. A balatoni halfauna természetes utánpótlása szempontjából a tó partvonalának nagyarányú bebetonozása és kikövezése

drasztikus ívó és ivadéknevelő-hely vesztéssel járt. Szintén károsan hatott az őshonos halfajok szaporodására a behurcolt ikra és ivadék fogyasztó halfajok elterjedése.

3.5. A terv megvalósítása, ill. a Törvény alkalmazása során várható környezeti következmények előrejelzése és értékelése.

A következő táblázat a törvény szövegmódosításait paragrafusonként elemzi abból a célból, hogy megállapítsa a módosítás környezetvédelmi szempontból kedvező, vagy kedvezőtlen hatású-e. A környezeti hatásokat a táblázatban tovább bontottuk, hiszen helyenként előfordul, hogy nem lehet egységesen kezelni a hagyományos környezetvédelmi, a természetvédelmi, a település környezetvédelmi és a tájvédelmi (tájszerkezet, tájkép, tájpotenciál) szempontokat.

A táblázatunk első oszlopa a Balaton törvény 2006. novemberi módosított szövegét tartalmazza paragrafusonként. A 2.-5. oszlopokban a várható hatások minősítése szerepel a fent megnevezett kategóriákban. A minősítés a korábbi törvényszöveghez képest történik, tehát azt kívántuk megállapítani, hogy annak teljesüléséhez képest a módosított szöveg előnyös-e számunkra vagy sem.

A minősítések négy kategóriába sorolhatók:

- 0 = nem várható sem kedvezőtlen, sem kedvező hatás
- - = kedvezőtlen hatások, vagy kedvezőtlen elmozdulás várható
- + = kedvező hatások, vagy kedvező elmozdulás várható
- ++ = kedvező hatások, vagy kedvező elmozdulás jelentős

A táblázat utolsó oszlopa a minősítés magyarázatára szolgál, ahol arra szükség van.

A minősítési eredményeket áttekintve megállapítható, hogy a szövegmódosítások általában nem befolyásolják a környezet állapotát, nem várhatók sem kedvező, sem kedvezőtlen hatás miattuk. Ahol elmozdulás van, ott többségben van a kedvező változás, sőt több helyen várunk igen kedvező következményeket is.

Van azonban néhány olyan paragrafus-módosítás is, amely a környezet egyes elemei, rendszerei, vagy egésze szempontjából kedvezőtlennek mondható. Van például olyan változás, ahol a korábbihoz képest megengedőbb a törvényszöveg, elsősorban a turizmus fejlesztési igényeit figyelembe véve, ami adott esetben kedvezőtlen környezeti következményekkel járhat. (Lásd pl. 19. paragrafus 2. bekezdésben a strandok beépíthetősége téli hasznosítás céljából)

Összességében azonban a kedvező hatások vannak túlnyomó többségben, tehát a módosítás várhatóan környezeti szempontból is előnyöket hozhat.

Megváltozott szövegrész	Várható hatás értékelése				Értelmező megjegyzés
	környezet -védelem	természet -védelem	települési kv.	táj- védelem	
Bevezető: az Európai Parlament és a Tanács – a vízvédelmi politika terén a közösségi fellépés kereteit meghatározó – 2000/60/EK irányelvvel összhangban,	0 (+)	0	0	0	A VKI említése a Törvényben előremutató, de konkrét környezeti következményekkel csak maguk az intézkedések járhatnak.
(2) A Balaton kiemelt üdülőkörzetéhez tartozó települések jegyzékét a törvény <i>1/1. számú melléklete</i> , a parti és partközeli településeket a törvény <i>1/2. számú melléklete</i> tartalmazza.	0	0	0	0	A parti szó betoldása pontosítás, valószínűleg eddig is így értették.
2/A § Fogalom-meghatározások: alapterület, alövezet, csarnok jellegű épület, egyedileg meghatározott térség, erdőgazdálkodási térség, felszíni szennyeződésre fokozottan érzékeny területek, felszíni vízminőség-védelmi terület, felszínmozgásra érzékeny területek, gazdasági területek, kertgazdasági területek, kiemelt jelentőségű épített környezeti értékek és régészeti területek, kiemelt jelentőségű mellékutak, meglévő erdőterületek, megőrzendő szőlőtermőhelyi kataszteri területek, ökológiai rehabilitációt igénylő területek, tájképvédelmi, illetve tájkarakter megőrzése szempontjából kiemelt jelentőségű területek, településkép-védelmi területek, települési terület, tómeder, turisztikai fejlesztési területek, vízerózióknak fokozottan kitétt területek, vízgazdálkodási térség	0 (+)	0 (+)	0	0 (+)	A fogalom meghatározások címszó alatti új törvényrész megjelenése szintén előremutató, hiszen számos olyan új fogalmat definiál, mely a környezet-, természet- és tájvédelem fontosságára utal, de ez nem jár közvetlen környezeti következményekkel
3§ (1) Az Országgyűlés a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Területrendezési Tervének munkarészei közül a) a térségi szerkezeti tervet, b) a térségi alövezetek tervlapjait elfogadja, (2) Az M=1:100 000 méretarányú térségi szerkezeti tervet a törvény <i>3. számú melléklete</i> , a térségi alövezetek M=1:100 000 méretarányú tervlapjait a törvény <i>4. számú melléklete</i> tartalmazza az alábbiak szerint: <i>4/1. számú melléklet</i> Országos ökológiai hálózat magterületének alövezete (Ö-1), Ökológiai és zöldfolyosó alövezete (Ö-2), Puffer terület alövezete (Ö-3); <i>4/2. számú melléklet</i> Védett természeti területek alövezete (V-1), Védelemre javasolt természeti területek alövezete (V-2); <i>4/3. számú melléklet</i> Tájképvédelmi, illetve tájkarakter megőrzése szempontjából kiemelt jelentőségű területek alövezete (T-1), Kiemelt jelentőségű épített környezeti értékek és régészeti területek alövezete (T-3); <i>4/4. számú melléklet</i> Világörökség és világörökség-várományos területek alövezete (T-4); <i>4/5. számú melléklet</i> Szélerőmű elhelyezéséhez vizsgálat alá vonható területek alövezete (L-1); <i>4/6. számú melléklet</i> Ásványi nyersanyag-gazdálkodási területek alövezete (A-1); <i>4/7. számú melléklet</i> Térségi jelentőségű komplex tájrehabilitációt igénylő területek alövezete (R-1), Ökológiai rehabilitációt igénylő területek alövezete (R-2); <i>4/8. számú melléklet</i> Felszíni szennyeződésre fokozottan érzékeny területek alövezete (SZ-1); <i>4/9. számú melléklet</i> Felszínmozgásra érzékeny területek alövezete (P-1); <i>4/10. számú melléklet</i> Vízerózióknak fokozottan kitétt területek alövezete (P-2); <i>4/11. számú melléklet</i> Felszíni vízminőség-védelmi területek alövezete (F-1), Tómeder alövezete (D-1); <i>4/12. számú melléklet</i> Települési területek alövezete (U-1), Gazdasági területek alövezete (U-2), Általános mezőgazdasági területek alövezete (M-1) Kertgazdasági területek alövezete (M-2), Meglévő erdőterületek alövezete (E-1), Erdősítésre javasolt területek alövezete (E-2); <i>4/13. számú melléklet</i> Kiváló termőhelyi adottságú erdőterületek alövezete (E-3) <i>4/14. számú melléklet</i> Turisztikai fejlesztési területek alövezete (Ü-1), Megőrzendő szőlőtermőhelyi kataszteri területek alövezete (C-1); A településkép-védelmi területek alövezete (T-2) által érintett települések jegyzékét az <i>5. számú melléklet</i> tartalmazza.	0 (+)	0 (+)	0	0 (+)	Az új mellékletek megjelenése közvetlen környezeti hatással nem jár, de az, hogy ilyen típusú mellékletek megjelenhettek, annak közvetlenül lehetnek környezeti előnyei

Megváltozott szövegrész	Várható hatás értékelése				Értelmező megjegyzés
	környezet -védelem	természet -védelem	települési kv.	táj- védelem	
<p>4. § (1) a) A Területrendezési Szabályzatban a térségi területfelhasználás rendjére, valamint az országos és térségi jelentőségű műszaki infrastruktúrahálózatok és egyedi építmények elhelyezésére vonatkozó szabályokat, továbbá a térségi területfelhasználás módjának meghatározására és a települési területfelhasználási egységek kijelölésére vonatkozó szabályokat rögzíti;</p> <p>b) a Területrendezési Szabályzatban a Balaton kiemelt üdülőkörzet területére, továbbá a parti és a parkközi településekre vonatkozó szabályozási előírások, valamint a térségi alövezetek szabályozási előírásai együttesen határozzák meg a területfelhasználást és az építés feltételeinek térségi szabályait.</p> <p>(2) Az alövezetek szabályozási előírásainak területi hatályát a térségi alövezetek tervlapjai határozzák meg.</p> <p>(3) Az egy területre vonatkozó szabályozási előírások közül a szigorúbb előírást kell alkalmazni.</p>	0	0	0	0	Környezetvédelmi szempontból indifferens változás.
4/A. § (1) Az Országos Területrendezési Tervről szóló törvény rendelkezéseit az e törvényben foglalt kiegészítésekkel és eltérésekkel kell a Balaton kiemelt üdülőkörzet területén alkalmazni.	0	0	0	0	Környezetvédelmi szempontból indifferens változás.
<p>4/B. § A Balaton kiemelt üdülőkörzet térségi szerkezeti tervében a térségi területfelhasználási kategóriák a következő, legalább 5 ha nagyságú (kiterjedésű) területi egységek:</p> <p>a) erdőgazdálkodási térség,</p> <p>b) mezőgazdasági térség,</p> <p>c) települési térség,</p> <p>d) vízgazdálkodási térség,</p> <p>e) egyedileg meghatározott térség,</p> <p>f) építmények által (műszakilag) igénybe vett térség.</p>	0	0	0	0	Környezetvédelmi szempontból indifferens változás.
<p>4/C. § A térségi területfelhasználási kategóriákon belül a települési területfelhasználási egységek kijelölése során a következő szabályokat kell alkalmazni:</p> <p>a) az erdőgazdálkodási térséget legalább 90%-ban erdőterület területfelhasználási egységbe kell sorolni;</p>	+	+	+	+	A megfogalmazás azt is jelenti, hogy az erdőterületek nem használhatók fel másként, ez minden szempontból előnyös.
4/C. § b) a mezőgazdasági térséget legalább 90%-ban mezőgazdasági terület területfelhasználási egységbe kell sorolni, a fennmaradó részen nagyvárosias lakóterület nem jelölhető ki;	0	0	0	0	Környezetvédelmi szempontból indifferens változás.
4/C § c) a települési térségnek e törvény gazdasági területek (U-2) alövezetében szabályozott területén elsősorban gazdasági – kereskedelmi, szolgáltató és ipari – területek jelölhetők ki;	0	0	0	0	Környezetvédelmi szempontból indifferens változás.
4/C § d) új beépítésre szánt terület a település közigazgatási határához 200 m ² -nél közelebb nem jelölhető ki, kivéve, ha a külön jogszabályban meghatározott területi (környezeti, társadalmi és gazdasági) hatásvizsgálat az ettől való eltérést indokolja;	0	0	++	+	A települések összeépülését hivatott megakadályozni és mint ilyen főként a települési kv.-i szempontjából előnyös.
4/C § e) a vízgazdálkodási térséget legalább 95%-ban vízgazdálkodási terület területfelhasználási egységbe kell sorolni, a fennmaradó részen beépítésre szánt terület nem jelölhető ki.	+	0	0	+	Főként a beépítésre szánt terület kijelölésnek tilalma előnyös.

⁵ Korábbi változatban 300 m! Ez kedvezőtlen változás!

Megváltozott szövegrész	Várható hatás értékelése				Értelmező megjegyzés
	környezet -védelem	természet -védelem	települési kv.	táj- védelem	
4/C § f) A kiemelt üdülőkörzet területén lévő települések külterületi beépítésre nem szánt területén a még meglévő beépítetlen vízparti területeket – legkevesebb 50 méter széles sávban – a településrendezési eszközökben vizgazdálkodási területfelhasználási egységbe kell sorolni;	0	0	0	0	Korábban is szerepelt a Törvény 7. §-ában, csak szövegpontosítás és helyváltoztatás történt.
4/C § g) az egyedileg meghatározott térség ga) bánya vagy hulladéklerakó hely különleges terület területfelhasználási egységbe, valamint gb) turisztikai fejlesztési területként gba) üdülőlázas terület, gbb) kereskedelmi, szolgáltató terület és gbc) a külön jogszabályban meghatározott különleges területek közül kemping-, strand- és sportterület, oktatási és szabadidőközpont területe, egészségügyi terület, vízi-közlekedési, sport- és turisztikai célú kikötő terület (továbbiakban turisztikai célú különleges terület), továbbá gbd) zöldterület területfelhasználási egységbe sorolható;	+	0	+	0	Környezetvédelmi szempontból előnyös, hogy a hulladéklerakás, mint különleges terület-felhasználási kategória önállóan megjelenhet.
4/C § h) az építmények által igénybe vett térséget az adott műszaki infrastruktúra, illetve egyedi építmény jellege szerinti települési területfelhasználási egységbe kell sorolni.	0	0	0	0	Környezetvédelmi szempontból indifferens változás.
4/D. § (1) Az országos és térségi jelentőségű közlekedési infrastruktúra-hálózatok térbeli rendjét, továbbá az országos és térségi jelentőségű építmények elhelyezkedését a 3. számú melléklet, a térbeli rend szempontjából meghatározó települések felsorolását pedig a 2/1-5. számú mellékletek tartalmazzák. (2) A közlekedési infrastruktúra létesítményei közül a) a tervezett gyorsforgalmi utak területét az érintett települések közigazgatási területén kell biztosítani, ennek érdekében a tervek pontosítani kell, amelynek során a nyomvonalak tájba illesztésére és a környezetvédelem szempontjainak és követelményeinek érvényesítésére, valamint a szakaszolható megépítésre különös gondot kell fordítani; b) a meglévő főutak korrekciós szakaszait a szakági tervekben és a településrendezési eszközökben kell meghatározni ; c) a Veszprém–Tapolca–84. sz. főút–71. sz. főút közötti új főút nyomvonalát (leendő 77. sz. főút) a 7701., a 7301., a 7342. és a 7343. jelű összekötő utak nyomvonalának fejlesztésével, paramétereik javításával, a településeket elkerülő szakaszok megvalósításával kell kialakítani; d) kiemelt jelentőségű mellékutakat kell kialakítani a 2/1. sz. melléklet szerint meghatározott irányokban, a 77. és 71. sz. főutakat összekötő kiemelt jelentőségű mellékutakat a 77. sz. főút megvalósításával egyidejűleg meg kell építeni; e) az E69 jelű Budapest–Murakeresztúr–országhatár nemzetközi vasúti törzshálózati fővonal kiterjesztési lehetőséget biztosító szakaszos kétvágányúsításának és védőtávolságainak területigényét a szakági és a településrendezési tervek alapján meg kell határozni ; f) a Balatonakarattya–Balatonfüzfő közötti vasútvonal feltételes nyomvonalának biztosításához, a Székesfehérvár–Celdömölk hazai törzshálózati fővonalból kiágazó vasútvonal területigényét – szakági tervek alapján – a Szabadbattyán–Tapolca hazai törzshálózati fővonal balatonkenesei szakaszán a csúszásveszély megszüntetéséig biztosítani kell; g) a vasútállomások, megállóhelyek eredeti – a századfordulós indóházak jellegét őrző – építészeti karakterét meg kell őrizni;	0	0	0	0	A korábbi törvényben a 39.§-ban szerepeltek, csak helyváltoztatás volt, a szöveg változatlan.

Megváltozott szövegrész	Várható hatás értékelése				Értelmező megjegyzés
	környezet -védelem	természet -védelem	települési kv.	táj- védelem	
<i>h)</i> A vitorláskikötő-hálózat bővítése a vízpart-rehabilitációs tanulmánytervek, első felülvizsgálatukat követően a partvonal-szabályozási és vízpart-rehabilitációs tervek alapján a természetes növényzet megtartásával történhet .	0	0	0	0	A Törvényben szerepelt a növényzet-megtartás is. Ennek az előző változatban történő elhagyása kedvezőtlen lett volna.
<i>i)</i> a meglévő repülőterek a 2/4. sz. melléklet szerint megtartandók és fejlesztendők;	0, -	0	0	0	Meglévők megőrzése nincs hatással, fejlesztés kv.-i szempontból kedvezőtlen.
(3) a közmű és hírközlési nyomvonalas létesítmények közül <i>a)</i> a szennyvízsztorna-hálózat üzembe helyezését csak a megfelelő kapacitású csatlakozó szennyvíztisztító telep üzembe helyezését követően lehet engedélyezni; <i>b)</i> a 20 személygépkocsi befogadóképességünél nagyobb gépkocsiparkolók felületéről az összegyűjtött csapadékvizeket csak olajfogón átvezetve lehet a csapadékvíz-csatornába bekötni, és a parkolókban összefolyó csapadékvíz zöldfelületre nem vezethető; <i>c)</i> a közmű és távközlési nyomvonalas létesítmények és járulékos létesítményeik elhelyezésénél a tájképi megjelenítést, és az esztétikai követelményeket figyelembe kell venni.	0	0	0	0	A korábbi törvényben a 39. és 40. §-ban szerepeltek, csak helyváltoztatás volt, a szöveg változatlan.
<i>d)</i> a műsorszórás és a vezeték nélküli hírközlés bázisállomásainak telepítésekor a berendezéseket – többfunkciós állomásként kialakított közös hírközlési toronyra – meglévő magasépítményeken szükséges elhelyezni. Önálló tartóoszlopokon csak akkor helyezhetők el – kizárólag tájképileg már zavart területen –, ha meglévő magasépítményeken erre nincs lehetőség.	+	0	+	+	A koncentrált és már meglévő létesítményeken történő elhelyezés elsősorban tájképi szempontból előnyös.
(4) A Balaton kiemelt üdülkörzet területén szélერőmű, illetve 10 méternél magasabb szélkerék az Országos Területrendezési Tervről szóló törvényben szabályozott területeken, továbbá <i>a)</i> védett természeti területek alövezetén (V-1), <i>b)</i> védelemre javasolt természeti területek alövezetén (V-2), <i>c)</i> tájképvédelmi, illetve tájkarakter megőrzése szempontjából kiemelt jelentőségű területek alövezete (T-1) által érintett település közigazgatási területén, <i>d)</i> kiemelt jelentőségű épített környezeti értékek és régészeti területek alövezete (T-3) által érintett település közigazgatási területén, <i>e)</i> világörökség és világörökség-várományos területek alövezete (T-4) által érintett település közigazgatási területén, <i>f)</i> felszíni vízminőség-védelmi területek alövezetén (F-1), <i>g)</i> meglévő erdőterületek alövezetén (E-1), <i>h)</i> erdősítésre javasolt területek alövezetén (E-2), <i>i)</i> kertgazdasági területek alövezetén (M-2), <i>j)</i> turisztikai fejlesztési területek alövezetén (Ü-1) és annak 2000 m-es körzetében, <i>k)</i> megőrzendő szőlőtermőhelyi kataszteri területek alövezetén (C-1), <i>l)</i> települési területek alövezetén (U-1) és annak 2000 m-es körzetében, <i>m)</i> parti és partközeli települések közigazgatási területén, továbbá <i>n)</i> védett és fokozottan védett állat- illetve növényfajok előfordulási területén, <i>o)</i> nemzetközi szerződés vagy irányelv hatálya alá eső területen (Ramsari, Natura 2000), <i>p)</i> érzékeny természeti területeken, valamint <i>r)</i> országos és térségi jelentőségű polgári repülőterek 10 km-es körzetében nem telepíthető.	+	+	+	+	A telepítési tilalom kiterjesztése kedvező minden környezetvédelmi szempontból.

Megváltozott szövegrész	Várható hatás értékelése				Értelmező megjegyzés
	környezet -védelem	természet -védelem	települési kv.	táj- védelem	
5. § A meglévő erdőterületek beépítésre szánt területté való átminősítése tilos. Az egyes településeken lévő erdőterület nagysága összességében nem csökkenhet. 5/A. § A karsztbokorerdőket, ligetes bokorerdőket, fás legelőket mint természetes erdőterületeket kell fenntartani és megőrizni.	0	++	0	+	A kötelezettség elsősorban természetvédelmi előnyökkel jár.
6. § Nincs érdemi változás.	0	0	0	0	Nincs változás
7. § A kiemelt üdülőkörzet településeinek külterületi beépítésre nem szánt területén a településrendezési eszközökben e törvény 4/C. § f) pontjának megfelelően vízgazdálkodási területfelhasználási egységbe sorolt területeken a helyi építési szabályzat előírásait az e törvény felszíni vízminőség-védelmi területek alövezetre vonatkozó előírásai szerint kell meghatározni.	0	0	0	0	Az új szövegrész indokoltsága nem egészen érthető.
9/A. § A kiemelt üdülőkörzet településeinek területén, ahol a szennyvízcsatorna-hálózat még nem épült ki, viszont az érintett ingatlanon keletkező szennyvíz elvezetését biztosító szennyvízcsatorna-hálózat építési munkái már megkezdődtek, az építésügyi hatósági engedély kiadható, de a használatbavételi engedély csak a rákötés tényleges megtörténte után adható ki.	+	0	+	0	A rákötés ösztönzését jelenti.
10. és 11. § Nincs érdemi változás.	0	0	0	0	Gyakorlatilag változatlan.
12. § A településkép és a tájkarakter védelme érdekében 2500 m ² -nél nagyobb összes szintterületű, csarnok jellegű épületek építését a települések közigazgatási területének a védett és a védelemre javasolt természeti területek, a világörökség és világörökség-várományos területek, a tájképvédelmi, illetve tájkarakter megőrzése szempontjából kiemelt jelentőségű területek, a településkép-védelmi területek, a kiemelt jelentőségű épített környezeti értékek és régészeti területek és a turisztikai fejlesztési területek alövezetéhez tartozó területein nem engedélyezhető, és ebben az esetben a területfejlesztésről és területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény 23/A. § (2) bekezdésében szabályozott pontosítási eljárás nem alkalmazható.	0	0	0(-)	0(-)	Korábban a „hol lehet” került megfogalmazásra (városok beépítésre kijelölt területén). Most a hol ne kerül nevesítésre. Ez minimálisan táj- és településesztétikai szempontból kedvezőtlen lehet, hiszen több helyen engedélyezt is lehet.
13. § Nincs érdemi változás.	0	0	0	0	Nincs változás a korábbihoz képest.
14. § (1) Bányatelek-megállapítás csak az ország más területén föl nem lelhető minőségű ásványi nyersanyag illetve a helyi, és tájba illő építkezés nyersanyagai lelőhelyének területén engedélyezhető. E területeket a településrendezési eszközökben az illetékes hatóság szakmai állásfoglalása alapján kell lehatárolni. Az (1) bekezdésben meghatározott bányák területére készített tájrendezési előtervek vagy tájrendezési tervek alapján a bányaművelésre, rekultivációra és a jövőbeni hasznosításra vonatkozó, az illetékes hatóság által jóváhagyott feladatokat a településrendezési eszközökben kell meghatározni.	+	+	0	+	Az engedélyezhető bányák okozta problémák lehetőségét igyekszik szűkíteni a tervezési feltételek pontosításával, ami kismértékű előnyökkel járhat; később a 22.§ (1) bekezdés is erre vonatkozik.
14/A. § Az autópálya-csomópontok környezetében – vendéglátó központok kialakítása céljából vendéglátó-, sport-szabadidő- és kiskereskedelmi funkciójú létesítmények elhelyezésére – a településrendezési eszközökben kereskedelmi, szolgáltató terület területfelhasználási egységbe sorolt beépítésre szánt terület legfeljebb 2 ha területen a szakági előírásoknak megfelelően jelölhető ki, ahol 0,5 ha-nál nagyobb, legalább 50%-ban növényzettel fedett, ligetesen fásított telken legfeljebb 20%-os beépítettséggel, hagyományos építőanyagokból, az üdülőtáj építészeti arculatához igazodó, legfeljebb 1000 m ² alapterületű épületek helyezhetők el.	+	0	0	+	A feltételek elsősorban a nagy bevásárlóközpontok elhelyezését próbálják akadályozni, és a besoroláson belül szigorítást jelentenek.
14/B. § Az országos településrendezési és építési követelményekről szóló külön jogszabályban különleges terület területfelhasználási egységbe sorolt területek közül a település belterületétől elkülönülő, meglévő temető, bányaterület, honvédelmi terület – e törvény övezeti szabályozásától függetlenül – a településrendezési eszközökben a valóságos funkciójuknak megfelelően szabályozható. 14/C. § E törvényben kertgazdasági területként szabályozott területeken kívül, 2000. december 3. előtt zártkertnek minősült és jelenleg is kertés mezőgazdasági területként használt területek a településrendezési eszközökben kertés mezőgazdasági területnek jelölhetők ki. Ezen kívül más területek nem vonhatók kertés övezetbe.	0	0	0	0	Környezetvédelmi szempontból indifferens.

Megváltozott szövegrész	Várható hatás értékelése				Értelmező megjegyzés
	környezet -védelem	természet -védelem	települési kv.	táj- védelem	
<p>15. § Az üdülőkörzetben csak olyan létesítmények üzemeltethetők, amelyek az egészségügyi és az ökológiai légszennyezettségi határértéket, valamint</p> <p>a) az országos ökológiai hálózat magterületén, b) az ökológiai és zöldfolyosón, c) a védett természeti területeken, d) a védelemre javasolt természeti területeken, e) a meglévő erdőterületeken, f) a turisztikai fejlesztési területeken, g) a megőrzendő szőlőtermőhelyi kataszteri területeken és h) a települési területek alövezetének a településrendezési eszközökben üdülőterület, turisztikai célú különleges terület – kemping-, strand- és sportterület, oktatási és szabadidőközpont területe, egészségügyi terület –, továbbá zöldterület területfelhasználási egységbe sorolt területén az ökológiai légszennyezettségi határértéket nem lépik túl.</p>	0	0	0	0	A szövegpontosítás a megváltozott levegőtisztaságvédelmi követelményeknek történő megfeleltetés.
16. – 17. § Nincs érdemi változás.	0	0	0	0	Nincs változás a korábbi szöveghez képest.
<p>18. § (1) A települések beépítésre szánt területeinek növelésekor a területnövekmény legkevesebb 10%-ának megfelelő, azzal településszerkezeti kapcsolatban lévő zöldterületet kell biztosítani a települési területen, legalább 50%-ban az adott területen. A beépítésre szánt terület csak a zöldterület egyidejű létesítésével alakítható ki.</p> <p>(2) A települések újonnan létesített zöldterületein legfeljebb 4%-os beépítéssel helyezhetők el vendéglátó-, sport-, szabadidő-létesítmények, illetve a terület gondozását szolgáló építmények.</p>	0	0	++	0	Településkörnyezeti szempontból a pontosítás előnyös.
<p>19. § (1) A kempingek területének más célra történő igénybevétele csak zöldterületként 4%-os beépítéssel vagy a turizmus fejlesztését szolgáló vegyes területen, üdülőházas üdülőterületen, illetve a különleges területfelhasználási egységek közül a vízpart-rehabilitációs szabályozási követelményekben meghatározottakban</p> <p>a) közvetlen Balaton-parti kapcsolat esetén 15%-os beépítéssel; b) a balatoni vízpart-rehabilitációs szabályozási követelményekkel érintett, eredetileg közvetlen Balaton-parti kapcsolattal rendelkező területen a visszamaradó telekre meghatározott területfelhasználási egység vízpart-rehabilitációs szabályozási követelményekben meghatározott beépítési százalékkal, ha közvetlen parti kapcsolatáról 30 m széles közhasználatú parti sétány kialakítására alkalmas zöldterület területfelhasználási egység kisajátítása céljából lemondott; c) a balatoni vízpart-rehabilitációs szabályozási követelményekkel érintett, közvetlen Balaton-parti kapcsolattal nem rendelkező területen meghatározott területfelhasználási egység vízpart-rehabilitációs szabályozási követelményekben meghatározott beépítési százalékkal; d) a Balatoni Kiemelt Üdülőkörzet parti és partközeli településeinek területén lévő balatoni vízpart-rehabilitációs szabályozási követelményekkel nem érintett területen a településrendezési tervekben meghatározható beépítési szabályok szerint történhet.</p>	0	0	0	0	A részletezésnek nincsenek kifejezett előnyei vagy hátrányai. (Ezeket a változásokat már decemberben elfogadta a Parlament.)
<p>(2) A meglévő strandok területe csak zöldterület kialakítása céljából csökkenthető. A strandok területén telekfelosztás és telekhatár-rendezés csak zöldterületbe sorolás céljából végezhető. A strandok területének</p> <p>a) idényjellegű hasznosítás esetén legfeljebb 8%-a, b) téli/nyári hasznosítás céljából legfeljebb 15%-a építhető be a vízpart-rehabilitációs tanulmánytervekben, első felülvizsgálatukat követően vízpart-rehabilitációs tervekben szabályozott feltételek szerint; c) a strandterület legkevesebb 65%-át növényzettel fedetten kell kialakítani – legkésőbb a használatbavételi engedélykérelem benyújtásáig – és kell fenntartani.</p>	-	0	-	0	A szezonon túli hasznosítás többlet környezetterheléssel jár, de ha e mellett a csúcsok csökkenésével jár az üdülési időszak növekedése, akár kedvező hatású is lehet.

Megváltozott szövegrész	Várható hatás értékelése				Értelmező megjegyzés
	környezet -védelem	természet -védelem	települési kv.	táj- védelem	
<p>20. § (1) Az üdülőkörzet valamennyi parti településén a belterülethez csatlakozó parthossz legkevesebb 30%-án 5–30 méter széles közhasználatú parti sétány alakítandó ki, figyelemmel a természetes vegetáció megtartására.</p> <p>(2) A vízpart-rehabilitációs tanulmánytervekkel, első felülvizsgálatukat követően a partvonal-szabályozási és vízpart-rehabilitációs tervekkel érintett területeken a települési önkormányzatokat elővásárlási jog illeti meg, amit az ingatlan-nyilvántartásba be kell jegyezni.</p> <p>(3) A parti sétány kialakítására alkalmas területet a települések szabályozási tervében zöldterületi vagy vízgazdálkodási területfelhasználási egységbe kell sorolni. IV-V. osztályú nádas területén lévő parti sétány csak vízgazdálkodási területfelhasználási egységbe sorolható. Vízgazdálkodási területen elhelyezkedő parti sétányon kizárólag gyalog- és kerékpárút alakítható ki.</p> <p>(4) Parti sétány, illetve gyalog- vagy kerékpárút nem jelölhető ki az I-III. osztályú minősített nádas területén.</p> <p>(5) A (3), (4) bekezdéseket a vízpart-rehabilitációs tervek előkészítése során alkalmazni kell.</p>	0	0	- és +	0	A kihúzások település környezeti szempontból kedvezőtlennek tűnnek, a toldást viszont kedvező.
21. § Nincs érdemi változás.	0	0	0	0	Nincs változás a korábbi szöveghez képest.
<p>22. § (1) <i>a)</i> bányászati tevékenység csak a települések közigazgatási területének a tó felől – látványtervvel igazolhatóan – nem látható részén kezdeményezhető, folytatható oly módon, hogy az a bányászati tevékenység végzése alatt és azt követően is megfeleljen a tájképvédelmi (látképvédelmi) előírásoknak.</p> <p><i>b)</i> parti és partközeli települések közigazgatási területén új bányatelek-megállapítás a helyi, tájba illő építkezés nyersanyagai lelőhelyének területén nem engedélyezhető.</p> <p>(2) A települések közigazgatási területén új hulladéklerakók és hulladékártalmatlanítók nem létesíthetők és a meglévők nem bővíthetők.</p> <p>(3)- A települések közigazgatási területén lévő hulladéklerakó, hulladékkezelő telepek területi bővítés nélküli korszerűsítését, illetve ha ez nem lehetséges, felszámolását – a parti és partközeli városokban a szelektív hulladékgyűjtési és hulladékkezelési rendszer kialakításával – térségi hulladékgazdálkodási terv alapján kell megvalósítani.</p>	0	0	+	+	Kismértékű kedvező változás.
22/A. § A Balaton kiemelt üdülőkörzet területrendezési tervében a térségi alövezetek felsorolása	0	0	0	0	Környezetvédelmi szempontból indifferens.
<p>22/B. § Az országos ökológiai hálózat magterületének alövezetén (Ö-1):</p> <p><i>a)</i> beépítésre szánt terület nem jelölhető ki;</p> <p><i>b)</i> a kialakult tájhasználat csak a természetközeli állapothoz való közelítés érdekében változtatható meg;</p> <p><i>c)</i> új épület elsődlegesen a természetvédelmi kezelés és bemutatás céljából helyezhető el;</p> <p><i>d)</i> 10 m magasságot meghaladó építmény – kilátó, víztároló kivételével – nem létesíthető;</p> <p><i>e)</i> az alövezet erdőterületeit a településrendezési eszközökben elsődleges védelmi rendeltetésbe kell sorolni;</p> <p><i>f)</i> erdőtelepítés kizárólag őshonos fafajokkal végezhető.</p>	+	++	0	+	Az ökológiai hálózat nevesítése már önmagában is előnyös

Megváltozott szövegrész	Várható hatás értékelése				Értelmező megjegyzés
	környezet-védelem	természet-védelem	települési kv.	táj-védelem	
<p>22/C. § Az ökológiai és zöldfolyosó alövezetén (Ö-2):</p> <p>a) a természetvédelmi hatóság hozzájárulása nélkül az alövezetben területhasználati, környezeti és funkcionális változtatások nem engedélyezhetők és nem hajthatók végre;</p> <p>b) a meglévő természetszerű művelési ágak (gyep, nádas, mocsár, erdő) megtartandók, művelési ág váltás csak intenzívebb művelésükből a természetszerű irányában engedélyezhető;</p> <p>c) új épület vagy építmény elhelyezése, műszaki infrastruktúra telepítése csak a természetvédelmi hatóság hozzájárulása alapján történhet;</p> <p>d) 10 m magasságot meghaladó építmény – kilátó, víztároló kivételével – nem létesíthető;</p> <p>e) a területen környezetszennyező tevékenység nem folytatható, és környezetszennyező építmény nem helyezhető el;</p> <p>f) a zöld folyosók folyamatossá tételét ökológiai vizsgálatokra alapozva tervezni és biztosítani kell;</p> <p>g) erdőtelepítést, erdőfelújítást őshonos fafajokkal kell végezni.</p>	+	++	0	+	Az ökológiai, zöldfolyosó alövezet nevesítése már önmagában is előnyös, az elvárások pedig kifejezetten kedvezők lehetnek.
<p>22/D. § A puffer terület alövezetén (Ö-3):</p> <p>a) 10 m magasságot meghaladó építmény – templomtorony, kilátó, víztároló kivételével – nem létesíthető;</p> <p>b) az alövezet területén művelési ág váltás, művelés alól kivonás és a művelés alól kivett terület újrahasznoítása csak a természetvédelmi hatóság hozzájárulásával lehetséges;</p> <p>c) csak extenzív jellegű, vagy természet- és környezetkímélő gazdálkodási módszerek alkalmazhatók, a kialakult tájhasználatot csak a természeti értékek sérelme nélkül szabad megváltoztatni;</p> <p>d) a területen környezetszennyező tevékenység nem folytatható és környezetszennyező építmény nem helyezhető el.</p>	+	++	0	+	A pufferterületek kímélő területhasználata is előnyöket jelenthet hosszútávon.
<p>23. § (1) A védett természeti területek alövezetén (V-1):</p> <p>a) a Nemzeti Park bemutató övezete kivételével - a beépítésre szánt terület nem jelölhető ki, illetve a belterület nem bővíthető;</p> <p>b) a Balaton-felvidéki Nemzeti Park bemutató övezetén és a Natura 2000 területeken beépítésre szánt terület, belterület csak vizsgálat alapján és minimális mértékben a természeti értékek sérelme nélkül jelölhető ki;</p> <p>c) a szántó művelési ágú területek nem építhetők be;</p> <p>d) az alövezetben a települések beépítésre szánt területének fejlesztése a történeti tájszerkezet, a tájképi adottságok megőrzésével, a tájkarakter erősítésével, a helyi táji és építészeti hagyományok figyelembevételével történhet;</p> <p>e) a Balaton-felvidéki Nemzeti Park bemutató övezetén kívül a kialakult tájhasználatot csak a természeti értékek sérelme nélkül szabad megváltoztatni;</p> <p>f) a kertgazdasági területek alövezetébe is besorolt területeken 2700 m²-nél kisebb telkek nem építhetők be;</p> <p>g) új bányatelek-megállapítás nem engedélyezhető;</p> <p>h) a beépítésre nem szánt területeken természetközeli erdőművelés, környezetkímélő mezőgazdasági termelés, integrált szőlőművelés és a természetvédelmet szolgáló vadállomány-kezelés engedélyezhető;</p> <p>i) a látványvédelem (kilátás, rálátás) szempontjait mind a tervezés, mind pedig a megvalósítás során kiemelten kell érvényesíteni;</p> <p>j) közutak, valamint új villamosenergia-ellátási, táv- és hírközlő vezetékek kiépítése, továbbá egyéb közművezetékek és műtárgyaik, szerelvényeik elhelyezése a természetvédelmi hatóság által meghatározott feltételekkel történhet;</p> <p>k) a beépítésre nem szánt területeken 10 m magasságot meghaladó építmény – templomtorony, kilátó, híd és víztároló kivételével –, valamint óriásplakát elhelyezése tilos;</p> <p>l) a nemzeti park természeti és kezelt természeti övezetében épület, építmény csak természetvédelmi vagy erdészeti kezelés, illetve bemutatás céljából helyezhető el;</p> <p>m) az alövezetben a termelést és infrastruktúraellátást szolgáló építmények tájba illesztve, növényzettel takartan helyezhetőek el;</p> <p>o) az alövezet által érintett településeken a Balatoni Nemzeti Park Igazgatóságának közreműködésével el kell készíteni az egyedi tájértékek kataszterét, és a kiemelkedően értékes elemek védelmét biztosítani kell.</p>	0	-	0	+	A kihúzások természetvédelmi szempontból előnytelenekek, a betoldás tájképi előnyöket hordozhat.

Megváltozott szövegrész	Várható hatás értékelése				Értelmező megjegyzés
	környezet -védelem	természet -védelem	települési kv.	táj- védelem	
<p>24. § 2 A védelemre javasolt természeti területek alövezetén (V-2)</p> <p>(1) <i>a)</i> beépítésére szánt terület kijelölése, illetve a belterület bővítése csak a természeti értékek sérelme nélkül engedélyezhető;</p> <p><i>b)</i> a természeti és az érzékeny természeti területeken a művelési ágak megváltoztatása, illetve közmű és közút építése a természetvédelmi hatóság által meghatározott feltételekkel engedélyezhető.</p> <p>(2) az alövezet területéből az e törvény hatálya lépését követően természetvédelmi oltalom alá kerülő területekre a védett természeti területek alövezetére vonatkozó előírások érvényesek.</p>	0	+	0	0	Minimális kedvező elmozdulás.
25. §-Kihúzza	0	0	0	0	Másutt került önálló megfogalmazásra.
26. § Nincs érdemi változás.	0	0	0	0	Nincs változás.
<p>26/A. § A tájképvédelmi, illetve tájkarakter megőrzése szempontjából kiemelt jelentőségű területek alövezetén T-1 alövezet területén:</p> <p><i>a)</i> óriásplakátok elhelyezése nem engedélyezhető;</p> <p><i>b)</i> a termelést és infrastruktúraellátást szolgáló építmények tájba illetve, növényekkel takartan helyezhetők el.</p> <p><i>c)</i> az alövezet által érintett településeken a Balatoni Nemzeti Park Igazgatóságának közreműködésével el kell készíteni az egyedi tájértékek kataszterét, és a kiemelkedően értékes elemek védelmét biztosítani kell.</p>	0	0	+	+	Kismértékű kedvező változás.
27. § Nincs érdemi változás.	0	0	0	0	Nincs változás.
<p>27/A. § A településkép-védelmi területek alövezetén T-2 alövezet területén</p> <p>(1) <i>a)</i> óriásplakátok elhelyezése nem engedélyezhető;</p> <p><i>b)</i> az alövezet által érintett településeken a Balatoni Nemzeti Park Igazgatóságának közreműködésével el kell készíteni az egyedi tájértékek kataszterét, és a kiemelkedően értékes elemek védelmét biztosítani kell.</p> <p>(2) Az alövezet területét – az illetékes államigazgatási szervek állásfoglalása alapján – a településrendezési eszközökben kell a tényleges kiterjedésnek megfelelően lehatárolni, és e törvény előírásait a településrendezési eszközökben lehatárolt területen kell érvényesíteni.</p> <p>(3) Az alövezet által érintett települések jegyzékét e törvény 5. számú melléklete tartalmazza.</p>	0	0	+	+	Kismértékű kedvező változás.
<p>28. § A kiemelt jelentőségű épített környezeti értékek és régészeti területek alövezetén (T-3):</p> <p><i>a)</i> a település szabályozási tervében a kiemelt jelentőségű épített környezeti értékek és régészeti területek tágabb környezetére védőövezetet kell kijelölni;</p> <p><i>b)</i> a védőövezetben környezeti érték, illetve a régészeti terület történeti jellegét, a bemutatás (látvány) hangulati hitelességét veszélyeztető köztárgyak, közmű és távközlési nyomvonalas létesítmények elhelyezésének és a bemutatást szolgáló építmények kialakításának szabályait – a kulturális örökség védelméről szóló törvénnyel, valamint a védettség határotatban lévő korlátozásokkal összhangban – kell meghatározni;</p> <p><i>c)</i> a terület funkcionális működését, illetve a bemutatathatóságot biztosító új villamosenergia-ellátási, valamint táv- és hírközlő vezetékek csak terepszint alatti elhelyezéssel építhetők, kivéve, ha a terepszint alatti elhelyezés magát a védendő értéket veszélyeztetné, károsítaná;</p> <p><i>d)</i> az alövezetben óriásplakátok és reklám célú hirdető táblák⁶ elhelyezése nem engedélyezhető;</p> <p><i>e)</i> az alövezet által érintett településeken a Balatoni Nemzeti Park Igazgatóságának közreműködésével el kell készíteni az egyedi tájértékek kataszterét, és a kiemelkedően értékes elemek védelmét biztosítani kell.</p>	0	0	+	+	Kismértékű kedvező változás.

⁶ Következetlén, hogy itt a reklám célú hirdatótáblák nem kerültek kivételre, míg másutt igen.

<p>28/A. § A világörökség és világörökség-várományos területek alövezetén (T-4): a) a tájalkotó elemek összhangjának megőrzése érdekében a településrendezési eszközökben a tájképet és a kulturális örökség elemeit zavaró épületek elhelyezését megakadályozó, illetve e területhasználatok fenntartását korlátozó szabályozást kell meghatározni; b) óriásplakátok elhelyezése nem engedélyezhető; c) az alövezet által érintett településeken a Balatoni Nemzeti Park Igazgatóságának közreműködésével el kell készíteni az egyedi tájértékek kataszterét, és a kiemelkedően értékes elemek védelmét biztosítani kell.</p>	0	0	+	+	Kismértékű kedvező változás.
<p>28/B. § A szélerőmű elhelyezéséhez vizsgálat alá vonható területek alövezetén (L-1) a településrendezési eszközökben – a helyi szélmérési adatok figyelembevételével – kell a szélerőmű telepítésére potenciálisan vizsgálat alá vonható területeket lehatárolni és az elhelyezés feltételeit szabályozni.</p>	0	-	+	-	Tájképi és természetvédelmi szempontból a megengedés kedvezőtlen.
<p>28/C. § Az ásványi nyersanyag-gazdálkodási területek alövezetén (A-1) az érintett területeket az illetékes államigazgatási szerv adatszolgáltatása alapján a településrendezési eszközökben kell pontosítani és szabályozni;</p>					
<p>29. § A térségi jelentőségű komplex tájrehabilitációt igénylő területek alövezetén (R-1): a) az emberi tájhasználat során jelentős mértékben átalakított, sérült területek, műszaki védelem nélküli hulladéklerakók rehabilitálása, újrahasznosítása során a jelenleginél kedvezőbb, a környező területek adottságainak, használatának megfelelő újrahasznosítást kell megvalósítani; b) bányászattal érintett területen az újrahasznosítás célját, módozatait és szabályait a bányatelek területére készített tájrendezési előterv, vagy tájrendezési terv alapján a településrendezési kell meghatározni.</p>	0	0	0	0	Csak szövegpontosítás történt.
<p>30. § Az ökológiai rehabilitációt igénylő területek alövezetén (R-2): a) beépítésre szánt terület nem jelölhető ki, illetve a belterület nem bővíthető; b) építési tevékenység nem folytatható; c) a tájrehabilitáció során a terület természeti, illetve természetközeli állapotához hasonló állapot visszaállítását kell megvalósítani; d) bányászattal érintett területen a természetközeli állapot visszaállítását, módozatait és szabályait tájrendezési előterv, vagy tájrendezési terv alapján a településrendezési eszközökben kell meghatározni.</p>	0	0	0	0	Csak szövegpontosítás történt.
<p>31. § Nincs érdemi változás.</p>	0	0	0	0	Nincs változás.
<p>31/A. § A felszíni szennyeződésre fokozottan érzékeny területek alövezetén (SZ-1) bányászati tevékenységet a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó szabályok szerint lehet folytatni.</p>	0	0	0	0	Indifferens környezetvédelmi szempontból.
<p>32. § A felszíni szennyeződésre érzékeny területek alövezetén (SZ-2) környezetkímélő erdő- és mezőgazdasági termelés folytatható. 33. § A felszíni szennyeződésre kevésbé érzékeny területek alövezetén (SZ-3) az üdülőkörzet, illetve a települések üzemelését, környezetvédelmét szolgáló létesítmények – pl. szennyvíztisztító, hulladékkezelő telep, hulladékátrakó állomás stb. – elhelyezésére a településrendezési, illetve a megyei területrendezési tervekben jelölendő ki terület.</p>	-	0	0	0	Megszűnt a besorolás.
<p>34. § A felszínmozgásra érzékeny területek alövezetén (P-1): a) az alövezetbe besorolt területeket a településrendezési eszközökben – az illetékes államigazgatási szervek állásfoglalása és az adataikra alapozott vizsgálat alapján – meg kell határozni, és a következő előírásokat érvényesíteni; b) beépítésre szánt terület nem jelölhető ki, illetve a belterület nem bővíthető; de bányászati tevékenységet az alövezetben a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó szabályok szerint lehet folytatni. c) a felszíni vizek és belvizek szakszerű elvezetésére szolgáló létesítményeket a településrendezési eszközökben tervezni kell.</p>	-	-	0	-	A megengedés kismértékben kedvezőtlen.

Megváltozott szövegrész	Várható hatás értékelése				Értelmező megjegyzés
	környezet -védelem	természet -védelem	települési kv.	táj- védelem	
<p>35. § A vízerózióknak fokozottan kitett területek alövezetén (P-2):</p> <p>a) a földhasznosítás (művelési ág) tudatos megválasztásával, meliorációs talajvédelmi beavatkozások megvalósításával, talajvédő agrotechnikai eljárások alkalmazásával, a leginkább veszélyeztetett területek erdősítésével – kivéve a megőrzendő szőlőtermőhelyi kataszteri területeket – kell az erózió mértékét csökkenteni;</p> <p>b) a már kialakult vízmosások rendezésével (megkötésével, bedöntésével) kapcsolatos feladatokat a településrendezési eszközökben kell meghatározni.</p> <p>c) védelmi célú erdőtelepítést, erdőfelújítást őshonos fajokkal, a termőhelytípusra jellemző elegyarányoknak megfelelően kell végezni, kivéve azokat a védelmi rendeltetésű területeket, ahol az ettől való eltérést az erdészeti hatóság engedélyezi;</p>	0	+	0	+	A meghatározások természetvédelmi és tájképi szempontból feltétlen előnyösek.
36. § (kihúzza)-	0	0	0	0	
<p>37 § A felszíni vízminőség-védelmi területek alövezetén (F-1):</p> <p>a) a beépítésre szánt terület nem jelölhető ki, illetve a belterület nem bővíthető, de bányászati tevékenységet az alövezetben a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó szabályok szerint lehet folytatni;</p> <p>b)erdőterületen elsősorban védelmi rendeltetésű erdő, mezőgazdasági területen csak nádas, gyepterület, zöldterület, valamint közlekedési és közműterület jelölhető ki;</p> <p>c) épületek építése, bővítése – a településrendezési tervekben szabályozott területeken elhelyezett, a régészeti területek leletmentését és bemutatását lehetővé tevő építmények, a horgászturizmust szolgáló esőbeálló jellegű építmények és az illetékes természetvédelmi és vízügyi hatóság egyetértésével elhelyezett, a legkevesebb 5 ha egybefüggő gyepterületen, a legeltetést biztosító állatállomány szállásául szolgáló, hagyományos istállóépületek kivételével – nem engedélyezhető;</p> <p>d) üzemanyagtöltő-állomás, hulladéklerakó, hulladékátroló telep, hulladékátrakó állomás, valamint szennyvíztisztító nem létesíthető;</p> <p>e) a már meglévő, feltöltött zagyterek területét a településrendezési eszközökben zöldterület területfelhasználási egységbe kell sorolni.</p> <p>f) zagy elhelyezésére a meglévő, korábban lezárt zagyterek is felhasználhatók a környezetvédelmi, természetvédelmi és a vízügyi hatóság hozzájárulásával és az érintett települési önkormányzat egyetértésével;</p> <p>g) az érintett hatóságok hozzájárulása esetén a gyepterületek sportcélra is hasznosíthatók;</p> <p>h) a tavak, vízfolyások menti 50–50 méteres sávban elhelyezkedő erdők tájészeti és élővilágvédelmi szempontból megőrzendők.</p>	-	- ill. +	0	+	Az a) pont megengedő szövege környezeti szempontból kedvezőtlen, a többi szerény kedvező hatást jelenthet
38. § Nincs érdemi változás	0	0	0	0	Nincs változás a szövegben.
39. – 40. §-ok máshova kerültek (lásd 4. §)					
41. § (kihúzza)	0	0	0	0	
42. § Nincs érdemi változás	0	0	0	0	Nincs változás a szövegben.

Megváltozott szövegrész	Várható hatás értékelése				Értelmező megjegyzés
	környezet -védelem	természet -védelem	települési kv.	táj- védelem	
<p>43. § A gazdasági területek alövezetén (U-2):</p> <p>(1) a) a település központi belterületéhez kapcsolódó ipari területeken a környezet jelentős terhelésével nem járó tevékenység folytatható; 40 %-ot nem meghaladó beépítettséggel,</p> <p>b) a környezetét szennyező vagy károsító meglévő létesítmény működésével kapcsolatban a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény 74. §-a szerint kell eljárni;</p> <p>c) az új telephelyek területének 30%-át növényzettel fedetten kell kialakítani.</p> <p>(2) a) a település központi belterületétől elkülönülő gazdasági területeken a környezet, a táj értékeit és a térségben élő, üdülő embereket egyaránt kímélő, a környezet jelentős terhelésével nem járó tevékenység folytatható, 30%-ot⁷ nem meghaladó beépítettséggel;</p> <p>b) az új telephelyek területének 50%-át növényzettel fedetten kell kialakítani.</p>	+	0	+	0	A korábbiaknál feltétlen szigorúbb, tehát környezeti szempontból kedvezőbb a megfogalmazás.
44. § máshova került					
<p>45. § Az általános mezőgazdasági területek alövezetén (M-1):</p> <p>a) az alövezet területéből a településrendezési tervek készítése során – ha az övezeti szabályozások összessége lehetővé teszi – beépítésre szánt terület kijelölhető;</p> <p>b) szántóföldi művelés esetén, 20 ha-nál nagyobb telken, a terület rendeltetésszerű használatát szolgáló és a lakófunkciót is kielégítő épület építhető, és a beépített alapterület a telek a 0,1%-át, illetve az 1000 m²-t nem haladhatja meg;</p> <p>c) gyepek művelési ágú, 5 ha-nál nagyobb telken, hagyományos, almos állattartó és a lakófunkciót is kielégítő épület építhető, és a beépített alapterület a telek 0,5%-át, illetve a 1000 m²-t nem haladhatja meg;</p> <p>d) a szőlőműveléssel hasznosított területen – az e) pontban foglaltak kivételével – 2 ha-nál nagyobb telken, a termelést és a borturizmust szolgáló és a lakófunkciót is kielégítő épület építhető, és a beépített alapterület a telek 2%-át, illetve az 500 m²-t nem haladhatja meg;</p> <p>e) a Balaton szabályozási partvonalával nem érintkező, szőlőműveléssel hasznosított telkekkel rendelkező tulajdonos – ha az egy borvidéken lévő, szőlőtermőhelyi kataszterbe tartozó, szőlővel hasznosított telkeinek összterülete 5 ha-nál nagyobb, és ebből legalább 2 ha található az építkezés helyeül szolgáló parti, illetve partközeli településen,– a szőlője művelésével, feldolgozásával, illetve ehhez kapcsolódó borturizmussal összefüggő építési szándékát megvalósíthatja csak az egyik – a nemzeti park területének természeti és kezelt övezetén kívül lévő – legalább 3000 m² nagyságú telkén. A beépített terület nagysága a beszámított telkek összterületének 1%-át, egyúttal a beépített telkek beépítettsége a 25%-ot nem haladhatja meg. Az 5 ha-nál nagyobb összterület megállapításánál a kertgazdasági területek alövezetén lévő telkek is beszámíthatóak, de építési jogot e telkekre csak a kertgazdasági területek alövezeti előírásai szerint lehet szerezni. Az építési jog megszerzéséhez beszámított, de beépítésre nem került telkekre – a tulajdonos érdekében – telekalakítási és építési tilalmat kell az építéstudományi hatóság megkeresésére bejegyezni;</p>	+ ill. -	0	+ ill. -	+ ill. -	Mind szigorúbb, mind megengedőbb változtatások előfordulnak. Értelemszerűen a szigorodás kedvezőbb, az engedékenység kedvezőtlenebb helyzetet teremt környezetvédelmi szempontból.

⁷ Korábban 25 %. Kedvezőtlen elmozdulás.

Megváltozott szövegrész	Várható hatás értékelése				Értelmező megjegyzés
	környezet -védelem	természet -védelem	települési kv.	táj- védelem	
<p>45. § <i>f)</i> új gazdasági telephely, birtokközpont legalább 2 ha területű telken alakítható ki – parti és partközeli településen az adott település, nem partközelinek minősülő településen pedig a birtokközpont építési helyétől szolgáló település és a szomszédos települések közigazgatási területéhez tartozó – legalább 50 ha nagyságú (akár több telekből álló) birtoktest esetén, a védett természeti területek alövezetében szabályozott területek kivételével. A beépített terület nagysága a birtoktest összterületének 1%-át és a beépített telek területének 25%-át nem haladhatja meg;</p> <p><i>g)</i> e törvény hatálybalépése előtt kialakított majorok és gazdasági telephelyek gazdasági célú hasznosítását a településrendezési eszközökben kell szabályozni gazdasági területként, ahol környezetet nem zavaró gazdasági tevékenység folytatható. Az országos településrendezési és építési követelményekről szóló külön jogszabályban különleges területként meghatározott nagy bevásárlóközpontok és nagyterjedésű kereskedelmi célú területek kialakítása nem engedélyezhető;</p>	0	0	0	0	Nincs számottevő környezeti következmény.
<p>45. § <i>h)</i> művelt gyümölcsültetvény esetén 3 ha-nál nagyobb telken a mezőgazdasági termelést, feldolgozást szolgáló és a lakófunkciót is kielégítő épület építhető, és a beépített alapterület a telek 0,5%-át, illetve az egyes épületek alapterülete az 500 m²-t nem haladhatja meg;</p> <p><i>i)</i> a telkek művelési ága a beépítés feltételeként akkor fogadható el, ha az a telek területének legalább 80%-án meghatározó;</p> <p><i>j)</i> állattartó épületet telepet a tómedertől legkevesebb 1000 m, egyéb felszíni vizektől legkevesebb 200 m távolságra lehet elhelyezni;</p>	0	0	0	0	
45. § <i>k)</i> a környezetvédelmi és tájképvédelmi szempontból nélkülözhetetlen mezővédő, útvédő fásításokat a településrendezési eszközökben meg kell határozni.	+	+	+	+	A kötelező lehatárolás kedvező elmozdulást indukálhat.
45. § <i>l)</i> az 51. § <i>d)</i> és 51. § <i>e)</i> pontban szabályozott épületek, illetve építmények elhelyezhetők;	0	0	0	0	Indifferens változás.
<p>46. § A kertgazdasági területek alövezetén (M-2):</p> <p><i>a)</i> beépítésre szánt terület nem jelölhető ki és belterület nem bővíthető;</p> <p><i>b)</i> a beépíthető telek legkisebb nagysága 2000 m², kivéve, ha e törvény hatálybalépése előtt a településrendezési terv és a helyi építési szabályzat más mértéket határozott meg. A helyi védelem alá helyezett területeken a beépíthető telek legkisebb nagysága 2700 m², és ennél kisebb telek –megosztással – e területek helyi védelmének megszüntetése esetén sem alakítható ki;</p> <p><i>c)</i> 1500 m²-nél kisebb telekre az e törvény hatálybalépése előtt jóváhagyott településrendezési terv és helyi építési szabályzat alapján sem lehet építeni;</p> <p><i>d)</i> gazdasági épületet csak művelt telekre, legfeljebb 3%-os beépítettséggel lehet építeni;</p> <p><i>e)</i> az építhető épületek építménymagassága a 4,0 métert nem haladhatja meg, s legmagasabb homlokzatának magassága sem haladhatja meg a 6,0 métert;</p> <p><i>f)</i> a meglévő építmények felújításának, helyreállításának, átalakításának és korszerűsítésének szabályait a településrendezési eszközökben a helyi építési szabályzatban kell meghatározni;</p> <p><i>g)</i> érvényes forgalmi és műszaki engedéllyel nem rendelkező lakókocsi, lakókötényer nem helyezhető el;</p> <p><i>h)</i> az egyes településeken az alövezet területének legfeljebb 10%-án – ahol a szennyvízkezelés az illetékes vízügyi és környezetvédelmi hatóság által elfogadott módon megoldott – a településrendezési tervekben kijelölt, a település belterületéhez közvetlenül kapcsolódó területeken, legkevesebb 3000 m² nagyságú művelt telkeken, legfeljebb 3%-os beépítettséggel lakóépület is elhelyezhető;</p> <p><i>i)</i> műveltnek az a telek minősül, amelynek legalább 80%-án szőlő, gyümölcs, illetve más intenzív kertészeti kultúra található;</p> <p><i>j)</i> az 51. § <i>d)</i> és 51. § <i>e)</i> pontban szabályozott épületek, illetve építmények elhelyezhetők</p>	+	0	-	+	h) pont 20%-ról szigorodott, ami környezetvédelmi és tájképvédelmi szempontból kedvező, de településkörnyezeti szempontból enyhén kedvezőtlen

Megváltozott szövegrész	Várható hatás értékelése				Értelmező megjegyzés
	környezet -védelem	természet -védelem	települési kv.	táj- védelem	
<p>47. § A meglévő erdőterületek alövezetén (E-1):</p> <p>a) a kiemelt üdülőkörzetben lévő erdőterületek más művelési ágban történő hasznosítása csak a megőrzendő szőlőtermőhelyi kataszteri területeken, illetve a termőhelyre jellemző természetes vegetáció kialakítására alkalmas területeken az erdészeti hatóság által engedélyezhető;</p> <p>b) a védett erdőterületeken csak a természetvédelmi kezelési tervben meghatározott területeken kizárólag természetvédelmi bemutatósi célból, illetve erdészeti és természetvédelmi kezelési célból szabad építeni;</p> <p>c) az erdőterületen épületet 10 ha-nál nagyobb telken legfeljebb 0,3% beépítettséggel lehet építeni;</p> <p>d) e) a szigorúan védett erdőterületek kivételével az erdők szabad látogathatóságát – tulajdoni állapottól függetlenül – biztosítani kell;</p> <p>e) f) az erdőterületeken kerítést létesíteni csak természetvédelmi, vadgazdálkodási, illetve erdőgazdálkodási célból szabad.</p> <p>f) új vadaskert létesítése tilos;</p> <p>g) az erdőterületen terepmotorozás, terepautózás (rally, off road) csak e törvény hatályba lépése előtt engedélyezett területeken lehetséges.</p>	+	++	+	++	Az új szövegek számos igen kedvező hatást indukálhatnak.
<p>48. § Az erdősítésre javasolt terület alövezetén (E-2):</p> <p>a) beépítésre szánt terület nem jelölhető ki, illetve a belterület nem bővíthető;</p> <p>b) az erdő művelési ág létrejöttéig az alövezetben csak az erdőtelepítés lehetőségét megőrző területhasználat folytatható;</p> <p>c) az alövezetbe természetyszerű, elegyes erdőket kell telepíteni, kivéve azokat a védelmi rendeltetésű területeket, ahol az ettől való eltérést az illetékes hatóság engedélyezi.</p> <p>d) erdőtelepítést az élőhelynek megfelelő, természetes kialakult erdőfoltok megőrzésével kell végezni;</p> <p>e) az alövezet azon területein, amelyeken e törvény hatályba lépését követően erdő létesül, a meglévő erdőterületek alövezetére vonatkozó szabályokat kell érvényesíteni;</p> <p>f) a megőrzendő szőlőtermőhelyi kataszteri területek alövezetébe is besorolt földrészletek erdőterületként történő kijelöléséről a településrendezési eszközökben kell dönteni;</p>	0	0	0	+	Hagyományos tájszerkezeti szempontok.
<p>48/A. § A kiváló termőhelyi adottságú erdőterületek alövezetén (E-3) beépítésre szánt terület nem jelölhető ki, illetve a belterület nem bővíthető, és az alövezet területe más művelési ágban nem hasznosítható</p>	+	+	+	+	Előnyös megfogalmazás.
<p>49. § máshova került (lásd 14. §)</p>					
<p>50. § A turisztikai fejlesztési területek alövezetén (Ü-1):</p> <p>a) a 3 ha-nál nagyobb telkek építhetők be, legfeljebb 10%-os beépíthetőséggel;</p> <p>b) az építendő épületeket a rendeltetés és a szűkebb környék építészeti és táji adottságához igazodva kell megtervezni;</p> <p>c) épület elhelyezésére, meglévő épület bővítésére csak a szennyvízcsatorna-hálózat és megfelelő kapacitású tisztítómű megléte, illetve egyedi szennyvíztisztító kisberendezés létesítése esetén adható ki építési engedély;</p> <p>d) a telkek területének legalább 50%-át növényzettel fedetten kell kialakítani.</p> <p>e) a településrendezési eszközökben e törvény 4/C. § g) pontjának megfelelően kijelölt területen strand, kemping, sportlétesítmény, rendezvényközpont és oktatási központ, valamint gyógyüdülő, üdülőépület, üdülőfalu, élménypark, vendégház- és gasztronómiai központ létesíthető, továbbá ezek ellátó-, kiszolgáló létesítményei helyezhetők el, kivéve a 2500 m²-nél nagyobb alapterületű kereskedelmi létesítményt, bevásárlóközpontot és raktárbázist.</p>	- ill. +	0	- ill. +	0	Korábbi 8 %-nál megengedőbb, de jelentéktelen a kedvezőtlen hatás. A bevásárló központ és kereskedelmi létesítmény és raktár kivétele kedvező.

Megváltozott szövegrész	Várható hatás értékelése				Értelmező megjegyzés
	környezet -védelem	természet -védelem	települési kv.	táj- védelem	
<p>51. § A megőrzendő szőlőtermőhelyi kataszteri területek alövezetén (C-1):</p> <p>a) beépítésre szánt terület nem jelölhető ki, illetve belterület nem bővíthető;</p> <p>b) az erdősfítésre javasolt területek alövezetébe is besorolt földrészletek erdőterületként történő kijelöléséről a településrendezési eszközökben kell dönteni;</p> <p>c) a kiemelkedő értékű tájelemet képviselő, történeti, termelési és turisztikai szempontból egyedi értékű dűlőket a településrendezési eszközökben ki kell jelölni, és a terület kivételes értékeit megőrző szabályozást kell érvényesíteni;</p> <p>d) építeni csak a legalább 80%-ban szőlőműveléssel hasznosított telken, kizárólag a szőlőművelést, szőlőfeldolgozást, bortárolást és a borturizmust szolgáló épületet, illetve ahol az M-1 és az M-2 alövezetekhez tartozó szabályozási előírások lehetővé teszik, lakófunkciót is kielégítő épületet lehet;</p> <p>e) szakrális építmény (kápolna, kereszt, kőkép stb.), amely a szőlőhegyek tájképéhez hagyományosan hozzátartozó tájképformáló elem – szőlőműveléssel nem hasznosított területen is – elhelyezhető a telek méretétől függetlenül;</p> <p>f) szőlő más művelési ágba a terület pihentetése céljából az illetékes hegybíró – annak hiányában a település jegyzőjének – engedélyével sorolható;</p> <p>g) a szőlőművelés tényét a terület pontosan meghatározott százalékában az illetékes hegybírónak, ahol a hegyközség nem alakult meg, a település jegyzőjének nyilatkozatával kell igazolni.</p>	0	0	0	+	Táji értékek növelhetők.
52. – 53. § (kihúzva)	0	0	0	0	
54. § Nincs érdemi változás.	0	0	0	0	Nincs érdemi változás.
55. § (kihúzva)	0	0	0	0	
56. § Nincs érdemi változás.	0	0	0	0	Csak szövegpontosítás történt.
57. § Nincs változás.	0	0	0	0	Nincs változás.
<p>57/A. § Az 1996. évi XXI. törvény 23/A. § (2) bekezdésében szabályozott pontosítási lehetőség az e törvényben meghatározott alövezetek közül</p> <p>a) az országos ökológiai hálózat magterületének,</p> <p>b) az ökológiai és zöldfolyosó,</p> <p>c) a védett természeti területek alövezete által érintett területek településrend. eszközökben történő figyelembevételére során nem alkalmazható.</p>	0	0	0	0	Indifferens környezetvédelmi szempontból az új szöveg
58. § Nincs változás.	0	0	0	0	Nincs változás.
<p>58/A. § (1) Felhatalmazást kap a Kormány, hogy szabályozza a Balaton kiemelt üdülőkörzetben, valamint a Balaton vízgyűjtő területén a szennyvíz-agglomerációhoz nem csatlakoztatható, 2000 lakosegyenérték alatti települések környezetvédelmi követelményeket kielégítő szennyvízkezelésének 2008. január 1. – 2015. december 31. közötti időszakban történő megoldását.</p> <p>(2) Felhatalmazást kap a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter, hogy</p> <p>a) az érintett miniszterekkel egyetértésben a kiemelkedő értékű tájelemet képviselő, történeti, termelési és turisztikai szempontból egyedi értékű, szőlőtermőhelyi kataszter szerinti területbe tartozó dűlőket határolja le, ennek digitális nyilvántartását biztosítsa, és a terület kivételes értékeit megőrző szabályozást készítse el;</p> <p>b) a központi szőlőtelepítési kvótát az a) pontban meghatározott kiemelten értékes szőlőtermőhelyi kataszterbe tartozó területekre irányítsa.</p>	0	0	0	0	Indifferens környezetvédelmi szempontból az új szöveg

Megváltozott szövegrész	Várható hatás értékelése				Értelmező megjegyzés
	környezet -védelem	természet -védelem	települési kv.	táj- védelem	
<p>59. § (1) A Balaton kiemelt üdülőkörzet parti településein e törvény hatálybalépésekor érvényes településrendezési terveket és helyi építési szabályzatokat a vízpart rehabilitációs szabályozási követelményeknek megfelelően és a vízpart rehabilitációval érintett területekre készülő tanulmánytervekkel összhangban e törvény hatálybalépését követő négy éven belül felül kell vizsgálni és módosítani kell.</p> <p>(2) A Balaton kiemelt üdülőkörzet területén lévő települések e törvény hatálybalépésekor érvényes településrendezési terveit és helyi építési szabályzatait e törvény hatálybalépését követően négy éven belül felül kell vizsgálni és módosítani kell.</p> <p>(3) A Balaton kiemelt üdülőkörzetének területén lévő, településrendezési tervvel nem rendelkező települések településrendezési terveit és helyi építési szabályzatait e törvény hatálybalépését követően öt éven belül kell elkészíteni.</p> <p>(4) A vízpart-rehabilitációs tanulmányterveket legkésőbb 10 év elteltével felül kell vizsgálni. A partvonal-szabályozási terveket első alkalommal a vízpart-rehabilitációs tanulmánytervek felülvizsgálatával egyidejűleg kell felülvizsgálni.</p> <p>(5) A partvonal-szabályozási és vízpart-rehabilitációs terveket szükség szerint, de legalább 10 évenként felül kell vizsgálni, és szükség szerint módosítani.</p> <p>(6) A partvonal-szabályozási tervek első felülvizsgálatáig a kikötésre alkalmas partszakaszok, valamint a szabályozási partvonal tekintetében a vízpart-rehabilitációs tanulmánytervekben foglaltakat kell irányadónak tekinteni.</p>	0	0	0	0	Indifferens környezetvédelmi szempontból a változás.
<p>59/A. § (1) A vízpart-rehabilitációs felülvizsgálatát követő három éven belül a vízpart-rehabilitációs követelményekkel érintett települések településrendezési eszközeit a módosított vízpart-rehabilitációs terveknek megfelelően felül kell vizsgálni és szükség szerint módosítani.</p>	0 (+)	0 (+)	0 (+)	0 (+)	Közvetlenül nem hat, de a rendszeres felülvizsgálatnak lehetnek környezeti hasznai is.
<p>59/B. § A Balaton kiemelt üdülőkörzet Területrendezési Tervét legalább 5 évente felül kell vizsgálni.</p>	0 (+)	0 (+)	0 (+)	0 (+)	Közvetlenül nem hat, de a rendszeres felülvizsgálatnak lehetnek környezeti hasznai is.
<p>60. § (1) A törvény hatálybalépésével egyidejűleg</p> <p>a) a Balatoni Üdülőkörzet Regionális Rendezési Tervét jóváhagyó 1005/1985. (II. 21.) MT határozat,</p> <p>b) a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet egyes településein az építési tevékenység átmeneti szabályozásáról szóló 1999. évi XXXII. törvény és az azt módosító 1999. évi LXVII. törvény, valamint</p> <p>c) a budapesti agglomeráció, valamint a Balaton kiemelt üdülőkörzetének lehatárolásáról szóló 89/1997. (V. 28.) Korm. rendelet 2. számú melléklete</p> <p>hatályát veszti.</p> <p>d) a területfejlesztésről és területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény 27. § (2) bekezdése h) ponttal kiegészül az alábbiak szerint:</p> <p>(Felhatalmazást kap a miniszter, hogy rendeletben állapítsa meg)</p> <p>„h) az építési és műszaki tervdokumentációk tartalmi követelményeit, valamint a tájlesztéikai vizsgálat és látványterv kötelező tartalmi elemeit.”</p>	0	0	0	0	Indifferens környezetvédelmi szempontból a kihúzás.

3.6. Az értékelés kiterjesztése a tervrendszer egészére.

Az eddigi értékelés az egyes konkrét változtatások szintjén történt, és e mellett eredetileg az volt a tervünk, hogy a várható hatások alapján valamiféle értékelést készítünk a törvénymódosítás egészét illetően. Ez az összegzés, miután a hatások irányai különbözők, mértékük pedig általában csekély, és miután a törvény fő céljai és koncepciója változatlan maradt, nem volt értelmesen elvégezhető.

Összességében elmondható, hogy a törvénymódosítás lényegében nem változtatott a Törvény eredeti, környezetvédelmi és fenntarthatósági szempontból kedvező megítélésén, sőt a kiemelt üdülőkörzet területrendezési tervében megjelenő a térségi alövezetek önálló szabályozása pozitív változásnak tekinthető.

4. JAVASLAT FENNTARTHATÓSÁGI, KÖRNYEZETI SZEMPONTBÓL ELFOGADHATÓ TERVJAVASLAT KIALAKÍTÁSRA:

Miután maga a vizsgálat tárgyát jelentő Törvény és a módosítás is közvetlenül környezetvédelmi érdekeket is szolgál, a javaslatok nem a vizsgálat tárgyának céljait és alapvető eszközeit érintik, hanem csak apróbb javításokat, finomságokat jelentenek. A javaslatok ismertetésénél mindig beidézzük azt a szabályozási részt, paragrafust, amire a konkrét javaslat vonatkozik. Ha a véleményünk, javaslatunk szempontjából érdekesek az eredeti Törvény és a megkapott két módosítási alternatíva megfogalmazásai, akkor mindháromat idézzük, a következő jelöléssel:

1. Eredeti törvényi szöveg.
2. Szeptemberi módosítási javaslat.
3. Novemberi módosítási javaslat.
4. Decemberi módosítási javaslat.

A javaslatokat a novemberi változat paragrafusainak sorrendjében adjuk meg, mert ez volt az értékelés alapja – ezt ki is emeljük a bemutatásnál -, és a decemberi változatot illetően jelezzük, hogy javaslataink milyen sorsra jutottak. E mellett lehetnek olyan új problémák, amelyek a decemberi változat új elemei miatt merültek fel, ezek szintén bemutatásra kerülnek, de itt ez képezi javaslat alapját.

A) A települések összenövésének megakadályozása.

3.	4 §/C b) új beépítésre szánt terület a település közigazgatási határához 300 m-nél közelebb nem jelölhető ki, kivéve, ha a külön jogszabályban meghatározott területi (környezeti, társadalmi és gazdasági) hatásvizsgálat az ettől való eltérést indokolja;
4.	4 §/C d) új beépítésre szánt terület a település közigazgatási határához 200 m-nél közelebb nem jelölhető ki, kivéve, ha a külön jogszabályban meghatározott területi (környezeti, társadalmi és gazdasági) hatásvizsgálat az ettől való eltérést indokolja;

A decemberi változatban csökkent az elválasztó sáv nagysága, ami környezetileg nem kedvező fejlemény. A gyakorlatban, sok esetben persze ez sem tartható. Ennek ellensúlyozására a kivételek esetére némi szigorítás javasolható, annak elérésére, hogy ez a sáv teljesen azért ne legyen beépíthető.

B) A vitorlásokötő-hálózat bővítése

1.	39. § k) a vitorlásokötő-hálózat bővítése a vízparti rehabilitációs szabályozási terv alapján, a természetes növényzet megtartásának figyelembevételével lehetséges;
3.	4 §/D/(2) h) A vitorlásokötő-hálózat bővítése a vízpart-rehabilitációs tanulmánytervek, első felülvizsgálatukat követően a partvonal-szabályozási és vízpart-rehabilitációs tervek alapján történhet.

A szabályozás változása során - a természetes növényzet megtartásának figyelembevételével - feltétel kimaradt a pontból. Kár érte, meg azért a néhány

értékesebb fűzfáért, amely megtartása így nem válik kötelezettségé. Jó lenne megtartani a szöveget, nem gondoljuk, hogy nagy érdekkonfliktusokkal járna.

A javaslat elfogadásra került a decemberi változatban.

C) Hírközlési tornyok

2.	14/A § (4) a műsorszórás és a vezeték nélküli hírközlés bázisállomásainak telepítésekor a berendezéseket többfunkciós állomásként kialakított közös hírközlési toronyra, nem önálló tartóoszlopokon, hanem meglévő magasépítményeken szükséges elhelyezni.
3.	4 §/D/(4) a műsorszórás és a vezeték nélküli hírközlés bázisállomásainak telepítésekor a berendezéseket többfunkciós állomásként kialakított közös hírközlési toronyra, lehetőség szerint nem önálló tartóoszlopokon, hanem meglévő magasépítményeken szükséges elhelyezni.

A Törvény új eleme, amelynek oka nyilvánvalóan a műsorszórás és a vezeték nélküli hírközlés bázisállomásait jelentő tornyok megjelenésének gyors terjedése volt, amelyek tovább rontották a légvezetékekkel amúgy is megterhelt tájképet. A szeptemberi változat egyértelműen meghatározta a lehetséges telepítési megoldásokat, viszont kétségkívül kérdés, hogy minden esetben megoldható-e a telepítés az előírások betartása mellett. Ennek megfelelően a novemberi változat már megengedőbb lett. Problémát jelenthet viszont, hogy a „lehetőség szerint” megfogalmazás igazából nem értelmezhető és jogilag nem igen érvényesíthető. Így valószínűleg meglehetősen könnyű lesz kibújni a kötelezettség alól. Jobb lenne talán a szeptemberi változatot használni kiegészítve azzal, hogy *„amennyiben erre nincs semmilyen lehetőség tájképileg már zavart területen önálló tartóoszlopokon is elhelyezhető”*. A megfogalmazás arra is utal, hogy az önálló elhelyezésnél is figyelembe kell venni a táji adottságokat.

A javaslat elfogadásra került a decemberi változatban.

D) Erdőterület igénybevétele

1.	5. § A meglévő erdőterületek beépítésre szánt területté való átminősítése tilos. Az egyes településeken lévő erdőterület nagysága összességében nem csökkenhet.
2.- 3.	Kiegészítésként: 5/A. § Az 1500 m² feletti erdőterület igénybevétele esetén – a szőlőtermőhelyi kataszter szerinti I. osztályú területek kivételével – csereerdő telepítése kötelező. Ha a csereerdő létesítése – arra alkalmas terület hiányában – az adott településen nem megvalósítható, akkor az a szomszédos településen – partközeli település esetében minden esetben partközeli településen – valósítandó meg.

A paragrafus kiegészítése a beépítésre szánt területté való átminősítés mellé behozza az 1500 m² feletti erdőterület igénybevételét, mint konkrét szabályozási esetet. A probléma, hogy az 5. § azon meghatározása, miszerint egy adott településen lévő erdőterület nagysága összességében nem csökkenhet, ellentmondásban van azzal a lehetőséggel, amit az 5/A § megad. Ha ugyanis a faluban igénybe veszek egy 1500 m² feletti erdőterületet, és a csereerdőt szomszédos település területére telepítem, csökken otthon az erdőterület, tehát nem tartom be a szabály második mondatát.

Valami más megfogalmazás kellene, ha fenn akarjuk tartani a nem helyben való pótlás lehetőségét.

A decemberi változatban a kérdéses pont kimaradt a szabályozásból.

E) Új vízfelület

3.	7/A. § A települések közigazgatási területén vízfelület a vonatkozó szakhatósági engedélyek alapján, a természetközeli állapot lehető legkisebb megváltoztatásával e törvény szabályozásától függetlenül létesíthető.
----	---

Nem értjük a szabály indokoltságát, ha ugyanis megengedek új vízfelületet létesíteni, az eleve a természetközeli állapot megszüntetésével jár a telepítési helyen. Ennek megfelelően *a környezete természetközeli állapotának lehető legkisebb megváltoztatásával* lehet az előírás. Lehetséges, hogy más – esetleg műszaki - típusú korlátozást kellene alkalmazni, a mesterséges vízfelület kialakítását illetően.

A javaslat elfogadásra került a decemberi változatban.

F) Nagy, csarnok jellegű épületek elhelyezése

1.	12. § Az üdülőkörzet településeinek közigazgatási területén - a települési és tájkarakter védelme érdekében - 2500 m ² -nél nagyobb összes szintterületű, csarnok jellegű épületek építését csak a városok beépítésre szánt területén szabad engedélyezni.
3.	12. § 2500 m ² -nél nagyobb összes szintterületű, csarnok jellegű épületek építését – a települési és tájkarakter védelme érdekében – a települések közigazgatási területének a magterületek, puffterületek, a védett és a védelemre javasolt természeti területek, a világörökség és világörökség-várományos területek, a településkép-védelmi területek, a kiemelt jelentőségű épített környezeti értékek és régészeti területek és a turisztikai fejlesztési területek alövezetéhez tartozó területein nem szabad engedélyezni.* * A térségi jelentőségű tájképvédelmi terület, a felszíni vízminőség-védelmi területek és a szőlőkataszter szerinti I. osztályú területek övezetén a beépítésre szánt területek kijelölésének tiltásával csarnok jellegű építmények elhelyezését sem engedélyezi az övezeti szabályozás.
4.	A településkép és tájkarakter védelme érdekében 2500 m ² -nél nagyobb összes szintterületű, csarnok jellegű épületek építése a települések közigazgatási területének a védett és a védelemre javasolt természeti területek, a világörökség és világörökség-várományos területek, a tájképvédelmi, illetve tájkarakter megőrzése szempontjából kiemelt jelentőségű területek, a településkép-védelmi területek, a kiemelt jelentőségű épített környezeti értékek és régészeti területek, továbbá a turisztikai fejlesztési területek alövezetéhez tartozó területein nem engedélyezhető, és ebben az esetben a területfejlesztésről és területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény 23/A. § (2) bekezdésében szabályozott pontosítási eljárás nem alkalmazható.

Az eredeti szabályozás meghatározta, hogy hová lehet 2500 m²-nél nagyobb összes szintterületű, csarnok jellegű épületeket telepíteni, ez egyértelmű, de szigorú szabályozás volt. Ez most enyhült azzal, hogy megfordították a kérdést, az került meghatározva, hogy hova nem szabad ilyen épületet telepíteni. Igen ám, de míg a telepítési lehetőség csak néhány alövezetre terjedhet ki, a tiltás annál többre. Ennek köszönhetően a felsorolás egyrészt hiányos lett (például: nincs benne például az *ökológiai és zöldfolyosó* alövezet), másrészt pontatlan (például: a *térségi jelentőségű jelző a komplex tájrehabilitációt igénylő területek*-hez tartozik és nem a tájképvédelmi területekhez, ami így szól: *Tájképvédelmi, illetve tájkarakter megőrzése szempontjából*

kiemelt jelentőségű területek). Jobb volt az eredeti megoldás, amely kibővíthető, azokkal az alövezetekkel, ahol ilyen épület telepítését meg akarjuk engedni.

Látható, hogy a decemberi változatban történtek pontosítások, de az utolsó mondatban jelzett javaslatunkat fenntartjuk.

G) Bányanyitások

1.	14. § Bányanyitás csak a rendkívüli értékű, az ország más területén föl nem lelhető ásványi kincs, illetve a helyi, tájba illő építkezés nyersanyagai (kő, homok, kavics) lelőhelyének területén - környezeti hatásvizsgálat alapján - engedélyezhető.
2.	14. § Bányatelek-megállapítás csak az ország más területén föl nem lelhető minőségű ásványi nyersanyag lelőhelyének területén – környezeti hatásvizsgálat alapján – engedélyezhető. Új kő-, homok- és kavicsbánya nyitása nem engedélyezhető.
3.	14. § (1) Bányatelek-megállapítás csak az ország más területén föl nem lelhető minőségű ásványi nyersanyag, illetve a helyi, tájba illő építkezés nyersanyagai (kő, homok, kavics) lelőhelyének területén engedélyezhető, de partközeli településen új kő-, homok- és kavicsbányatelek-megállapítás nem engedélyezhető. (2) Az (1) bekezdésben meghatározott bányák területére készített tájrendezési előtervekben vagy tájrendezési tervekben a bányaművelésre, rekultivációra és a jövőbeni hasznosításra vonatkozó, az illetékes hatóság által jóváhagyott feladatokat a településrendezési eszközökben kötelezően figyelembe kell venni.
4.	14. § (1) Bányatelek-megállapítás csak az ország más területén föl nem lelhető minőségű ásványi nyersanyag, illetve a helyi, tájba illő építkezés nyersanyagai lelőhelyének területén engedélyezhető. E területeket a településrendezési eszközökben az illetékes hatóság szakmai állásfoglalása alapján kell lehatárolni. (2) Az (1) bekezdésben meghatározott bányák területére készített tájrendezési előtervek vagy tájrendezési tervek alapján a bányaművelésre, rekultivációra és a jövőbeni hasznosításra vonatkozó, az illetékes hatóság által jóváhagyott feladatokat a településrendezési eszközökben kell meghatározni.

Az eredeti szabályozáshoz képest a szeptemberi változat egyrészt szigorúbb lett azzal, hogy *új kő-, homok- és kavicsbánya nyitását* egyértelműen tiltja, másrészt valamelyest enyhült a rendkívüli értékű jelző eltűnésével. Ez utóbbi valószínűleg a meghatározás pontosan nem definiálható voltára vezethető vissza, ugyanakkor ha *az ország más területén föl nem lelhető ásványi kincs* nem különösebben értékes minek kellene pont itt új bányát nyitni. Ennek megfelelően legalább *értékes* jelzőt meg kellene tartani. A novemberi változat a szigorítást részben visszacsinálta azzal, hogy a tiltást csak a partközeli településekre tartotta meg.

Az egész megfogalmazással így viszont egy problémánk van. A *tájba illő építkezés nyersanyagai* olvasatunkban azt jelenti, hogy olyan speciális nyersanyagokról van szó, amelyek miután itt voltak megtalálhatók, a helyiek ebből építkezve alakították ki a sajátos Balaton környéki tájkaraktert. A baj az, hogy ez a kőre nézve igaz, de a homokra és főleg a kavicsra nézve nem. Tehát véleményünk szerint kavicsot és homokot nyugodtan hozhatnak a térségen kívülről is, az építkezések tájbaillesztésének veszélyeztetése nélkül. A kőbányákra nézve fenn lehet tartani a megengedést.

A *környezeti hatásvizsgálat alapján* megfogalmazás törlése jogos, ezt más jogszabály a 314/2005. (XII. 25.) Korm. Rendelet mellékletei szabályozzák, itt ezt ismételni felesleges.

A decemberi változathoz egyrészt kimaradtak az építkezés nyersanyagainak megnevezései, de így az említett problémánk fennmaradt, A *partközeli településekre* vonatkozó korlátozás valamilyen okból átkerült 22. § (1) pontba.

H) Levegőtisztaság-védelem

1.	15. § Az üdülőkörzetben csak olyan létesítmények üzemeltethetők, amelyek a) a kiemelten védett kategória levegőtisztaság-védelmi előírásait teljesítik,
2.- 3.	15. § Az üdülőkörzetben csak olyan létesítmények üzemeltethetők, amelyek a) az egészségügyi és az ökológiai légszennyezettségi határértéket nem lépik túl,
4.	15. § Az üdülőkörzetben csak olyan létesítmények üzemeltethetők, amelyek az egészségügyi légszennyezettségi határértéket, valamint a) az országos ökológiai hálózat magterületén, b) az ökológiai és zöldfolyosón, c) a védett természeti területeken, d) a védelemre javasolt természeti területeken, e) a meglévő erdőterületeken, f) a turisztikai fejlesztési területeken, g) a megőrzendő szőlőtermőhelyi kataszteri területeken és h) a települési területek elővezetének a településrendezési eszközökben üdülőterület, turisztikai célú különleges terület – kemping-, strand- és sportterület, oktatási és szabadidőközpont területe, egészségügyi terület –, továbbá zöldterület területfelhasználási egységbe sorolt területén az ökológiai légszennyezettségi határértéket nem lépik túl.

A régi meghatározás levegőtisztasági szempontból egy területi kiemelést jelent magasabb követelmények érvényesítésére, de miután megszűnt a *kiemelten védett kategória* így módosítani kellett a szabályozást. A módosítási javaslat 14/2001. (V. 9.) KöM-EüM-FVM együttes rendelet által használt fogalmakat (Lásd lent!) vezeti be, ugyanakkor ez ebben a formában csak általános szabály ismétlését jelenti, ami így felesleges.

A légszennyezettségi határértékekről, a helyhez kötött légszennyező pontforrások kibocsátási határértékeiről 14/2001. (V. 9.) KöM-EüM-FVM együttes rendelet

2. § A rendelet alkalmazásában

a) a légszennyezettség

aa) **egészségügyi határértéke:** a légszennyezettségnek a tudomány mindenkori szintje alapján megállapított azon mértéke, amely tartós egészségkárosodást nem okoz, és amelyet az emberi egészség védelme érdekében e jogszabályban meghatározott módon és időn belül be kell tartani,

ab) **ökológiai határértéke:** a légszennyezettség azon szintje, amely túllépése esetén az ökológiai rendszer károsodhat;

A szabályozás megtartásának értelme viszont az lehet, hogy a térség egy részére ökológiai légszennyezettségi határérték bevezetését teszi lehetővé. Lévén törvényi szabályozás, akár a fenti miniszteri rendelet lehetőségein túl is.

Az együttes miniszteri rendelet szerint:

II. A légszennyezettség szempontjából ökológiailag sérülékeny területek

- erdők, kivéve az elsődleges rendeltetésük szerint védelmi célokat szolgáló erdők közül a városok, községek, a lakótelep és más települést védő településvédelmi erdők, valamint az új létesítmények védelmi övezetében létrehozott erdősávok,
- történelmi borvidékek szőlőterületei,
- természetvédelem alá vont területek (nemzeti parkok, tájvédelmi körzetek, természetvédelmi területek),
- mező-, kert- és erdőgazdasági kutató és kísérleti területek,
- arborétumok, botanikus kertek, génbankok területei.

A megfogalmazást, ha ez utóbbi cél vezet minket, módosítani kellene valahogy így: a) az egészségügyi és az erre kijelölt területeken az ökológiai légszennyezettségi határértéket nem lépik túl,

A javaslat a decemberi változatban oly módon került elfogadásra, hogy meghatározták az ökológiai légszennyezettségi határértékek alkalmazási területeit.

I) Zöldterületek

1.	18. § (1) A települések a beépítésre szánt területeinek, belterületeinek növelésekor a növelés területének legkevesebb 10%-án zöldterületet kell létesíteni.
2.	18. § (1) A települések beépítésre szánt területeinek növelésekor a területnövekmény legkevesebb 10%-ának megfelelő, azzal településszerkezeti kapcsolatban lévő zöldterületet kell biztosítani a települési területen.
3.	18. § (1) A települések beépítésre szánt területeinek növelésekor a területnövekmény legkevesebb 10%-ának megfelelő, azzal településszerkezeti kapcsolatban lévő zöldterületet kell biztosítani a települési területen. A beépítésre szánt terület csak a zöldterület egyidejű létesítésével alakítható ki.
4.	18. § (1) A települések beépítésre szánt területeinek növelésekor a területnövekmény legkevesebb 10%-ának megfelelő, azzal településszerkezeti kapcsolatban lévő zöldterületet kell biztosítani a települési területen, legalább 50%-ban az adott területen. A beépítésre szánt terület csak a zöldterület egyidejű létesítésével alakítható ki.

Az eredeti megfogalmazás szerint a települések a beépítésre szánt területeinek, belterületeinek növelésekor a növelés területének legkevesebb 10%-ának megfelelő nagyságú zöldterületet kell létesíteni, mégpedig magán a növekményen belül. Ezt enyhíti a szeptemberi változat azzal, hogy nem feltétlenül a növekmény területén követeli meg a zöldterület létesítést, hanem kiterjeszti azzal településszerkezeti kapcsolatban lévő más területekre is a telepítés lehetőségét. A novemberi változat annyit szigorít a helyzeten, hogy a zöldterület konkrét létesítését a beépítésre szánt terület kialakításának feltételévé teszi. A rugalmasabb szabályozás oka érthető, a beépítésre szánt terület növelésekor az adott területrészen belül nem mindig van lehetőség jól kialakítani egy zöldterületet, például egy közparkot, a növelés mértéke sem megadott a jogszabályban, így egy több kis területű növelés következményei kezelhetlenné válhatnak.

Véleményünk szerint azért tovább kellene finomítani a szabályozást, mert egy nagyobb, és a település központi belterületéhez kapcsolódó beépítésre szánt terület megjelenésekor nem kellene megengedni, hogy a területen magán belül ne alakítsanak ki zöldterületet.

A javaslat részben beépült a decemberi változatba, azzal hogy a 10 % 50 %-ának a területen belül kell megjelenie.

J) Strandok beépíthetősége

1.	19. § (2) A meglévő strandok területe nem csökkenthető és más célra nem vehető igénybe. A strandok területének legfeljebb 8%-a építhető be, és a strandterület legkevesebb 65%-át növényzettel fedetten kell kialakítani - legkésőbb a használatbavételi engedélykérelem benyújtásáig - és fenntartani.
2.	<i>Hozzá jön:</i> Kizárólag abban az esetben, ha a fejlesztés szezonhosszabbítás, téli/nyári hasznosítás célját szolgálja, megengedhető 8%-nál nagyobb beépítés.
3.	<i>Hozzá jön:</i> Kizárólag abban az esetben, ha a fejlesztés szezonhosszabbítás, téli/nyári hasznosítás célját szolgálja, megengedhető legfeljebb 15%-os beépítés.
4.	19. § (2) A meglévő strandok területe csak zöldterület kialakítása céljából csökkenthető. A strandok területén telekfelosztás és telekhatár-rendezés csak zöldterületbe sorolás céljából végezhető. A strandok területének a) idényjellegű hasznosítás esetén legfeljebb 8%-a, b) téli/nyári hasznosítás céljából legfeljebb 15%-a építhető be a vízpart-rehabilitációs tanulmánytervekben, első felülvizsgálatukat követően vízpart-rehabilitációs tervekben szabályozott feltételek szerint; c) a strandterület legkevesebb 65%-át növényzettel fedetten kell kialakítani – legkésőbb a használatbavételi engedélykérelem benyújtásáig – és kell fenntartani.

A gyakorlat egy fontos problémájának kezelésére született a **19. §** kiegészítése, miszerint rövid a balatoni üdülési szezon, és ez nehezíti az ott és ebből élők megélhetési lehetőségeit. A szeptemberi változat ennek megfelelően megengedi szezonhosszabbítás céljára történő felhasználás esetében a 8 %-os általános korlátnál nagyobb beépítést, ugyanakkor felső korlátot nem ad ennek. Ezt a problémát már kezeli a novemberi változat a 15 %-os felső korlát megadásával. Környezeti szempontból felmerül, hogy nem kellene-e valamilyen feltételek megadásával tovább szabályozni a lehetőséget, a speciális telepítési hely miatt. Például azzal, hogy a szezonhosszabbítás célú létesítménynek egy területegységen kell megjelenie, vagy hogy csak bizonyos magasságú, méretű, funkciójú stb. építményről lehet szó.

A decemberi változat megengedi a strandok csökkentését zöldterület kialakítása céljából, ami környezetvédelmi szempontból kedvező. A beépíthetőség tekintetében új konkrét korlátok nem merültek fel, ezek kialakítását a vízpart-rehabilitációs tervek feladatául tűzik ki.

K) Környezetszennyezés, károsítás

3.	22§/D. A puffer terület alövezetén (Ö-3): d) a területen környezetszennyező tevékenység nem folytatható és környezetszennyező építmény nem helyezhető el.
3.	43. § A gazdasági területek alövezetén (U-2): (1) a) a település központi belterületéhez kapcsolódó ipari területeken a környezetet nem károsító tevékenység folytatható;

A környezetszennyezés és környezetkárosítás esetéről a környezetvédelmi törvény a következő módon rendelkezik:

1995. évi LIII. Törvény a környezet védelmének általános szabályairól

4. § E törvény alkalmazásában

g) *környezetszennyezés: a környezet valamely elemének a kibocsátási határértéket meghaladó terhelése;*

j) *környezetkárosítás: az a tevékenység, amelynek hatására környezetkárosodás következik be;*

k) *környezetkárosodás: a környezetnek vagy valamely elemének olyan mértékű változása, szennyezettsége, illetve valamely eleme igénybevételének olyan mértéke, amelynek eredményeképpen annak természetes vagy korábbi állapota (minősége) csak beavatkozással, vagy egyáltalán nem állítható helyre, illetőleg, amely az élővilágot kedvezőtlenül érinti;*

6. § (1) *A környezethasználatot úgy kell megszervezni és végezni, hogy*

a) a legkisebb mértékű környezetterhelést és igénybevételt idézze elő; b) megelőzze a környezetszennyezést; c) kizárja a környezetkárosítást.

101. § (1) *Aki tevékenységével vagy mulasztásával a környezetet veszélyezteti, szennyezi vagy károsítja, illetőleg tevékenységét a környezetvédelmi előírások megszegésével folytatja (a továbbiakban együtt: jogsértő tevékenység) az e törvényben foglalt és a külön jogszabályokban meghatározott (büntetőjogi, polgári jogi, államigazgatási jogi stb.) felelősséggel tartozik.*

Tehát akár, hogy is nézzük a környezetet sem szennyezni, sem károsítani nem szabad, pláne nem lehet ilyen új tevékenységeket telepíteni. Ennek megfelelően a két paragrafusba foglaltak ebben a formában feleslegesnek tűnnek. A jogalkotónak valószínűsíthetően az a helyes törekvése volt, hogy bizonyos potenciálisan nagy környezeti hatású tevékenységeket ne engedjen a területre. Ezek például járhatnak nagy szennyvízkibocsátással, akkor is ha megfelelően tisztított a szennyvíz, vagy nagy anyagfelhasználással, területigénybevétellel a szabályok betartása mellett. Ezzel teljesen egyetértve javasoljuk, hogy másként fogalmazzuk meg a törekvést, mert a jelenlegi formában a szabályozás nem szigorúbb az általános esetnél, lényegében csak ismétli az általános kötelezettségeket.

Lehetséges, hogy jobb jelző lenne:

- jelentős környezeti kockázatokat hordozó
- a környezet jelentős terhelésével járó
- a környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról szóló 314/2005. (XII. 25.) Korm. Rendelet 1. számú mellékletében lévő
- jelentős környezethasználatokkal és kibocsátásokkal járó

A decemberi változatban a 43. § változott az egyik javasolt megoldással.

L) Természetvédelmi engedély

3.	24. § A védelemre javasolt természeti területek alövezetén (V-2) a természeti és az érzékeny természeti területeken a művelési ágak megváltoztatása, illetve közmű és közút építése természetvédelmi engedély alapján végezhető.
----	---

Lehet, hogy jogi szörszálhasogatásnak tűnik, de a környezetvédelmi engedéllyel szemben, természetvédelmi engedély nincs. Olyan engedélyek vannak, amelyeket a természetvédelmi hatóság ad ki, ez védett természeti területen a csigagyűjtéstől a legeltetésig sok mindenre vonatkozhat. A természeti területekre általában a természetvédelmi törvény a következőket mondja ki:

1996. évi LIII. törvény a természet védelméről

21. § (1) Természeti területen a felügyelőség engedélye szükséges:

- a) a gyep és nádas művelési ág megváltoztatásához;*
- b) a gyep, valamint a nád és más vízinövényzet égetéséhez.*

(2) Természeti területen a felügyelőség szakhatósági hozzájárulása szükséges:

- a) a termőföld más célú hasznosításához, művelés alól kivett terület újrahasznosításához;*
- b) a földtani kutatáshoz és az ásványi nyersanyag kutatására vonatkozó műszaki üzemi terv jóváhagyásához, a bányatelek megállapításához, az ásványi nyersanyag feltárására, kitermelésére, a kitermelés szüneteltetésére, továbbá a bányabezárásra vonatkozó műszaki üzemi tervek és a tájrendezési terv jóváhagyásához;*
- c) vizekben a halászati üzemtervek jóváhagyásához.*

Közút és közmű építéséhez a védett területeken jellemzően KHV alapú környezetvédelmi engedély tartozik, ezt jelen jogszabály nem tudja kiterjeszteni a védelemre javasolt területekre, ugyanakkor a természetvédelmi hatóság hozzájárulásának kötelezettségként előírhatjuk.

A decemberi változat már kezeli a problémát.

M) Gazdasági területek szabályozása

1.	43. § A gazdasági területek alövezetén (X-1): <i>a) a település beépítésre szánt területétől elkülönülő alövezetben a környezet, a táj értékeit és a térségben élő, üdülő embereket egyaránt kímélő, a környezetet nem károsító tevékenység folytatható;</i> <i>b) az új telephelyek területének 40%-át növényzettel fedetten kell kialakítani.</i>
3.	43. § A gazdasági területek alövezetén (U-2): (1) <i>a) a település központi belterületéhez kapcsolódó ipari területeken a környezetet nem károsító tevékenység folytatható;</i> <i>b) a környezetét szennyező vagy károsító meglévő létesítmény működésével kapcsolatban a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény 74. §-a szerint kell eljárni;</i> <i>c) az új telephelyek területének 30%-át növényzettel fedetten kell kialakítani.</i> (2) <i>a) a település központi belterületétől elkülönülő gazdasági területeken a környezet, a táj értékeit és a térségben élő, üdülő embereket egyaránt kímélő, a környezetet nem károsító tevékenység folytatható, 25%-ot nem meghaladó beépítettséggel;</i> <i>b) az új telephelyek területének 50%-át növényzettel fedetten kell kialakítani.</i>

A 43. § módosítása végeredményben az eredeti szabályozás finomítását jelenti, abban az értelemben, hogy az egységes 40 % -os növényzettel való fedés előírását, a magán a településen belül enyhíti, míg a település központi belterületétől elkülönülő részein, ami jellemzően nem beépített területe jelent, szigorítja, ugyanolyan aránnyal. A változtatás helyes egyetértünk vele.

Az (1) a) ponttal kapcsolatos kételyeinket már leírtuk, az (1) b) ponttal kapcsolatosan is hasonló a helyzet, miszerint „naná, hogy így kell eljárni” de minek ezt leírni.

Érdekes összevetni az (1) a) pontot a (2) a) ponttal, itt azt is mondhatnánk, hogy „*a környezet, a táj értékeit és a térségben élő, üdülő embereket egyaránt kímélő*” megfogalmazást az első pontban is alkalmazni kell, annál is inkább, mert a lakosok és üdülők nagy részét ott ahol él vagy üdül, a településen belül sem kellene zavarni. A környezet, és a táj értékeit illetően is hasonló a helyzet. Más kérdés az előírás ilyen megfogalmazásának érvényesíthetősége.

A decemberi változat az utóbbi javaslatot beépítette.

N) Erdősítés

3.	48. § Az erdősítésre javasolt terület alövezetén (E-2): c) az alövezetbe természetszerű, elegyes erdőket kell telepíteni, kivéve azokat a védelmi rendeltetésű területeket, ahol az ettől való eltérést az erdészeti hatóság engedélyezi.
4.	c) természetszerű, elegyes erdőket kell telepíteni, kivéve azokat a védelmi rendeltetésű területeket, ahol az ettől való eltérést az illetékes hatóság engedélyezi. d) erdőtelepítést az élőhelynek megfelelő, természetesen kialakult erdőfoltok megőrzésével kell végezni

A védelmi rendeltetésű erdők esetében javasoljuk, hogy a szöveg kiegészítésre kerüljön: - *a nemzeti parki igazgatóság egyetértésével* - előírással.

5. A TERV ÉRVÉNYESÍTÉSE SORÁN FELLÉPŐ KÖRNYEZETI HATÁSOKRA VONATKOZÓAN INDIKÁTOROK MEGHATÁROZÁSA A RENDSZER EGÉSZÉT ILLETŐEN

Fenntarthatósági és környezeti szempontból a törvény teljesítményét olyan mutatókon keresztül lehet mérni, amelyek megfelelnek a Balatonra vonatkozó érvényes tervezési dokumentumok céljainak, és amelyek elérését a Törvény befolyásolni tudja. Ezek alakulása természetesen a legtöbb esetben nem csak a Törvénytől függ, hanem akár az időjárás alakulásától is. Az indikátorok mégis jól tudják mutatni, hogy történt-e előrelépés vagy sem a Törvény hatására, az más kérdés, hogy ez elsősorban nem pusztán az adatokból, hanem azok körültekintő elemzéséből követhető.

Az EU a nemzeti tervezésben az indikátorok képzésére vonatkozóan egy útmutatót⁸ jelentett meg, amelynek alapján a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség készített egy koncepciót „Indikátorok alkalmazása a 2007-2013 tervezési ciklusban” címmel. Ennek terminológiáit használva megállapítható, hogy a törvénymódosítást illetően voltaképpen csak **értékelési-hatásindikátorokat** adhatunk meg, miután a többi indikátor projektekre vonatkozó SKV-k esetében használható.

A **hatás indikátor** az útmutatók alapján „a beavatkozás végső indokaként szolgáló jelenségek mérésére alkalmas mutató, amelyre számos egyéb tényező is hat” Céljuk elsősorban az lehet, hogy a Törvény teljesítményét vizsgálja egyéb tényezők érvényesülése mellett.

Az **értékelési indikátorok** azok az indikátorok, amelyek nem pusztán a vizsgált program, terv eredményeit mérik, hanem a mutatóban megjelennek más tényezők változásának hatásai is. Ezeket általában nem is csak a vizsgálat tárgyát jelentő program vagy terv teljesítményének értékelés miatt mérik.

A következő indikátorok javasoltak a Törvény későbbi értékeléséhez:

	Indikátor	Megjegyzés
1.	A települések beépítésre szánt területe, annak növekedése, a parti és partközeli települések külön kezelésével.	Helyes lenne valamilyen cél állapotot is megadni, az induló adatok mellé.
2.	A biológiailag hozzáférhető foszforterhelés	Céladatok 2010-re: a Keszthelyi-medencében 21 t/év, a Szigligeti-medencében 15 t/év, a Szemesi-medencében 8 t/év, a Siófoki-medencében 12 t/év.
3.	A csatornahálózatba bekötött lakások aránya a parti és partközeli, valamint a háttér településeken.	Ez fontosabb, mint az elsőre célként megjelölt 95%-os csatornázottsági arány.
4.	Az üdülőkörzetben működő szennyvíztisztító kapacitások.	2010-re 150 em ³ /nap volt a cél.

⁸ Indicators for monitoring and evaluation: a practical guide. The New Programming Period, 2007-2013: Methodological Working Papers. 2006

5.	A tó nádas-állományának nagysága, a megfelelő egészségi állapotú nádasok aránya.	Célállapotot is kellene adni az ideális nagyságra.
6.	Az erdőterületek nagyságának és összetételének változása.	Az összetétel a természet szerű erdők arányára vonatkozik, de megadhatunk fajösszetétel jellegű mutatót is.
7.	Belterületi zöldfelületek, és azon belül az erdőterületek nagyságának alakulása.	
8.	Az üdülőnépesség nagysága és megoszlása a főidényben a parti és partközeli, valamint a háttér településeken.	Lehet viszonyítani az előbbire vonatkozó, a tó terhelhetősége szempontjából egyidejűleg maximum 600 ezer fős korláthoz, ha az elfogadott.
9.	A köz számára hozzáférhető partszakaszok aránya.	Százalékban, esetleg települési bontásban.
10.	A beépítésre nem tervezett területtel érintett partszakaszok hossza, aránya.	

ÖSSZEFOGLALÓ

A munka célja a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Területrendezési Tervének elfogadásáról és a Balatoni Területrendezési Szabályzat megállapításáról szóló 2000. évi CXII. törvény (továbbiakban Balaton-törvény vagy Törvény) felülvizsgálata Környezeti Vizsgálatának elvégzése (SKV). Rövidebben és pontosabban a feladat a törvénymódosítás várható környezeti eredményeinek vizsgálata.

A Stratégiai Környezeti Vizsgálat módszere elsősorban fejlesztési programokra vonatkozik, így a vizsgálatunk meglehetősen speciális esetet jelent. A vizsgálat feladata végeredményben a Balaton-törvény alkalmazása során bekövetkező sokrétű hatásmechanizmus feltételezhető környezeti következményeinek értékelése. Ennek során kiemelten a módosítási javaslatok környezeti hatásainak vizsgálata történt meg.

A törvénymódosításról

A Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Területrendezési Tervének elfogadásáról és a Balatoni Területrendezési Szabályzat megállapításáról szóló 2000. évi CXII. törvény felülvizsgálatáról az 1033/2004. (IV. 19.) Korm. határozat intézkedett, amely meghatározta a Balatonnal kapcsolatos további intézkedéseket is. A Balatont érintő jogi eszközök körében rendelkezett arról, hogy a hatálybalépést követő évek tapasztalatai alapján, az érvényes jogszabályok ismeretében, a jogalkalmazók, illetve az önkormányzatok véleményének figyelembevételével felül kell vizsgálni a Balaton-törvényt, és szükség szerint kezdeményezni kell annak módosítását.

A felülvizsgálat megalapozásának két alapvető szempontját egyrészt az **OTrT-vel való összehangolás**, másrészt a **Törvény hatályba lépése óta bekövetkezett változásokból származó módosítási igények** jelentik.

A Balaton-törvény bevezetőjében rögzítettek szerint – a területrendezés alapvető feladatainak és szabályainak megállapításával – **a Törvény elsődleges célja a Balaton kiemelt üdülőkörzet területén a táji, természeti és települési környezet védelmének és a térség kiegyensúlyozottabb területi fejlődésének elősegítése. A megelőzés elvének érvényesítésével a Törvény olyan véges és nehezen megújuló környezeti értékek megóvását szolgálja, amelyek a jelentős gazdasági potenciált képviselő üdülés és idegenforgalom minőségi fejlesztésének is elengedhetlen feltétele.** A térség kiegyensúlyozottabb területi fejlődése érdekében a Törvény meghatározza a területi adottságokhoz alkalmazkodó, optimális területhasználat módját, az alapvető védelmi szempontoknak megfelelően lehatárolt térségi övezeteket, azok általános és részletes szabályait, valamint az előírások érvényesítésének garanciáit.

A módszer

Az alkalmazott módszer kialakításánál, figyelembe vettük, hogy teljesen nem tekinthetünk el az egész tervrendszer, illetve az azt megjelenítő törvény értékelésétől, ugyanakkor a módosításokat az egész rendszer szempontjából, mint elmozdulást is értékelni kell. Ennek megfelelően a következő lépéseket terveztük:

- Az egész rendszer törekvéseinek, céljainak értékelése
- A módosítások, okozta változások összefoglalása

- A módosítások hatásainak értékelése
- A változások kiterjesztése, az elmozdulás értékelése a teljes rendszer szempontjából

Az értékelés

Az elemzések alapján elmondható, hogy a Törvény egésze a fenntartható fejlődés szempontjából kedvező helyzetet teremt, jóval kedvezőbbet, mint a Magyarországra jellemező területrendezési tervektől elvárhatnánk. A szabályozás célja alapvetően egyezik a bemutatott elvekkel, voltaképpen a nem fenntartható fejlesztések kizárása, korlátozása a Törvény egyik legfontosabb feladatának tekinthető.

A Nemzeti Környezetvédelmi Programmal való összevetés eredménye szerint a Törvény célkitűzései, és ennek megfelelően a kialakított szabályozás elősegíti a Program céljainak teljesülését.

A módosításoknál **a kidolgozók törekedtek a Törvény eredeti céljainak és elveinek következetes megtartására,** az ezekkel ellentétes módosítások elutasítására. A Törvény szigorának enyhítésére csak akkor került sor, amikor olyan konkrét, gyakorlati problémákat okozott a szabályozás, amely valamely fontos, a térség számára szükséges lépést korlátozott, és maga az enyhítés nem járt kezelhetetlen környezeti problémákkal.

A szigorítások esetében elsősorban az új helyzethez alkalmazkodtak (pl.: óriásplakátok) a tervezők, **nem volt cél koncepcionálisan szigorítani a Törvényt,** ahogy nem volt cél a Törvény feladatrendszerének bővítése sem, tehát az ilyen törekvéseknek is ellenálltak.

A minősítési eredményeket áttekintve megállapítható, hogy **a szövegmódosítások általában nem befolyásolják lényegesen a környezet állapotát,** nem várhatók sem kedvező, sem kedvezőtlen hatás miattuk. Ahol elmozdulás van ott többségben van a kedvező változás, sőt több helyen várunk igen kedvező következményeket is.

Vannak azonban néhány olyan paragrafus-módosítás is, melyeket a környezet egyes elemei, rendszerei, vagy egésze szempontjából kedvezőtlennek mondható. Ilyen előfordult például azért, mert egy-egy korábbi, általunk kedvező következményűnek ítélt szövegrész kimaradt. Van ahol a korábbihoz képest megengedőbb a törvénytörvény, elsősorban a turizmus fejlesztési igényeit figyelembe véve, ami adott esetben kedvezőtlen környezeti következményekkel járhat.

Összességében azonban a kedvező hatások vannak túlnyomó többségben, tehát a módosítás várhatóan környezeti szempontból is előnyöket hozhat.

Eredetileg az volt a tervünk, hogy a várható hatások alapján valamiféle értékelést készítünk a törvénytörvény módosítás egészét illetően. Ez az összegzés, miután a hatások irányai különbözők, mértékük pedig csekély, és miután a törvény fő céljai és koncepciója változatlan maradt, nem volt értelmesen elvégezhető. **Az elmondható, hogy a törvénytörvény módosítás lényegében nem változtatott a Törvény eredeti, környezetvédelmi és fenntarthatósági szempontból kedvező megítélésén, sőt a kiemelt üdülőkörzet területrendezési tervében megjelenő térségi alövezetek önálló szabályozása pozitív változásnak tekinthető.**

Javaslatok

Miután maga a vizsgálat tárgyát jelentő Törvény és a módosítás is közvetlenül környezetvédelmi érdekeket is szolgál, a javaslatok nem a vizsgálat tárgyának céljait és alapvető eszközeit érintették, hanem csak apróbb javításokat, finomságokat jelentettek.

Az idő rövidsége miatt csak egykörös javaslatételre volt mód, de az ebbe foglalt **javaslatok egy jó részét a készítők elfogadták, és ez a decemberi törvénymódosítási változatban érvényesült is.** A javaslatok kifejezetten csak az egyes konkrét szövegmódosítások milyenségére, tartalmára vonatkoztak, sem szerkezeti, sem koncepcionális problémáink nem voltak. A javaslatok célja a környezeti problémák lehetőség szerinti elkerülése, illetve esetleges ellentmondások feloldása, a megfogalmazások pontosítása volt.